

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI**

**TÜRKİYE’NİN SURİYELİLERE YÖNELİK GÖÇ
POLİTİKASI: KONYA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI
ÖRNEĞİ**

ALPER YILMAZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN:
PROF. DR. ÖNDER KUTLU**

KONYA-2023

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	ALPER YILMAZ		
	Numarası	19810402077		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	Türkiye'nin Suriyelilere Yönelik Göç Politikası: Konya Sivil Toplum Kuruluşları Örneği			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

ALPER YILMAZ

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Alper YILMAZ		
	Numarası	19810402077		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Önder KUTLU		
Tezin Adı	Türkiye'nin Suriyelilere Yönelik Göç Politikası: Konya Sivil Toplum Kuruluşları Örneği			

Göç kavramı; ülkelerin birbirlerinin kaderi üzerinde ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal alanda etkileri bulunan öznesi insan olan önemli bir konudur. 2010 yılında baskıcı, otoriter ve antidemokratik yönetimlere karşı gelen halk tarafından Tunus ülkesinde başlatılan protesto ve gösterilerin 2011 yılında Suriye ülkesine sıçraması, Esed rejiminin olayları bastırmak için aşırı şiddet kullanması ve iç savaşın meydana gelmesi, Suriye'den sınır ülkelere kitlesel göç hareketlerinin başlamasına neden olmuş, günümüze kadar ülkemize milyonlarca sığınmacı gelmiştir. Bu süreçte ülkemiz Suriyelilere karşı açık kapı politikası izlemiş, tarihsel, kültürel ve akrabalık bağları nedeniyle kapılarını açmıştır. En önemli etken ise insanı tutumudur.

Sığınmacıların 2011 yılında ülkemize gelmeye başlamasıyla birlikte, sivil toplum kuruluşlarının önemi giderek artmaya başlamıştır. Bu kuruluşlar, herhangi bir çıkar amacı olmayan, yapılan hizmet karşılığında ücret talep etmeyen, masraflarını gönüllülerin bağışlarıyla karşılayan, halkın yararını gözeterek karar almada esnek davranabilen ve faaliyetlerini devletin koyduğu yasalar çerçevesinde yapan kuruluşlardır. Sivil toplum kuruluşlarının sığınmacılar üzerine politikaları ve önerileri,

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
ÖZET

toplumsal konularda daha güçlü mutabakat zemininin oluşmasına büyük katkı sağlamaktadır.

Bu çalışmada; Konya ilinde sivil toplum kuruluşlarının sığınmacılara yönelik politikaları, faaliyetleri, karşılaştıkları sorunlar, çözüm önerileri ile kamu kurum ve kuruluşları ile olan ilişkileri açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Sığınmacılar, Sivil Toplum Kuruluşu, Konya

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Alper YILMAZ		
	Student Number	19810402077		
	Department	Political Science and Public Administration		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Prof. Dr. Önder KUTLU		
Title of the Thesis/Dissertation	Immigration Policy of Türkiye Towards Syrians: The Case of Konya NGOs			

The concept of migration is an important subject, whose subject is human, which has economic, social, cultural and political effects on the fate of countries. The protests and demonstrations started in Tunisia in 2010 by the people who opposed the oppressive, authoritarian and anti-democratic governments spread to Syria in 2011, the Assad regime used extreme violence to suppress the events and the civil war started, causing mass migration movements from Syria to the border countries, Millions of refugees have come to our country until today.

In this process, our country followed an open-door policy towards Syrians and opened its doors due to historical, cultural and familial ties. The most important factor is human attitude.

With the arrival of asylum seekers in our country in 2011, the importance of non-governmental organizations started to increase gradually. These organizations are organizations that do not have any profit motive, do not charge a fee for the service rendered, meet their expenses with donations of volunteers, can be flexible in making decisions taking into account the benefit of the public, and carry out their activities within the framework of the laws set by the state.

ABSTRACT

In this study; It has been tried to explain the policies of non-governmental organizations towards asylum seekers, their activities, the problems they encounter, solution proposals and their relations with public institutions and organizations in the city of Konya.

Key Words: Migration, Refugees, Non-Governmental Organizations, Konya

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
TABLolar LİSTESİ.....	iii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	iv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ VE GÖÇE İLİŞKİN KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Göç Kavramı	4
1.2. Göç Kuramları	5
1.3. Göçün Nedenleri	12
1.3.1. Siyasal Faktörler	12
1.3.2. Ekonomik Faktörler	13
1.3.3. İtici ve Çekici Faktörler	14
1.4. Göç Türleri	15
1.4.1. Nedenlerine Göre Göçler	15
1.4.1.1. Mevsimlik Göç	15
1.4.1.2. Beyin Göçü	16
1.4.1.3. Zorunlu Göç	17
1.4.1.4. Gönüllü Göç	18
1.4.2. Göç Edilen Yerin Mesafesine ve Göç Edenlerin Sayısına Göre	18
1.4.2.1. İç Göç	18
1.4.2.2. Dış Göç	19
1.4.2.3. Kitlesel Göç	19

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’NİN GÖÇ POLİTİKASI, GÖÇ YÖNETİMİ, YASAL MEVZUAT VE 2011 SONRASI SURİYE POLİTİKASI

2.1. Türkiye’nin Göç Politikası ve Göç Yönetimi.....	21
2.1.1. Türkiye’nin Göç Politikası.....	21
2.1.2. Türkiye’nin Göç Yönetimi	25
2.1.2.1. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü.....	27
2.1.2.2. AFAD	28
2.1.2.3.Kızılay	28
2.1.2.4. Yerel Yönetimler.....	29

2.1.3. Göç Mevzuatı	30
2.1.3.1. Uluslararası Mevzuat	30
2.1.3.2. Ulusal Mevzuat	33
2.2. Suriye ve Göç.....	34
2.2.1. Arap Baharı ve Suriye	34
2.2.2. Suriye Ülkesinin Demografik Yapısı	37
2.2.3. Suriyelilerin Türkiye'ye Gelişi ve Türkiye' deki Statüleri	37
2.2.4. Türkiye'deki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı	39
2.2.5. Türkiye'nin Suriyelilere Yönelik Politikası	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KONYA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI ÖRNEĞİ

3.1. Sivil Toplum Kuruluşları Tanımı ve Tarihçesi	45
3.2. Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü ve Önemi.....	47
3.3. Ülkemizde ve Konya İlinde Sivil Toplum Kuruluşları.....	51
3.4. Araştırmanın Metodolojisi.....	53
3.5. Bulgular.....	55
3.5.1. Derneğinizi Tanıtır mısınız? Ana Faaliyet Alanları nelerdir?.....	55
3.5.2. Derneğinizin Sığınmacılara Karşı Sosyal, Kültürel ve Psikolojik çalışmaları nelerdir?.....	59
3.5.3. Derneğiniz Sığınmacılara Karşı Ekonomik İşlev Yürütüyor mu? Çalışmalarınız nelerdir?.....	64
3.5.4. Derneğiniz çalışmalarında diğer kamu kurumlarıyla irtibata geçiyor mu? İrtibat kurduğunuzda sorunlar yaşıyor musunuz?.....	67
3.5.5. Dernek olarak göçle ilgili politikaların belirlenmesinde kamu kurumları tarafından sürece dahil ediliyor musunuz?.....	69
3.5.6. Derneğinizin göç ve sığınmacılara ilişkin politikaları ve faaliyetleri nelerdir? Nasıl belirliyorsunuz?.....	71
3.5.7. Göçle ilgili eklemek istediğiniz hangi hususlar bulunmaktadır?.....	73
Genel Değerlendirme.....	76
Sonuç.....	80
Kaynakça	84
Ekler.....	89

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1. Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler.....	39
Tablo 2.1. Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin İlk 10 İle Göre Dağılımı.....	40
Tablo 3.1. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı.....	42

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AY-DER	Anadolu İnsani Yardım Derneği
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
BM	Birleşmiş Milletler
DEAŞ	Irak Şam İslam Devleti
İHH	İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
NATO	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
OHAL	Olağanüstü Hal
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
SGDD	Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği
TEPAV	Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
UDEF	Uluslararası Öğrenci Derneği Federasyonu

GİRİŞ

İnsanların yaşamış oldukları yerlerden siyasal, toplumsal veya ekonomik sebeplerle buldukları yerleşim yerlerini bırakarak başka bir yerleşim yerine ya da ülkeye gitme durumunu göç kavramı ile açıklayabiliriz. Göçün gerçekleşmesiyle birlikte ulaştığı coğrafyalarda birçok sorunlara yol açmaktadır. Kitlesel göç hareketinin olması durumunda bu sorunlar iyice belirgin hale gelmekte ve göç edilen yerde uyum sorunu ön plana çıkar. Göç kavramı her ne kadar fiziksel bir olgu gibi düşünülse de insanları sosyo-ekonomik, kültürel ve psikolojik olarak etkileyen bir unsurdur.

Ülkemizin jeopolitik konumu, Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarına yakın olması, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin güzergahında bulunması düzensiz göç hareketi için ülkemizi bir köprü durumuna getirmektedir. Özellikle 2011 yılından itibaren Suriye'deki iç çatışma ve belirsizlik nedeniyle yaşanan göç hareketlerinden dolayı, 2013 yılında "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu" çıkartılmıştır. Bu kanunla, yabancıların ülkemize girişi, kalışları, çıkışı, koruma talep eden yabancılara sağlanacak korumanın kapsamı, uygulanmasına yönelik usul ve esasları düzenlemekte olup Suriyeliler "Geçici Koruma" kapsamına alınmıştır.

Göç politikasının belirlenmesi amacıyla, Cumhurbaşkanlığı sistemine geçilmesinin ardından, 703 sayılı KHK ile kaldırılan Göç Politikaları Kurulu, 13 Eylül 2018 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile "Göç Kurulu" isimi almıştır. Suriyelilerin 2011 yılında ülkemize gelmesiyle birlikte hizmetlerin yürütülmesi ve koordinasyonun sağlanması görevi AFAD'a verilmiştir. Ancak Suriye'den gelenlerin sayısının artması farklı bir kurumun oluşumuna sebep olmuş ve 11/04/2013 tarihinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Suriyelilerin ve diğer yabancı uyruk şahısların eylem ve işlemleri bu kurum tarafından yapılmaktadır. Yine göç alanında politika, strateji üretmek, ilgili kurum ve kuruluşlarla koordinasyonu sağlamak gibi görevleri vardır.

Suriye'de yaşanan insanlık dışı olaylar karşısında, ülkemiz "Açık Kapı" politikası izleyerek, 29 Nisan 2011 tarihinde Suriyeliler ilk olarak Hatay ilinden giriş yapmışlardır. İlk başta 100.000 Suriyeli sınır illerimizde oluşturulan kamplarda

barındırılmışlardır. Ancak Suriye’de olayların devam etmesi ve batı bloku ülkeler ile Rusya’nın Suriye ülkesi içerisinde vardığı, kitlesel göç hareketini hızlandırmış ve günümüzde ülkemizde kayıtlı olarak 3.443.219 Suriyeli yaşamını devam ettirmekte, nüfusumuzun ise %4’ünü oluşturmaktadır. Ülkemiz, 2011 yılından günümüze kadar geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler karşı insancıl tutum göstererek kucak açmıştır. Suriye ile olan tarihi, kültürel ve akrabalık bağı yürütülecek göç politikasını da etkilemiştir.

Bu çalışmayla, 2011-2023 yılları arasında Suriye ülkesinden Konya iline gelenlere yönelik, ildeki sivil toplum kuruluşlarının sığınmacılar üzerindeki sosyopsikolojik, ekonomik, kültürel işlevleri, politikaları, kamu kurum ve kuruluşları ile ilişkileri, yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerilerini esas alınmıştır. Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemlerinden biri olan mülakat metodu uygulanıp 6 sivil toplum kuruluşu ile yüz yüze görüşmelerde bulunulmuş, 7 soru sorularak bulgular elde edilmiştir. Soruların seçimi Konya’daki sivil toplum kuruluşlarının sığınmacılara yönelik politikalarının ne denli başarılı olduğunu, önümüzdeki döneme ait politikalarını, kurumlarla olan iş birliği ve yaşadıkları sorunları öğrenmek amacıyla esas alınmıştır. Görüşülen sivil toplum kuruluşları belirlenirken, Konya’da 2745 örgütten sığınmacılara yönelik etkin çalışmalarda bulunduğu varsayılan ve sığınmacılar tarafından bilinen örgütler seçilmiştir.

Nitel araştırmada mülakat yöntemi kullanırken dernek ve vakıf yöneticileri ile yüz yüze görüşme konusunda zamanlama açısından çeşitli aksaklıklar yaşanmıştır. Yine mülakat esnasında farklı kültürdeki insanlarla anlaşma konusunda yer yer eksiklikler yaşandığı görülmüştür.

2011 yılından itibaren ülkemize yoğun bir sığınmacı akışı sonrasında, kamu kurum ve kuruluşlarında hizmetlerin aksaması veya yetersiz kalması durumu ortaya çıkmıştır. Bu noktada sivil toplum kuruluşlarının önemi daha da arttığı, sorunların tespiti ve çözümünü noktasında belirleyici rol üstlendiği anlaşılmaktadır.

Sivil toplum kuruluşları idarenin bir parçasından ziyade azınlığın temel hak ve özgürlüklerini savunan bir yapı olduğu bilinir. Ulusal ve uluslararası alanda idarenin eksik kaldığı durumlarda ön plana çıkıp kimi zaman siyaseti yönlendiren

baskı gruplarından biri haline dönüşür. İnsan haklarını savunmak, toplumdaki sorunlara farkındalık yaratmak, insanlar arasında sosyal bağların güçlenmesini sağlamak gibi görevlere de sahip olduğu bilinmektedir. STK'lar devletin karar alma noktasında halkın söz sahibi olmalarını ve vatandaşlık bilincinin gelişmesine katkı sağlar.

Sığınmacıların Konya'yı tercih etmelerinde en büyük nedenler; dini ve kültürel yakınlık, yardımsever ve misafirperver olması, güvenlik, huzur, sağlık, ulaşım ve iş olanaklarının fazlalığı sayılabilir. Konya'da yaşayan 117.994 sığınmacının topluma entegrasyonu, eğitimi ve sığınmacının yeteneğine göre iş bulması gibi konularında STK'lar öne çıkmaktadır. Sığınmacıların temel ihtiyaçları (Gıda, giyim, barınma vb.) giderilmesinin yanında sığınmacılar üzerinde geliştirdikleri projeler ile (Meslek edindirme kursları, Türkçe dil kursları, okul çağındaki çocukların okula gitmesi vb.) önemi ortaya çıkan STK'lar, sığınmacıların yerel toplum ile birlikte uyum içerisinde yaşama kültürünün geliştirilmesi, psiko-sosyal destek sağlama, sosyal hayata adapte olma gibi faaliyetlerle önemi daha da artmaktadır.

Bu tezde; Konya'daki STK'ların, kamu kurum ve kuruluşlar ile iletişimin düzeyi, sorunların belirlenmesi ve çözümü konusunda idareyle bilgi paylaşımında bulunması, sığınmacılara yönelik politika önerileri konusunda ne kadar başarılı olduğu araştırılmış, sosyal bilimlerde yer alan nitel araştırma yönteminden olan mülakat metodu uygulanmış, STK'ların sığınmacılara yönelik yaptığı faaliyetler Konya örneğinde ortaya çıkarılmış, uygulama sırasında görülen aksaklıklar belirtilmiş ve sığınmacıların sorunlarının çözümü noktasında STK'ların önemi ve bu konudaki rolü ortaya çıkarılmıştır. Özellikle Konya ilinde bulunan sığınmacıların sorunlarını çözmeye ve uyum sürecine katkı sağlayan STK'ların rolü konusunda idareye politika önerilerinde bulunulmuştur.

Göç üzerine günümüzde 583 doktora, 2432 yüksek lisans tezi, Suriye ve göç üzerine 1 doktora ve 6 yüksek lisans tezi çalışmasının yapıldığı, Konya'da sığınmacılara yönelik 1 yüksek lisans tezi, ancak Konya'da STK'ların sığınmacılara yönelik politikaları üzerine herhangi bir çalışma yapılmadığından dolayı bu konunun seçimi yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ VE GÖÇMENLERE İLİŞKİN KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde göçün tanımına, tarihsel süreç içerisinde göç ile ilgili kuramlara, göçün nedenlerine ve türlerine değinilecektir.

1.1. Göç Kavramı

Her canlının gözünü açtığı yer ve yaşamını devam ettirdiği mekan arasında yakın bir bağ vardır. Canlılar aleminde önemli yer sahibi olan insanın oluşmasında ve gelişmesinde sosyal ve fiziki çevrenin önemi büyüktür. Mekansal değişimi karşılayan göç kavramı insanların psikolojisinden başlayıp topluma dair bütün olguları etkilemektedir. Göç; dünya tarihinde bir çağın kapanmasına yol açan Kavimler Göçünden bu yana ülkelerin birbirlerinin kaderi üzerinde ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal alanda etkileri bulunan öznesi insan olan önemli bir konudur¹.

Göç kavramı fiziksel bir kavram olarak karşımıza çıksa da, temelinde göç eden insanların sosyolojik, kültürel ve ekonomik açıdan önemli bir olaydır. Uluslararası Göç Örgütü 'ne göre de göç; yaşadığı ülkeyi terk ederek, ülke içerisinde veya dışında yer değiştirmesidir. Başka deyişle göç; belirli bir yerleşim bölgesinde yaşayan nüfusun belli bir kesiminin çeşitli ve farklı nedenlerle bulunduğu yerden kalkıp başka bir yere yerleşmek üzere, ya da nispeten sürekli olarak gitmesidir².

BM bu süreyi bir yıl veya daha fazla olması gerektiğini ifade etmiştir. Türk Dil Kurumu'na göre ise göç; sosyo ekonomik veya siyasi nedenlerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret anlamındadır³.

İnsanların yaşadığı ülkede şiddet görmeleri, baskı altında kalmaları, siyasi sebepler veya etnik kökenlerinden dolayı da göçe zorlanmaktadır. Dünya geneline

¹ Gülay Örmeci Güney ve Sibel Cengiz, “Göç Göçmen Politikaları ve Türkiye’de İşgücü Piyasalarında Prekaryalaşma”, İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi, Cilt. 8, Sayı.20, 2023, s. 236-249

² Zeynep Göçe Akgür, “Türkiye’de Kırsal Kesimden Kente Göç ve Bölgeler Arası Dengesizlik”, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1970, s. 41

³ <https://sozluk.gov.tr> Erişim Tarihi (23.03.2023)

baktığımızda çoğu ülkenin göç hareketlerinden etkilendiği görülmektedir. Son zamanlarda canlılar aleminde önemli yer sahibi olan insan topluluklarının geçmiş senelere göre hareketlerinin arttığı anlaşılmaktadır.

Göç ile göçmen kavramlarının daha iyi anlaşılması bakımından göçmen kavramının; yaşam koşullarının daha iyisine kavuşmak amacıyla ülkesinden başka ülkelere göç eden kişiler için kullanıldığı görülmektedir⁴.

1.2. Göç Kuramları

Çağımızın özellikleri göç ve göç türlerini etkilediği açıkça ortadadır. Bu bağlamda karmaşık ve katmanlı olan göç kavramı bütün boyutlarıyla ele alınmalıdır. Bu nedenle kuramları farklı başlıklar altında ele alındığında:

• Ernest Georg Ravenstein Kuramı

Göç kavramına açıklık getirmeye çalışan ilk kuramlardan birisi olup 1885 ve 1889 yıllarında “The Laws of Migration” isimli çalışmasıdır. Ravenstein’in göçle ilgili temel düşünceleri bu çalışmalarda belirttiği gibi şu temel varsayımlara dayanmaktadır:

1. Göç genel olarak kısa mesafelidir. Bu göç sarsıntılı etkileri de beraberinde getirmektedir. Yerel halkı yerinden ederek, büyük kitlesel göçlere neden olmaktadır. Bu nedenle sanayi ve ticaretin gelişmişlik oranı nüfus yoğunluğunda etkili olmaktadır.

2. Sanayi alanının ve ticaret alanının gelişmiş olması, mesafedeki yerler için kentleri cazibeli kılmaktadır. Bu nedenle yakın mesafe ile başlayan göç serüveni göçün yayılmasına sebep olmaktadır.

3. Göç veren ve göç alan arasında sıkı bir bağ vardır. Bu ilişki göçe neden olan kent merkezindeki ekonomik imkanların kırsaldaki işgücünü kendisine çekmesidir. Bu bağlamda göç alan yer ile göçmenler arasında arz talep meselesi vardır.

⁴ Orhan Deniz, “Uluslararası Göçler ve Türkiye’ye Yansımaları: Sığınmacılar, Mülteciler ve Yasadışı Göçmenler”, Çantay Yayınevi, İstanbul, 2009, s.9

4. Bir göçün başlaması diğer göçlere ön ayak olmaktadır.

5. Uzun mesafeli göç söz konusudur. Ticaret merkezleri ve sanayi tesislerinin bulunduğu yerlere yapılan göçlerdir.

6. Kırsal alanda bulunan kişiler, kent merkezindekilere göre daha çok göçe meyillidirler. Kırdan kente göçen insanlar zincirleme göçü beraberinde getirirken kırsaldan, kırsala göçte bu durum pek mümkün değildir.

7. İç ve kısa mesafeli göçlerde, kadınların göç etme eğilimi erkeklere göre fazla iken, uzun mesafeli göçlerde erkeklerin göç etme eğilimi daha yüksektir⁵.

Ravenstein, göçün siyasi ve coğrafik nedenlerle gerçekleştiğini belirtse de ekonomik koşulları da esas almıştır. Nitekim bireyin göç etmesinin temel nedeni olarak kişinin ekonomik durumunu düzeltme çabasından kaynaklanmasıdır. Ravenstein'in belirttiği gibi, kısa mesafeli göçlere baktığımızda 2011 yılında Suriye'deki iç karışıklık ve savaş nedeniyle Türkiye'nin Suriye'ye komşu olması göçe maruz kalmamıza sebep olmuştur. Göçlerde ülkelerin göç politikaları, kültürel, dini ve akrabalık bağları etkili olmaktadır. Suriye'ye fiziksel olarak yakınlık ülkemize kitlesel göçlerin gelmesine sebep olsa da, ileriki süreçte ülkemizdeki sosyo-ekonomik koşullar, illerdeki iş olanakları ülke içerisinde Suriyeli sığınmacıların dağılmasına sebep olmuştur.

• İtme Çekme Kuramı

Göç kavramı insanlığın varoluşundan bu yana devam eden bir olgudur. İtme çekme kuramı, uluslararası göç hareketini açıklamak için en sık kullanılan teorik çerçeve olduğu söylenebilir⁶. Bu teori, göç etme kararlarını yapısal unsurlardan ayırıp, rasyonel ve bireysel olarak alınan kararlar öncülüğünde açıklamaya çalışır. İtici faktörler, nüfus artışları, ekonomide eşitsizlikler, yaşam standartlarının düşük olması ve siyasi baskılar olarak nitelendirilirken; çekici faktörlerde ise, yüksek gelir, iş ve

⁵ Ravenstein, E.G. "The Laws of migration. Journal of the Statistical Society of London", Cilt. 48, Sayı. 2, 1885, s. 167-235

⁶ Saniye Dedeoğlu, "Tarımsal Üretimde Göçmen İşçiler: Yoksulluk Nöbetinden Yoksulların Rekabetine" **Kalkınma Atölyesi**, Altan Matbaası, Ankara, 2018, S. 41

eğitim imkanları, refah seviyesinin yüksek olması, iyi bir çevre ve siyasi baskıların olmaması yer almaktadır. Bu kuram; göçün nüfusun yoğun olduğu yerlerden seyrek olduğu yerlere, gelir düzeyinin düşük olduğu yerlerden yüksek olduğu yerlere doğru gerçekteğiğini vurgulamaktadır⁷.

Günümüzde olan göçlerin birçok sebebi bulunmaktadır. Bu durumu Lee, itme-çekme teorisiiyle açıklamıştır. ‘Lee, A Theory of Migration’ adlı makalesinde göçün meydana gelmesinde etkili olan faktörleri itme ve çekme başlığı adı altında dört husustan bahsetmiştir:

1. Menşee ülke ile ilgili faktörler
2. Hedef ülke ile ilgili faktörler
3. Araya giren engeller
4. Bireysel faktörler⁸

Bu kurama göre göç etmek isteyen bireyler göç etmek istedikleri mekandaki itici sebepleri ve göç etmek istedikleri mekandaki çekici sebepleri göz önünde bulundurlar. Bu sebepler kişiden kişiye göre değişiklik göstermektedir. Göç edecek kişi karşısına çıkacak olan engelleri göz önünde bulundurmalıdır. Göç kararı alırken göç edilecek yere olan mesafe, ulaşım şekli, ülkeye girişteki uygulanacak olan kısıtlamalar gibi hususlar da göç esnasında araya giren engeller olarak dikkate alınmalıdır⁹.

Suriyeli sığınmacıların ülkemizi tercih etme sebeplerinden birisi de çekme faktörlerinin ön plana çıkmasından kaynaklanmaktadır. Ülkemizin sığınmacılara karşı açık kapı politikası, temel hak ve özgürlüklerin, hukukun üstünlüğü ilkelerinin ülkemizde gelişmiş olması, sosyo ekonomik koşullar, iş bulma, barınma imkanları, eğitim ve sağlık hizmetlerinin geldikleri ülkeye göre çok ileride olması çekme faktörünü gerçekteştirmiştir.

⁷ Dedeoğlu, a.g.e., s.42

⁸ Everett S. Lee, “A theory of migration”, **Demography**, Sayı. 3, 1966, s. 50

⁹ Lee, a.g.e. , s. 50

- **Petersen'in Beş Göç Sınıflandırması**

Petersen, itme çekme kuramı yanında bu kuramı oluşturan etkilerin sebeplerine ve arka planına odaklanmak istemiş, itme ve çekme faktörleri zamanla değişebildiği ve bu faktörlerin zaman içerisinde aynı kalmadığını belirtmiştir¹⁰.

Aynı zamanda bireysel ve sosyal faktörlerinde göç kararını etkileyeceğini ifade etmiştir. Peterson, bireysel ve sınıfsal farklılıkların esas alarak, göç sosyolojisi açıklayan dört çeşit göç türünü tanımlamıştır¹¹:

1. İlkel Göç: Temel nedeni çevresel faktörlerdir. Doğanın etken olduğu durumlar göz önünde bulundurulur. Sel, kuraklık vb.
2. Zoraki ve Yönlendirilen Göç: Bireylerin kendi hür iradesinden ziyade dış baskılar ön plandadır.
3. Serbest Göç: Bu göç türünde bireyin tamamen kendi isteği ve kararlar ön plandadır. Bu sebeple bireysel göçlerin açıklamasında kullanılır.
4. Kitlesele Göç: Bireysel olarak başlayan göçlerin, sonrasında diğer kitlesele göçleri hareketlendirerek öncülük etmesidir.

- **Neoklasik Ekonominin Makro Kuramı**

En eski uluslararası göç teorilerinden olan bu yaklaşım, coğrafi farklılıklar sonucu iş gücü arz ve taleplerindeki değişiklikleri iç ve dış göçün temel sebebi olarak görür. Yüksek nüfusun iş talebini karşılamayan ülkeler emek karşılığında düşük ücret vaat etmektedir. Emek gücü açığı olan ülkeler ise emek karşılığında daha fazla ücret veriyor. Kişilerde emek ücreti az olan ülkeden, ücretin fazla olduğu yere göç etmektedir. Yoksul ülkelerdeki sermayenin yetersizliği nedeniyle göç, sermayenin çok olduğu ülkelere doğru gerçekleşir. Nüfus hareketliliği sonrasında, sermayesi yetersiz ülkelerin işgücü azalmakta iken, sermayesi yüksek ülkelerde işgücü artar. Bu

¹⁰ Petersen, W., "A General Typology of Migration, American Sociological Review" 1958, s. 256-259

¹¹ Savaş Çağlayan, "Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi", **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı. 17, Muğla, 2006, s.75-76

durumdan göç veren ülkeler kendilerine yapılan yatırımlarla ve bununla beraber eğitilmiş işgücünün gelmesiyle kar sağlamaktadır¹².

- **Neoklasik Ekonominin Mikro Kuramı**

Bu kuram uluslararası göç kuramına açıklık getirmekte olup uluslararası göçü; karı, zararı ve riskleri iyi hesaplanmış, bireysel aktörlerin ön plana çıktığı beşeri sermaye yatırım aracı olarak değerlendirir. Göç edenlerin özellikleri göç ettikleri yerlerde iş bulma olanağını doğrudan etkilemektedir. Mesleki bilgi ve tecrübesine sahip olan göçmenler iş bulmakta zorlanmazken, vasıfsız göçmenler ise iş bulamamaktadır.

Ülkeler piyasaları arasındaki farklılıklar nedeniyle göç hareketinin başladığını ortaya koyan neoklasik ekonominin makro kuramından farklı olarak mikro ekonomi kuramında, insanların kazanacakları ücretleri göz önüne alacaklarını ve dolayısıyla yapacakları tercihin üzerinde duracağını geliştirmiş ülkeler gözüyle bakılmalıdır¹³. Bu kuramın varsayımları şunlardır: Coğrafyalar arasındaki gelir ve istihdam farklılıkları, göçün ana nedenidir. Göç edilecek ülkenin dilini, kültürünü ve özelliklerini bilen göçmenlerin başarılı olma ihtimali artar, göç süresince edilecek masrafların düşük olması, göçü hızlandırıcı bir etki gösterir. Ülkeler arasındaki göç hareketleri maliyet/fayda hesabının sonucundan doğrudan etkilenir. İş gücü piyasalarındaki farklılıklar, göç hareketlerini etkilemektedir¹⁴.

- **Yeni Ekonomi Kuramı**

Oded Stark tarafından 1990'lı yıllarda ortaya konulan kuramda, önceki ekonomi temelli kuramlardan farklı olarak bireylerin alacağı göç kararının tek başına alınacak bir karar olmadığı, aile fertlerin veya bireyin bulunduğu grubun da kararın

¹² Cansu Coşkun, "Göçmen Olgusu ve Kültürel Uyum: Suriyeli Kadın Göçmenler Üzerine Ampirik Bir Çalışma", **Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2022, s. 16

¹³ Emrah Çakır, "Birleşmiş Milletler Göç Kuruluşu (IOM)'nun Türkiye'nin Göç Yönetiminde Etkisi", **Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ve Siyaset Bilimi Ana Bilim Dalı**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2020, s.14

¹⁴ Celal İnce, 'Göç Kuramları ve Suriye Göçü Üzerine Bir Değerlendirme', **Uluslararası Toplum Araştırmalar Dergisi**, Cilt. 11, Sayı. 9, 2019, s. 2601

alınmasında etkisinin olduğu prensibi benimsenmiştir¹⁵. Bu kuram, neo-klasik ekonomi kuramının eleştirisi üzerine geliştirilmiş bir model olarak ele alınabilir. Bireylerin ülkelerinden ayrılma koşulları belirleyici olmaktadır. Bireyin kar ve faydası ön planda olmasından ziyade birlikte yaşadığı ailenin koşulları kararların alınmasında önemli yer tutar. Kuramın merkezi bireyin kendisi değil, göç eden bireyin bütün ailesi ve yaşadığı topluluktur. Bu bağlamda ön esas ailenin gelirlerini yükseltmek değil, ailenin başına gelebilecek riskli olayları azaltmaktır.

- **Dünya Sistemleri Kuramı**

Merkez-çevre teorisi, Wallerstein'in çalışmasına dayanarak, birçok toplum bilimci uluslararası göçün kökenini, belirli ulusal ekonomilerde ortaya çıkan ikili pazar yapısında değil, dünya pazarının yapısından bu yana gelişen ve genişleyen dünyaya bağlamıştır. Bu teoriye göre kapitalist toplumların, kapitalist olmayan toplumlara nüfus etmesiyle ülkenin dışına göç etmek isteyen hareketli bir nüfus ortaya çıkmıştır. Bu sistem kapitalist dünya ekonomisine dayanır.

Göç olgusu bu sisteme göre doğal bir netice olmakla birlikte, çevre ülkelerden gelişmiş olan merkez ülkeye yönelik zorunlu göç gerçekleşir. Merkez ülkelerin iş gücünü ihtiyacını doğmakta olup, bu ihtiyaçlarını çevre ülkelerden ucuz ve vasıfsız iş gücü ile karşılama yoluna gitmektedirler. Merkez ülkelerin bu hareket tarzı, işsizliği ve göçmen nüfusunu arttırır. Merkez ülkelerin çevre ülkelere kurduğu fabrikalar ve ekonomik yaptırımlar geleneksel üretim ilişkilerini parçalayarak işsizliği ve muhtemel göçmen nüfusunu arttırır¹⁶.

- **Göç Sistemleri Kuramı**

Göç olayının devamına ilişkin kuramlardan olan ve 1970 yılında Mabogunje tarafından geliştirilen göç sistemleri kuramının temel varsayımı, göç olaylarından sonra hem hedef ülke hem de göç edilen ülkenin sosyo ekonomik konuların artık değişmekte ve göçün etkisiyle birlikte özgün bir ortam oluşmaktadır. Ülkelerin

¹⁵ Fuat Güllüpinar, " Göç Olgusunun Ekonomi-Politiği ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme", **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı.4, Yalova, 2012, s. 62

¹⁶ Savaş Çağlayan, "Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi", **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı. 17, Muğla, 2016, s.1-25

birbirlerine benzerliğinin olup olmaması önemini yitirir. Siyasi ve ekonomik etkenler ön plana çıkar. Bu göç sistemleri her zaman istikrarlı olmayabilir. Göç sistemlerine giriş ve çıkışlar olağandır¹⁷.

Bu kuramın temel hipotezleri şu şekilde açıklanmaktadır¹⁸: Ülkeler arası göç alışverişinde ana etken, iki ülke arasındaki ekonomi ve politik temelli güncel ilişkiler ve aralarında oluşmuş olan tarihsel bağlardır. Bu aşamada mesafenin göçe bir etkisi yoktur. Göç alışverişinde bulunan merkezdeki ülkeler ile çevre ülkeleri çok kutuplu bir sistemin oluşmasına katkıda bulunur. Göç alışverişinde bulunan ülkelere göç veren ülke bu sistemin birden fazlası üyesi olabilir. Bu ülkeler arasındaki ekonomi ve politik temelli güncel ilişkiler değiştiğinde aralarında oluşmuş olan göç sistemi de buna göre şekil alır. Bir ülke bu göç sistemine yaşanan değişikliklere bağlı dahil olabilir veya ayrılabilir.

• İlişkiler Ağı Kuramı

Bu kuram, diğer kuramların aydınlatmaya çalıştığı göçün nedenleri ve etkilerinden farklı olarak uluslararası göç, göç hareketinin devamını sağlayan veya devamını kolaylaştıran etkenler üzerinde durmaktadır. Temel noktası, göç etme eğiliminde olan bireyler, önceden göç eden bireylerin göç ettikleri ülkelerdeki sosyal ilişkilerini kullanmasıyla oluşur. Bu bağlamda göç etmeye kararlı olan insanların göç etmiş insanlarla herhangi bir iletişim kanalıyla göç edilecek mekan adına bilgi sahibi olmasıdır. Başka bir deyişle göç alan ülke ve göç veren ülkenin aralarında kurulan sosyal ağların varlığıdır. Abadan-Unat'a göre bu ağlar; ülkeye yeni gelen göçmenler, daha önce yerleşen göçmenler ve göçmen olmayan şahıslar arasında ortak köken, soydaşlık ve dostluk bağlarından oluşan kişiler arası bağlantılardır.

İlişkiler ağının ilk aşaması ihtiyaçlardan doğmakta olup zamanda gelişerek devam eder. Ağın gelişmesinin sebebi ise göçün devam etmesi ve desteklenmesinden

¹⁷ İnce, a.g.e., s. 2602

¹⁸ Oğuzhan YALÇIN, "Türkiye'de Göç ve Güvenlik İlişkisi: Suriye Göçü Örneği", **İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yüksek Lisans Tezi, Malatya, 2021, s.18

kaynaklanır. Çünkü ilk göç aşamasıyla kurulan sosyal ağ sonraki göçlerle güçlenerek büyür ve devam eder¹⁹.

1.3. Göçün Nedenleri

Tarih boyunca insanların çeşitli zamanlarda bireysel veya kitlesel olarak yer değiştirdiği biliniyor. İnsanların göç sürecine eğilimi gönüllü ve zorunlu şartlar olarak görülmektedir. Göçlerin büyük bir kısmı zorunlu olarak meydana gelmiş, uluslararası göçün hız kazanmasında küreselleşmenin büyük etkisi olmuştur. Küreselleşme, ülkeler arasındaki göç ilişkisinin çeşitli boyutlarda araştırılmasını da gerektirir.

Günümüzde devletler; siyasi krizler, ekonomik sebepler gibi nedenlerden dolayı göç süreci ile karşı karşıya kalmakta ve ciddi derecede insan hareketliliği yaşanmaktadır²⁰. Gönüllü ve zorunlu olarak gerçekleştirilen tüm göçlerde temel amaç daha iyi bir hayat seviyesi yakalamaktır²¹.

1.3.1. Siyasal Faktörler

Göç kavramının siyasi sebeplerine bakıldığında, devletlerin halkına uyguladığı yetersiz planlar ve vatandaşları refah seviyesine ulaştıramadığı ana neden olarak gösteriliyor. Aynı zamanda geçmişe ya da şu an yaşamış olduğumuz bir pencereden baktığımızda savaşların ve devletlerin kendi aralarında çıkar amaçları olduğundan dolayı vatandaşları zorunlu göç etmeye sebep vermişlerdir. Yine ülkedeki insan hakları ihlalleri siyasi göç hareketinin temelini oluşturur. Savaşlar terör ve birtakım siyasi gelişme ve antlaşmalar da göç etmede etkilidir²². İnsan varoluşundan günümüze kadar güvenli bir yerde hayatını devam ettirmek isteyecektir. En temel hak olan yaşam hakkının ihlal edilmesi veya tehlike altında bulunması göçe neden olmaktadır. Göçe

¹⁹ Cemal Yalçın, “ Göç Sosyolojisi”, **Anı Yayınevi**, Cilt.1, Ankara, 2004

²⁰ Metin Aksoy, Salih Akkanat, Nihat Yılmaz ve Seda Özsoy, “ Türkiye’de Düzensiz Göç Olgusu:6458 Sayılı Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Bağlamında Gümüşhane Örneği” **Global Journal of Economics and Business Studies**, Cilt. 6, Sayı. 12, 2017, s. 89-99

²¹ Abdurrahman Yılmaz, “ Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri”, **Electronic Turkish Studies**, Cilt. 9, Sayı. 2, 2014, s. 1685-1705

²² Faruk Taşcı, “ Bir Sosyal Politika Sorunu Olarak Göç. Kamu-İş İş Hukuku”, **İktisat Dergisi**, Cilt.10, 2009, s. 186-187

neden olan siyasal nedenler arasında ayrıca ihtilaller, diktatör yönetimler ve sürgünler yer almaktadır²³.

Yine ülkeler arası sınır değişikliklerinden dolayı göç açık bir şekilde görülür. 30 Ocak 1923 tarihinde Türkiye ve Yunanistan arasında imzalanan Türk ve Rum nüfus mübadelesine ilişkin 19 maddelik sözleşme ve protokol kapsamında yaklaşık 1200000 civarında Rum Türkiye’den Yunanistan’a, 500000 civarında Müslüman Türk de Yunanistan’dan Türkiye’ye göç etmiştir²⁴. Çeşitli baskı ve zorbalık gören vatandaşlar da göç etmeye zorlanmıştır. Buna örnek olarak son yıllarda Suriye’de yaşanan olaylar nedeniyle ülkemiz ve çevre ülkelere göç etmek durumunda kalmış milyonlarca insan bulunmaktadır. Zorunlu göç olduğu gibi insanların kendi isteğine göre başka bir ülkede hayatlarını devam ettirmek istemelerinden dolayı olan göçlerde mevcuttur. İnsanların can güvenliği, daha iyi eğitim fırsatlarından yararlanmaları ve daha düzenli sağlık imkanlarından yararlanmak istediklerinden dolayı göç ettikleri görülüyor.

1.3.2. Ekonomik Faktörler

Ekonomik gelişmelerin verimsiz, iş olanaklarının yetersiz olması ekonomik göçün temel nedeni olarak gösterilir. Özellikle iyi bir gelir ve buna eş olarak kaliteli bir hayat sürme arzusu günümüzde göçün en önemli ekonomik gerekçesidir²⁵. Bu yüzden halk ekonomik olarak daha gelişmiş olan herhangi bir yer veya ülkeye göç etmek zorunda kalıyor. Örnek vermek gerekirse Türkiye’de özellikle doğu kesiminin iş olanaklarını yeterli bulamadıklarından dolayı batıya yöneldikleri açık bir şekilde görülüyor. Ekonomik göçün sebeplerine bakarsak buna coğrafi etmenleri de koyma gereksinimini duyarız çünkü yer şekillerinin düzensiz engebeli olması bazen devletleri o bölgelere yeteri kadar iş olanakları verememesi anlamına geliyor. Bu sebeple halk hayat standartları yüksek olan yerlere göç etmeye maruz bırakılabiliyor.

²³ Erol Tümerterkin ve Nazmiye Özgüç, “ Beşeri Coğrafya; İnsan, Kültür, Mekan”, **Çantay Yayınları**, İstanbul, 2004, s. 313

²⁴ Zehra Aslan, “ 19. Yüzyıldan Günümüze Türkiye’ye Yapılan Göçler, Göçmenlik ve Sosyal Uyum”, **Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı Yayınları**, Ankara, 2022, s.63

²⁵ Zeynep Aksoy, “ Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt. 5, Sayı. 20, 2012, s. 292-303.

Yine hızlı nüfus artışı da ekonomik göçün göstergelerinden birisidir. Ekonomik ilerlemelerin, doğal kaynakların, tarım alanlarının ve iş fırsatlarının az olduğu bölgelerde vatandaşlar bu gibi imkanların daha iyi olduğu yerlere göç ederler. Örneğin, 1960-1965 yılları arasında Almanya bu imkanlara sahip olduğu için başka ülkelerden yoğun bir göç almıştır. Yine 1989'da SSCB'nin dağılmasıyla meydana gelen ekonomik buhran buranın insanlarını Avrupa'ya doğru göçe itmiştir²⁶.

İnsanların içinde yaşamış oldukları yerlerin hayat standartlarının çok yüksek olması, buldukları yerde hayatlarını çok zor devam ettirmelerinden dolayı ekonomik göçler karşımıza çıkmaktadır. Yine başka bir açıdan bakarsak, insanların içinde yaşamış olduğu bölgelerde onlar için çok fazla önem teşkil etmektedir. Buldukları yerlerin çok kurak olması, çok yağış alması insanları doğal olarak ekonomi veya tarım alanında başka bir bölgeye göç etmek zorunda bırakabiliyor. Nüfusun artması insanlar arasında rekabete yol açıyor ve istemedikleri bir iş ile geçinmek zorunda bırakıp sonrasında göç etmesine zemin hazırlayabilmektedir.

1.3.3. İtici ve Çekici Faktörler

Kırsal kesimden kentlere göçün sebepleri arasında itici ve çekici faktörler daha çok ön plana çıkmaktadır. Herhangi bir yerde yaşayan insanlar çeşitli memnuniyetsizliklerinden dolayı ve kısıtlı fırsatların olmasından dolayı göç etme kararını alırlar. İtici faktörlere örnek vermek gerekirse daha çok işsizlik akla gelen en önemli etkenlerden birisidir. Bu yüzden insanlar imkanları çok daha yüksek olan bölgelere göç etme gereksinimini duyarlar. Yine insanların içinde yaşamış olduğu bölgelerde tarımsal olarak toprağın verimsiz olması ve ihtiyaçlarını karşılayamamalarından dolayı itici bir göç olarak karşımıza çıkmaktadır çünkü kırsal kesimde insanların temel geçim kaynağı tarım alanlarından geldiğinden dolayı verimsiz toprakların olması ya da makineleşmenin artması itici bir faktör olarak görülür. Tarımda makineleşmenin artması insan gücüne daha az ihtiyaç demektir. Gelişen bu gibi teknolojiler her ne kadar kısa sürede daha çok gelir demekse de insanları göç etmeye mahkum bırakabiliyor.

²⁶ Mustafa Mutluer, "Uluslararası Göçler ve Türkiye", Çantay Kitabevi, İstanbul, 2003

Başka açıdan da bakıldığında insanları cezbeden çekici faktörlerden de bahsedilebilir. İnsanın bulunduğu yeri benimseyememesi ve o ortama kendini adapte edememesinden dolayı göç etmek istemektedirler. Gelişen teknolojiye dolayı insanlar dünyada ki herhangi bir yeri araştırıp kendini oraya ait hissedebilir ve bu da göçün çekici faktörleri arasına girmektedir. Yine daha iyi eğitim fırsatlarından yararlanmak insanların kendini sürekli geliştirmek istemelerinden dolayı bu göçler yaşanmaktadır. Ayrıca kitle iletişim ve ulaşım olanaklarının gelişmesi de bu göç hareketliliğine ivme kazandırmaktadır²⁷.

1.4. Göç Türleri

Göç, insanların iradeleriyle gerçekleşebileceği gibi iradesi dışındaki gelişmelerden dolayı da gerçekleşebilir. Göçün nedenlerini sıralayabiliriz örneğin; politik, ekonomi ya da sosyallik bakımından olan göçler mevcuttur. Her birisinin aslında farklı bir nedeni olsa da aslında ortak bir amaç içinde bunlar toplanır o da refah ve huzura kavuşma amacı diyebiliriz. Göç kavramının yeterince anlaşılabilmesi için göç türlerinden detaylı bir şekilde bahsetmemiz gerekiyor.

1.4.1. Nedenlerine Göre Göçler

Tarih boyunca toplumlar insanlar, farklı sebeplerden dolayı hayatlarını devam ettirebilmeleri amacıyla göç etmek ihtiyacı duymuşlardır. Nedenlerine göçü; mevsimlik göç, beyin göçü, zorunlu göç ve gönüllü göç olarak ayrılabilir.

1.4.1.1. Mevsimlik Göç

İnsanların yılın belli zamanlarında veya mevsimlerinde işçi olarak yahut eğitim, sağlık, kültürel gibi gerekçelerle yapmış olduğu göç türüne mevsimlik göç denir²⁸.

²⁷ Elif Özlem Aşkın, Rüştü Yayar ve Zafer Oktay, “ Kırsal Göçün Ekonometrik Analizi: Yeşilyurt İlçesi Örneği”, **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt. 14, Sayı. 2, Sivas, 2013, s.233

²⁸ Yüksel Koçak ve Elvan Terzi, “Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri”, **Kafkas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt. 3, Sayı.3, Kars, 2012, s.170

Her ülkenin kendine has bir ekonomik bir anlayışı vardır. Herhangi bir ülke düşünelim, bu ülkenin her yeri aynı değildir, kimi yerler de ekonomi, tarım, ticaret ulaşım veya eğitim daha aktif iken kimi yerlerde ise bu biraz daha verimsiz olabilir ve bunun sonucunda vatandaşlar kendi ülkesi etrafında bir göç yaşamak zorunda kalabilir. Mevsimlik göç dediğimiz kavram kısa bir süreliğine geçici bir iş ile uğraşmak anlamına gelmektedir. Daha çok yaz aylarında bu kavramı medyada çok sık görebiliyoruz. Özellikle insan gücüne dayanan bu kavramı daha çok tarım ile uğraşan insanları örnek gösterebiliriz. Tarımın yaz aylarına doğru çok aktifleşen bir yönü vardır ve bu da doğal olarak işçilere gereksinim duymak demektir. İşsizliğin çok fazla olduğu bugün ki dünyamız da insanlar kısa bir süre olmasına rağmen genel de kentten kente göç etmek zorunda kalıyorlar.

Mevsimlik göçler sadece yurt içinde olmayıp ülkeler arası da gerçekleşebilmektedir. Ülkeler, dönemsel bazda emek ihtiyaçlarını karşılamış olup kalıcı nüfusun artmasına neden olmadan ekonomik sürecin ihtiyaçlarına daha hızlı bir şekilde müdahale etmesine olanak sağlayacaktır²⁹.

1.4.1.2. Beyin Göçü

Beyin göçü bir insanın içinde bulunduğu ortamdan memnun kalmaması kendisini sürekli geliştirmek istemesi, var olan ile yetinmemesi ve ufkunu daha çok geliştirmek istemesidir. Beyin göçü daha çok ülkelerin gelişmişlik seviyesi ile de ilgilidir. Eğer bir ülkenin imkânları herhangi bir vatandaşı tatmin etmiyorsa bu insan daha gelişmiş ve fırsatları zengin olan bir ülkeye kolaylıkla göç etmek isteyebilir. Bu yüzden beyin göçünde daha çok teknoloji, eğitim, iletişim ve ulaşım ön plandadır. Bir ülkenin kendi topraklarındaki beyin göçüne iç, kendi toprakları dışında meydana gelen beyin göçüne de dış beyin göçü denilmektedir³⁰.

Bunların yanı sıra çeşitli dini, siyasi ve bilimselliğe dayanan beyin göçleri de dünyamızda mevcuttur. II. Dünya savaşı öncesinde birçok beyin göçü sıralayabilir, örnek olarak Albert Einstein'ın Almanya'dan ABD'ye göç etmesinden bahsedebiliriz.

²⁹ Hasan Aslan, "Uluslararası Mevsimlik Tarım Göçü: Artvin Örneği", **Yüksek Lisans Tezi**, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli, 2018, s.11

³⁰ Koçak, a.g.e., s. 171

Beyin göçü; göçe maruz kalan ülkenin lehine olmakta iken, göç veren ülkenin aleyhine gerçekleşmekte ve ülkenin büyüme ve gelişme hızını etkilemektedir.

Beyin göçünün her ülkeye olumlu ya da olumsuz katkıları olabilmekte, nitelikli ve kendilerini ispatlamış insan gücünü kaybeden ülkeler vatandaşlarını kendi ülkelerinde tutamamakta ve ülkelerinin gelişimi için bu insanlara ihtiyaç daha çok artmaktadır. Aynı zamanda bu göçleri yaşayan ülkeler her ne kadar dezavantajlı bir konuma gelse de milli gelirden daha az sayıda insanın daha çok gelir elde edeceği de unutulmaması gereken küçük bir etkidir. Bu yüzden devlet nitelikli insan gücünü kaybetmemek amacıyla imkanlarını arttırmalı ve vatandaşlarını çok iyi bir şekilde eğitmelidir.

1.4.1.3. Zorunlu Göç

Bireylerin istekleri dışında yurtlarından alınmaya zorlanmaları zorunlu göç kavramına girmektedir. Özellikle savaş ve politika burada karşımıza ön plana çıkan iki önemli unsurdur. İnsanlar, artan baskılardan veya şiddetten kaçıp zorunlu olarak göç etmeye zorlanabiliyor. Suriye’de 2011 yılından itibaren yaşanan baskı ve şiddet olayları kitlesel göçleri zorunlu kılmıştır. Zorunlu göç bununla sınırlı değil, nitekim insanlar özgür bir şekilde dinlerini yaşayamıyorlar ve dini açıdan kendilerini ibadet etmeye ihtiyaç duyduklarından dolayı zorunlu göçe itiliyorlar.

Doğal olaylarda insanları zorunlu göç etmeye zemin hazırlayabiliyor. Örneğin; deprem riski, heyelan ve kuraklık insanları göç etmeye mahkum bırakabiliyor. 2023 yılında Kahramanmaraş merkezli 11 ilimizde meydana gelen depremde, milyonlarca insan etkilenmiş ve buldukları illerden göç etmek zorunda kalmışlardır³¹. Bu göçler her ne kadar zorunlu olsa da insan psikolojisini derinden etkileyebilen göçler olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanın kendi isteği dışında göç etmesi, yeni ortamına kolay bir şekilde uyum sağlayamaması beklenen bir gerçektir.

Zorunlu göçte insanlar bazı durumlarda yaşadıkları yeri terk etmek zorunda kaldıkları gibi, zaman zaman da devlet tarafından zorunlu olarak ülkeden

³¹ Musa Öztürk, Mustafa Kırcı, “Kahramanmaraş Merkezli Depremler Sonrası İçin Akademik Öneriler”, **Özgür Yayınları**, 2023, s. 56

gönderilmektedir. Zorunlu göçte bireyler istemedikleri halde kendi yaşam alanlarını terk ederek eskisinden daha vasat yaşam koşullarına sahip olacakları bir ülkeye göç etmek zorunda bırakılmaktadırlar³².

1.4.1.4. Gönüllü Göç

Gönüllü göç kavramı bireylerin buldukları herhangi bir yerden özgür bir şekilde karar alıp herhangi bir yere göç ettikleri durumdur. Bu gibi göçlerin insan hayatında birçok nedeni vardır. İnsanların daha iyi bir gelecek kurma isteği, yine kariyer anlamında kendilerini daha olumlu bir yerde düşünmeleri bunların içine girebilir. Sosyal bakımdan insanların daha özgür bir şekilde yaşamlarını sürdürmek istemeleri yine gönüllü göç ile doğrudan ilişkilidir.

Gönüllü göçler; iyi eğitim almak, çalışma şartlarını değiştirerek daha rahat koşullarda yaşamını devam ettirmek istemesi yada sağlık imkanlarından daha fazla yararlanmak bu hareketin temelini oluşturur³³. Manevi yönden yine bu göçlerden bahsedebiliriz. Daha çok ekonomi ile ilişkilendirilen bu kavram insanların daha iyi bir iş imkanı bulmak istediklerinden ortaya çıkmaktadır.

1.4.2. Göç Edilen Yerin Mesafesine ve Göç Edenlerin Sayısına Göre

Göçü sınıflandırmak gerekirse göç edilen yerin mesafesi yani uzaklığı, ayrıca göçe katılacak kitlenin sayı durumuna göre sınıflandırmak mümkündür.

1.4.2.1. İç Göç

İç göçler olarak adlandırdığımız bu göçler bir ülkenin kendi sınırları içerisinde kendi insanları tarafından meydana gelen göçlerdir. Başka bir tanıma göre de iç göç, bireyin ya da toplulukların bir ülkenin sınırları içerisinde ve bir yıldan az olmamak koşuluyla bulunduğu yeri terk etmesidir. Yine bu göçler ülke sınırları içerisinde kırsal bölgelerden kente doğru veya tam tersi şekilde kentsel alanlardan kırsala doğru olan

³² Handan Dinç Güzel, “ Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Göçmenlerin Sorunları ve Suriyeli Göçmenlere Yönelik Kamu Politikaları”, **İstanbul Medeniyet Üniversitesi**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2021, s. 7

³³ Koçak, a.g.e., s.171

göç hareketleridir³⁴. İç göçün sebepleri arasında yine en ön plana çıkan unsur olarak ekonomik gelişmeleri örnek gösterebiliriz.

Makineleşmenin artması insan gücüne gereken ihtiyacın azalması iç göçlere bir örnek olarak verilebilir, yine kırsal kesimin insanlara çok hitap edememesi iç göçlere bir neden olarak gösterilebilir. Bu yerler sosyallik bakımından da yeteri kadar insanları cazip edememesinden dolayı göç etmek durumunda bırakabilmiştir.

Bir başka açıdan bakarsak yine gelişmemiş ulaşım olanakları insanları iç göçe zorlayabilmiştir. Vatandaşların kendilerine uygun iş olanakları bulabilmek gelişen teknoloji ile beraber eğitim fırsatların yükselmesi ile beraber daha iyi olanaklara sahip olmak için bu gibi göçler ülkemiz dahil her yerde yaşanan bir durumdur. Yine doğal bir neden olarak bahsedebileceğimiz erozyon, sel vs. gibi olaylar insanları iç göçe iten kalıcı veya geçici bir durumdur.

1.4.2.2. Dış Göç

Dış göçler olarak belirtilen bu kavram genelde bir ülkede yaşayan vatandaşların kendi iradeleri ile bir başka ülkeye gerçekleştirdikleri bir göç türüdür. Herhangi bir ülkenin kültürünü benimseyen insanlar kolaylıkla bu ülkelere göç edip kalıcı bir hayat sürdürebilirler. Ekonomik kalkınmanın yetersiz olduğu bir ülkede insanlar daha iyi koşullarda daha refah bir hayat yaşama gayeleri olduğundan dolayı meydana gelen göçlerdir. Ülkedeki siyasi istikrarsızlık, baskı ve şiddet dış göçü artıran unsurlardır. Nitekim 2011 yılından günümüze kadar Suriyeli sığınmacıların, ülkemize göç etmeye başladıkları ve günümüz itibarıyla 3.443.219 üzerinde sığınmacının ülkemizde yaşadığı bilinmektedir³⁵.

1.4.2.3. Kitlesele Göç

Kitlesele göç bir grubun ya da topluluğun hep beraber aynı zaman diliminde göç etmesi anlamına gelir. Bu tür göçleri daha çok savaştan veya baskılardan kaçan insanları örnek gösterebiliriz. Kitlesele göç oluşumunda birçok olumsuz yön

³⁴ Mahir Doğan, “Türkiye’de İç Göç: Aile Bağlamında”, **Atlas Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt. 1, Sayı. 10, 2022, s. 64-72

³⁵ (<https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>) (Erişim Tarihi:23.03.2023)

bulunmakta insanların hep beraber aniden göç etmesi ülkede nüfusun azalmasına sebep olmaktadır. Ülkede özellikle insan gücüne dayanan bazı işler olduğundan göç veren ülkeler bu konuda çok sıkıntı yaşayabilmektedir. Kentlerin; sosyal, kültürel yapıları, demografik durumu, ekonomisi başta olmak üzere kenti kent yapan özellikler ortadan kayboluyor. Kentlerde kitlesel göç akımlarının etkisiyle mekânsal ve kültürel değişimler, istihdam, işgücü, kent yönetimi ve gelir dağılımı konularında değişimler yaşanmaktadır³⁶.

³⁶ Coşkun Taştan, “ Uluslararası Kitlesel Göçler ve Türkiye’deki Suriyeliler, 1. Uluslararası Göç Ve Güvenlik Konferansı Sonuç Raporu”, **Polis Akademisi Yayınları**, 2016, s.11.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’NİN GÖÇ POLİTİKASI, GÖÇ YÖNETİMİ, YASAL MEVZUAT VE 2011 SONRASI SURİYE POLİTİKASI

2.1. Türkiye’nin Göç Politikası ve Göç Yönetimi

Türkiye; Avrupa, Asya ve Afrika kıtalarının kesişim noktasında olması, politik ve ekonomik açıdan gelişmemiş devletlerle batı ülkelerinin arasında bir köprü niteliğinde bulunması itibariyle düzensiz göçmenler tarafından transit güzergâh olarak kullanılmaktadır.

2.1.1. Türkiye’nin Göç Politikası

Günümüzde göç hareketlerinin Avrupa ülkelerine doğru çoğaldığı görülsede ülkemizde de oldukça önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye, Osmanlı devletinden günümüze kadar birçok göç dalgası ile karşılaşan bir ülke olmuştur³⁷. Bu bağlamda göç kavramı ve Türkiye’nin uyguladığı göç politikalarını incelemek gerekiyor.

Göç politikası olgusunun literatür taramalarında üç başlıkta incelendiği görülmektedir. Bunlardan ilki “Erken Cumhuriyet Dönemi Göç Politikalarıdır” ki bu dönemde Türkiye ekonomik ve sosyal alanda kalkınma sağlamak amacıyla dış unsurların iddialarına karşı çıkıp Türk yurdunu ilerleyen dönemlerde ortaya çıkabilecek tehlikelerden korumak adına nüfus artırıcı bir politika uygulamıştır. O dönem çıkarılan yasalarda ülkeye kabul edilen göçmenlerde aranan en önemli özelliğin Türk kültürüne sahip olmak olarak belirtildiği görülmektedir. 2510 sayılı İskân Kanunu ile Türk kültürüne sahip olan kimselerin göçmenliği kabul edilmiş, Türk kültürüne sahip olmayan kimselerin ise göçmenliğine yasak getirilmiştir. Bu

³⁷ Yılmaz Demirhan ve Seyfettin Aslan, “Türkiye’nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi”, **Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt. 5, Sayı. 1, 2015, s. 34

belirleyici özelliğe sahip olan ilk örnek 30 Ocak 1923'te Türkiye ve Yunanistan arasında imzalanan Nüfus Mübadelesi olmuştur³⁸.

İkinci dönem politikası ise 1940 ve 1960 yıllarını kapsamaktadır. 1950-1952 yılları arasında Bulgarların Türkleri zorunlu göçe tabi tutmasıyla Türk hükümeti iskan problemlerini çözüme kavuşturmak için birtakım politikalar belirledi. Bu politikalarda da göçmen olarak alınacak kişilerin Türk soyundan geliyor olması şartı aranmakta, Bulgar ajanlarının ve Çingenelerin ülkeye girişine izin verilmemekteydi³⁹. Bu dönemde gerçekleşen diğer bir göç hareketi de 1952 ve 1967 yılları arasında meydana gelen Yugoslavya- Makedonya göçüdür. Türkiye'nin Türk ve Müslüman bir topluluğa sahip olması ve akrabalarının Türkiye'de bulunmalarından dolayı Yugoslavya-Makedonya Müslümanlarının Türkiye'yi tercih etmesinde önemli bir yere sahiptir. Yugoslavya-Makedonya göçmenlerinde, etnik kökenlerinin Türk olması, etnik kökeni Türk olanların Türk dili ve Türk kültürüne sahip olması ve Türkiye'de akrabalarının bulunması gibi nitelikler aranmaktadır. Bölgede bulunan Türk elçiliklerinden alınan bilgiler ve yapılan araştırmalar doğrultusunda göç etmesinde sakınca bulunmayan kişilerin “serbest göçmen vizesi” almalarına izin verilecek aksi takdirde izin verilmeyecek gibi şartlar sunulmuştur⁴⁰.

1960'lı yıllara gelinceye dek uygulanan nüfus politikaları özellikle nüfusu arttırmayı amaçlamış ve bu artışı sağlarken de göçmenlerde Türk soyu olma koşulunu aramıştır. 1960'lı yıllara gelindiğinde artık nüfus belli bir düzeye ulaşmış ve bundan sonraki uygulanacak olan politikalarda kentleşme, sanayileşme ve demokratikleşme gibi özellikler ön plana çıkmaya başlamıştır. Bu özellikler sadece ülkemizde değil birçok ülkede de görülmektedir. Bu anlamda Türkiye'de uygulanan göç politikası genel olarak ulus-devlet anlayışı modeli ile gerçekleştirilmiştir. Göç politikalarını dünyada geçerli kılmak, diğer ülkelerin politika ve uygulamaları ile uyumlu hale getirmek için birtakım yasal düzenlemelere başvurmuştur. 1934 İskân Kanunu, 1994

³⁸ Canan Emek İnan, “Türkiye’de Göç Politikaları: İskân Kanunları Üzerinden Bir İnceleme”, **Göç Araştırmaları Dergisi**, Cilt. 2, Sayı. 3, 2016, s. 16-18

³⁹ Mehmet Pınar, “1950-1951 Bulgaristan’dan Türkiye’ye Göçler ve Demokrat Parti’nin Göçmen Politikası”, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Cilt. 30, Sayı. 89, 2017, s. 69-70

⁴⁰ Halim Çavuşoğlu, “Yugoslavya-Makedonya Topraklarından Türkiye’ye Göçler ve Nedenleri”, **Bilig**, Cilt. 41, 2007, s. 139

İltica Yönetmeliği, 2005 İltica ve Göç Alanındaki Türkiye Ulusal Eylem Planı ve 2006 yılı 5543 sayılı İskân Kanunu bu düzenlemelerdendir⁴¹.

Literatürde göç politikaları her ne kadar üç dönemde incelense de Avrupa Birliği Müzakere süreci ve Suriye’de yaşananlar da ayrıca değerlendirilmesi gereken konular arasındadır. Türkiye uyguladığı göç politikasını Avrupa Birliği Müzakere sürecinde değiştirmek durumunda kalmıştır. Ülkemizin legal göç, illegal göç ve uluslararası sığınmacılar konusunda birtakım değişiklikler yapılması öngörülmüştür. Bu değişiklikleri yaparken Avrupa Birliği ile imzalanan Katılım Ortaklığı Belgesi ile uyum sürecine girilmiş ve göç konusunda Avrupa Birliğine bağımlı hale gelmiştir⁴². Türkiye’nin geçmiş dönemlerdeki “esnek, sistemsiz ve geçici” politikalarının yerini Avrupa Birliği Müzakere sürecinin ve uluslararası örgütlerin etkisiyle kurumsallaşan politikalar almıştır. 2003 “Yeni Katılım Ortaklığı Belgesi”, 2003 “Ulusal Program”, 2005 “İltica ve Göç Ulusal Eylem Planı” ülkemizin uyguladığı, düzensiz göçün engellenmesine dair politikalara yer veren belgelerdendir⁴³.

Göç politikasını etkileyen diğer bir faktör ise 2011 yılında Suriye’de yaşanan iç karışıklıklar sonucunda ülkemize yapılan göçler olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye, genel olarak göç alan bir ülke olsa da göç hareketlerinde geçiş konumunda olması nedeniyle de bu konuda birçok sorunla başa çıkmak zorunda olan bir ülkedir. Suriye’de yaşananlar Türkiye’nin göç politikasını belirlerken göç alan ya da veren bir ülke olmanın yanı sıra göç hareketlerinin geçiş noktası olan bir ülke olarak değerlendirilmesinin bu doğrultuda önlemler alınıp gerçekçi politikalar uygulanması açısından ne denli önemli olduğunu gözler önüne sermektedir. Nitekim Suriye’de yaşananlar bir ülke sorunu olmaktan öteye geçmiş ve bölgesel bir sorun haline gelmiştir. Türkiye’nin gerek hedef ülke gerekse transit ülke olarak görülmesinden

⁴¹ Ahmet İçduygu, “Türkiye’de Uluslararası Göçün Siyasal Arka planı: Küreselleşen Dünyada Ulus-Devleti İnşa Etmek ve Korumak” **Türkiye’ye Uluslararası Göç: Toplumsal Koşullar – Bireysel Yaşamlar**, Barbara Pusch, Tomas Wilkoszewski (Ed.), Kitap Yayınevi, İstanbul.2010, akt. İnan, a.g.e., s. 23

⁴² **ORSAM**, Küresel Göç ve Avrupa Birliği ile Türkiye’nin Göç Politikalarının Gelişimi, Rapor No: 22, 2012

⁴³ Cansu Güleç, “Avrupa Birliği’nin Göç Politikaları ve Türkiye’ye Yansımaları”, **Tesam Akademi Dergisi**, Cilt. 2, Sayı. 2, 2015 s. 93

kaynaklanan göç hareketleri politikalarını yeniden şekillendirmesinde etken olmuştur⁴⁴.

Türkiye'nin sığınmacı ve mültecilerle ilgili düzenlediği ilk belge 1934 tarihinde çıkan İskân Kanunu'dur. Bu kanuna göre ülkemize göç edecek kişilerin Türk kültürüne sahip olmaları şartı aranmıştır. 1994 yılında çıkarılan yönetmelikte ise birtakım nedenlerden dolayı ülkesine dönmek istemeyen yabancı şeklinde tanımlanmıştır⁴⁵.

1951 yılında imzalanan Cenevre Sözleşmesinde mülteci, "ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen yabancı" şeklinde belirtilmiştir. Sözleşmeye taraf olarak olan ülkeler belirlenen bu kıstasları kabul etmişlerdir. Ancak Türkiye bu sözleşmeye coğrafi nedene dayanarak çekince koymuştur. Türkiye koyduğu bu çekinceye göre yalnızca Avrupa Konseyine üye olan ülkelerin vatandaşlarına mülteci statüsünü vermiştir. Avrupa Konseyine üye olmayan ülkelerin vatandaşlarına mülteci statüsü vermemektedir⁴⁶.

1994 yılında çıkarılan İltica ve Sığınma Yönetmeliği ile batılı ülkelere gelenlerin, belirli bir süre (üçüncü bir devlet tarafından sığınmacı olarak kabul görene kadar) ülkemizde kalmalarına müsaade edilerek "ikinci koruma" sağlanmaktadır. Çıkarılan bu yönetmeliğe göre ilticacı ya da mülteci statüsüne sahip şahısların devletin sınırları içerisine giriş yaptıktan itibaren on gün içerisinde bu konuda yetkili makamlara başvuru yapmaları ve o devletlerin hukukunu bilmeleri gerekmektedir. Dolayısıyla Türk etnik kökeninden olan mülteci ve sığınmacılara ilişkin birtakım

⁴⁴ Kıvılcım Akkoyunlu Ertan ve Birol Ertan, "Türkiye'nin Göç Politikası", **Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü**, Cilt. 1, Sayı. 2, 2017, s. 13

⁴⁵ Doğu Şimşek, "Göç Politikaları ve İnsan Güvenliği: Türkiye'deki Suriyeliler Örneği", **Toplum ve Bilim**, Cilt. 140, 2017, s. 17

⁴⁶ <http://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1994-Yonetmeli.pdf> (Erişim Tarihi: 12.01.2023)

düzenlemeler yapılırken Türk etnik kökeninden olmayan ve Avrupa'dan gelmeyen kişiler için insan haklarının ihlaline uğradıklarını söylemek mümkündür⁴⁷.

Cenevre sözleşmesinin çekince koyulan ilgili maddesi Türkiye'ye yapılan göçlerin büyük bir çoğunluğunun Avrupa dışından gerçekleşmesi bu göçmenlere mülteci statüsünün verilmesini olanaksız hale getirmiştir. Yine bu sözleşmeye istinaden zorbalığa maruz kalacakları yerlere gönderilemeyen göçmenler ülkemizde zoraki olarak kalmışlardır. Kendilerine mülteci statüsü verecek başka bir devlet bulana kadar ülkemizde yaşamalarına müsaade edilmiştir fakat sağlık, eğitim, mesken ve hizmet vb. haklara erişimleri noktasında ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Diğer ülkelerin sığınma taleplerinin kabulünü zorlaştırdığı dönemde Türkiye'nin de geçiş noktasında olmasından kaynaklanan göç yoğunluğu göçmen nüfusa yönelik yasal düzenlemelerin eksikliğini göstermektedir⁴⁸.

Türkiye geçmişten günümüze kadar birçok sığınmacıya ev sahipliği yapan bir ülke olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda bu anlamda dünyanın en zengin tecrübelerine sahip olduğunu söyleyebiliriz. Bu tecrübelerini sürdürülebilir göç politikası uygulayarak kullanabilirse dünya çapında bu tarz sorunların çözümü açısından örnek teşkil eden bir ülke haline gelecektir. Bu politikaları başarılı bir şekilde sürdürebilmesi sorumlu birimlerin görevlerini yerine getirmesiyle mümkün olacaktır⁴⁹. Bu sorumlu birimlere çalışmanın ilerleyen kısımlarında değinilecektir.

2.1.2. Türkiye'nin Göç Yönetimi

Göç yönetimi, gerek ülke sınırları içerisindeki yabancı vatandaşların ülkeye girişi ve ülkedeki varlığı gerekse sığınmacıların ve mültecilerin korunma ihtiyacını sağlamak amacıyla uluslararası göçlerin düzenli ve insani boyutta gerçekleşmesini sağlamak için devletlerin oluşturduğu sistemi tanımlamaktadır⁵⁰.

⁴⁷ Doğu Şimşek, "Mülteci Entegrasyonu, Göç Politikaları ve Sosyal Sınıf: Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler Örneği", **Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi**, Cilt. 40, Sayı. 2, 2018, s. 375

⁴⁸ Yeşim Özer, "Türk Kamu Yönetiminde Yeni Bir Çalışma Alanı Olarak Uluslararası Göç: Yasalaşma ve İdari Yapılanma Sürecinin Değerlendirilmesi", **İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Sayı. 45, 2011, s. 75

⁴⁹ Ertan, a.g.e., s. 15

⁵⁰ Mehmet Aktel ve Ümmühan Kaygısız, "Türkiye'de Göç Yönetimi", **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt. 23, Sayı. 2, 2018, s. 583

Türkiye göç hareketlerinin en tehlikeli kategoride bulunan güvenlik ve siyasal temelli ortaya çıkan kitlesel göçlerle karşılaşmıştır. Güvenlik ve siyasal temelli ortaya çıkan göç hareketi hızlı olmasının yanı sıra geri çevrilmesi mümkün olmayan insan nüfusunu barındırdığı için devletleri tehdit eden bir sorun haline gelmiştir. Tüm bu tehditlere rağmen Türkiye kapısına gelen yaklaşık 3,5 milyon civarındaki göçmene karşı “açık sınır politikası” uygulamış ve oldukça büyük nüfusu oluşturan yabancı kitlenin ülkeye girmesine izin vermiştir⁵¹.

Ülke göç yönetiminin iki tür politikadan oluştuğunu söylemek mümkündür. Bunlardan ilki yurt dışına göç verme yöntemidir. Uygulanmak istenen yöntemin amacı yabancı devletlerden kazanılacak faktörler ile büyüme ve kalkınma sağlamaktır. Diğer bir politika ise göç alma politikasıdır. Yalnızca devletin ihtiyaç doğrultusunda nitelikli işgücü özelliğine sahip olan kesimin ülkeye girişi arzu edilir. Bu özelliğin dışında kalan göç türleri oldukça sıkı denetimlere tabi tutulur. Göç yönetiminin de özellikle bu ikinci tür politika üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir⁵².

Göç yönetimi, göçmenlerin ülke sınırlarına girmelerinden önce birtakım hukuki düzenleme ve uygulamalar ile başlamaktadır. Göçmenlerin ülkeye girişleri sırasında ve daha sonrasında meydana gelebilecek olası problemlere karşı alınacak türlü önlemler ve kontrollerin sağlanması gerekmektedir. Göç yönetimi yalnızca bu süreç ile sınırlı değil, göç sonrası dönemde de göçmenlerin temel ihtiyaçlarının giderilmesi ve toplumsal bütünlüğün sağlanması gibi hususlarda değerlendirilmesi gereken konular arasındadır⁵³. Türkiye'nin göç yönetimini uygularken bağlı olduğu düzenlemeler uluslararası ve ulusal mevzuatlar ile sağlanmaktadır.

⁵¹ Enver Günay, Dilek Atılğan ve Emine Serin, “Dünya’da ve Türkiye’de Göç Yönetimi”, **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt. 7, Sayı. 2, 2017 s. 54

⁵² Demirhan ve Aslan, a.g.e., s. 30

⁵³ Erhan Örselli ve Veysel Babahanoğlu “Türkiye’nin Göç Yönetimi ve Göç Politikalarının Gelişimi: Bir Kamu Politikası Analizi”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt. 9, Sayı. 43, 2016, s. 2065

2.1.2.1 Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

2011 yılında Suriye ülkesinden gelen göçmenlerin temel, sosyal ve güvenlik ihtiyaçlarını karşılamak için ilk etapta AFAD görevlendirilmiştir. Fakat göç hareketinin hızlı bir şekilde artmasıyla ortaya çıkan karışıklığın daha kontrollü bir biçimde önlenmesi ve ihtiyaçların giderilmesi için Göç İdaresi Genel Müdürlüğü oluşturulmuştur. Bu kurumun kuruluşu Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun Beşinci Kısımının Birinci Bölümünde Madde 103'te düzenlenmiştir. Bu kanun maddesine göre Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün görevi “Göç konusuna ilişkin yöntem ve taktikleri uygulamak, bu konularla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında işbirliğini sağlamak, göçmenlerin ülkemize giriş ve konaklamaları, ülkemizden çıkışları ve deport edilmeleri, uluslararası koruma ve insan ticareti mağdurlarının korunmasıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek”⁵⁴ olarak belirlenmiştir.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü sorumluluğunda, günümüz itibariyle 7 ilde 9 barınma merkezi, çeşitli illerde geri gönderme ve kabul merkezleri bulunmaktadır. Sınır dışı edilecek yabancılardan kaçma riski olan, ülkeye yasal olarak giriş yapmayan sahte belge kullanan, mazeretsiz ülkeden ayrılmaları için verilen sürede ayrılmayan, ülke için tehdit oluşturanlar hakkında gözetim kararı alınır ve geri gönderme merkezine gönderilirler. Avrupa Birliği ile imzalanan geri kabul anlaşması ile ülkeye giren göçmen sayısının artmasıyla merkezlerin kapasitesinin yükseltilmesi gerekli görülmüştür. Bu bağlamda birçok ilde başvuru sahibi ya da uluslararası koruma statüsü sahibi yabancılar için kabul ve barınma merkezleri kurulmuştur⁵⁵.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün kuruluş sürecinde Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'ndan evvel yabancılara yönelik işlerde görevli olan Emniyet Genel Müdürlüğü'nün verilerinden yararlanıldığı görülmektedir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün politikalarını daha sistematik bir biçimde yürütebilmek için Emniyet

⁵⁴ https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/YillikGocRaporlari/2016_yiik_goc_raporu_haziran.pdf
(Erişim Tarihi: 05.12.2022)

⁵⁵ https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/YillikGocRaporlari/2016_yiik_goc_raporu_haziran.pdf
(Erişim Tarihi: 17.12.2022)

Genel Müdürlüğü, valilik ve yerel yönetimlerden yardım aldığını söylemek mümkündür.

2.1.2.2 Afet ve Acil Durum Yönetimi (AFAD)

Suriyeli sığınmacıların 2011 yılında Türkiye'ye gelmesiyle birlikte hükümet, göçmenlerden sorumlu olması üzere AFAD'ı görevlendirmiştir. Geçici koruma statüsündeki göçmenlere ilişkin birtakım hizmetlerin yürütülmesi, AFAD yönetiminde ilgili diğer kurum ve kuruluşlara bırakılmıştır⁵⁶. Suriyeli göçmenlere ilişkin sağlık alanında 2011'de yürürlüğe girmiş olan Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri Yönetmeliği'ne göre AFAD öncelikle ülkeye giren göçmenlerin temel gereksinimlerini diğer kuruluşlarla koordinasyon sağlayarak yürütmüştür⁵⁷.

AFAD'ın barınma merkezlerinde temel gereksinimler dışında Suriyeli göçmenlerin sosyal ihtiyaçlarına ilişkin çeşitli faaliyetler de yürütülmektedir. Suriyeli göçmenlerin boş zaman değerlendirme için dinlenme merkezi, TV odası, park ve internet gibi birtakım hizmet sunulmuştur. AFAD'ın sunmuş olduğu yüksek standartlar Türkiye Cumhuriyeti'nin uluslararası alanda model olmasını sağlamıştır⁵⁸. AFAD'ın gereken altyapıyı kısa süre içerisinde sağlaması, açık kapı politikasını uygulaması ve yardımlarını devlet eli ile gerçekleştirmesi Suriyeli göçmenlerin Türkiye'yi tercih etmesinde önemli rol oynamıştır⁵⁹.

2.1.2.3 Kızılay

Türk Kızılay Göç ve Mülteci Hizmetleri Müdürlüğü, ülkemize gelerek kayıt altına alınan sığınmacıların ve yardıma ihtiyacı olan yabancıların uyum hizmetleri ve yardım almasından sorumludur. Kızılay, Suriyeli sığınmacılara yönelik temel gereksinimlerinin dışında psiko-sosyal konularda destek vermeye çalışmıştır. Meslek kursları, koruma ve savunuculuk faaliyetleri, sınır yardım faaliyetleri, geri gönderme

⁵⁶ Selçuk Kahraman ve Şaban Tanıyıcı, "Türkiye'de Suriyeli Sığınmacılar Örneğinde Çok Düzeyli Göç Yönetimi" **Tesam Akademi Dergisi**, Cilt. 5, Sayı. 1, 2018, s. 245

⁵⁷ Hakan Ömer Tunca ve Ahmet Karadağ, "Suriye'den Türkiye'ye Göç: Tehditler ve Fırsatlar", **Kara Harp Okulu Bilim Dergisi**, Sayı. 28, 2018, s. 55

⁵⁸ Osman Ağır ve Murat Sezik, "Suriye'den Türkiye'ye Yaşanan Göç Dalgasından Kaynaklanan Güvenlik Sorunları", **Birey ve Toplum**, Cilt. 5, Sayı. 9, 2015, s. 101

⁵⁹ Asiye Bekarca Şen ve Cem Vural, "Suriye İç Savaşında Göç ve Kadın", **Yaratıcı Drama Dergisi**, Cilt. 9, Sayı. 17, 2014, s. 31

merkezlerinde verilen hizmetler de Türk Kızılay Göç ve Mülteci Hizmetleri Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmektedir. Türk Kızılay'ının oluşturduğu gözlemci heyet ildeki Valilik tarafından belirlenmiş olan kişilere yardım dağıtılmaktadır. Kızılay'ın, Suriyeli göçmenler için yapılan “gönüllü geri dönüş” bağlamında görev aldığını söylemek mümkündür. Tüm bu hizmetlerin yanı sıra Geri Gönderme Merkezinde sunulan hizmet şartlarının daha da geliştirilip iyileştirilmesi için önyak olan bir kuruluştur⁶⁰.

2.1.2.4. Yerel Yönetimler

Göç hareketinin başarılı bir şekilde yönetilebilmesi için yerel yönetimlerin de göç politikalarının oluşturulması aşamasına dâhil olması gerekmektedir. Göç hareketinin kentlere yönelik olması eğitim, sağlık ve sosyal alanlarda yürütülen faaliyetler ve göçmenlerin uyum sürecinin yürütülmesi konusunda yerel yönetimlere büyük sorumluluk düşmektedir. Yerel yönetimler bulunduğu bölgedeki yaşayan Türk vatandaşlarına verdiği hizmetin yanı sıra dışarıdan gelen göçmenlere de hizmet vermekte yükümlüdür.

Yerel yönetimlerin göç yönetimi sürecinde yerel halk ile göçmenler arasındaki dengeyi başarılı bir şekilde oluşturması gerekmektedir. Halkı göçmenler konusunda yeterince bilgilendirmeli göçmenleri ise buldukları ortama uyum sağlamaları konusunda bilinçlendirmelidir. Yerel yönetimlerin bu dengeyi sağlarken vereceği hizmet kanunda belirlenmiştir. Bu hizmetten yararlanacak olan kişiler kanunda yalnızca o bölgede ikamet eden Türk vatandaşları değil aynı zamanda göçmenler olarak yer almıştır.

Göç hareketleri yerel düzeyde yasal dayanağını 5393 sayılı Belediye Kanunundan almaktadır. Yerel yönetimlerin göç politikaları oluşturma noktasında yaptığı ilk düzenleme Belediye Kanunu'nun 13. Maddesinde yer alan “hemşehri hukuku” ile tanımlanmıştır. Yerel yönetimler kentte bulunan Türk vatandaşları dışında göçmenlere de hizmet vermekle sorumludur denebilir.

⁶⁰ <https://www.kizilay.org.tr/neler-yapiyoruz/goc-ve-multeci-hizmetleri> (Erişim Tarihi: 17.12.2022)

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 75. Maddesinde ‘‘Afet, kitlesel göç ve teröre maruz kalan yerleşim birimlerinin belediyeleri vali veya belediye başkanı, aksayan belediye hizmetinin başka bir belediye tarafından yerine getirilmesini talep edebilir. Yardım istenilen belediye, meclis kararına gerek olmaksızın İçişleri Bakanının izniyle bu talebi yerine getirebilir⁶¹.’’ İfadesi bulunmaktadır. Bu madde afet ve göç halinde belediyelerin nasıl bir yol izleyeceğini göstermektedir.

Bu maddelerin dışında Belediye Kanunu'nun 24. Maddesinde ‘‘sosyal hizmet ve yardımlar⁶²’’ ele alınmış, açıkça kastedilmese de dolaylı olarak göçmenler de vurgulanmaktadır. Göçün yönetilmesi sürecinde yerel yönetimler göçmenlerin ihtiyaçlarını karşılamakta ve sosyal faaliyetlerin yürütülmesine destek vermektedir. Belediyeler de bu noktada yerel halk ve göçmenlerin uyumlu şekilde bir arada yaşaması için çalışmalar yapmaktadır. Uyum sürecine destek veren belediyelerin yaşanabilir bir kent inşa etmeleri için göçün yönetilmesi hususunda üzerine büyük görevler düşmektedir.

2.1.3. Göç Mevzuatı

Ülkemizde bulunan yabancıların ikamet izni, uluslararası koruma ve geçici koruma iş ve işlemlerini düzenleme ile yetkili ve görevli olan İçişleri Bakanlığı koordinasyonunda Valilikler, Göç İdaresi Başkanlığı, Jandarma Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü birimlerinin katılımı ile yapılan değerlendirmeler sonucu 2013 yılında 6458 sayılı Yabancılar Ve Uluslararası Koruma kanunu çıkarılmış ve bu kanuna istinaden Göç Mevzuatı düzenlenmiştir.

2.1.3.1. Uluslararası Mevzuat

Uluslararası mevzuatta göç ve sığınmacıların haklarının korunması ile ilgili birtakım düzenlemeler mevcuttur. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde sığınmacı ve mültecilerle ilgili direkt olarak bir düzenleme yapılmış olmasa da insan haklarının korunmasına yönelik maddeler sığınmacı ve mültecilerin haklarının korunmasında da uygulanabilir. Bu sözleşmenin kapsamının 1951 yılında imzalanan Cenevre

⁶¹ A.g.e., (Erişim Tarihi: 20.12.2022)

⁶² A.g.e., (Erişim Tarihi: 20.12.2022)

Sözleşmesi'ne göre kişi ve konu bakımından uygulama alanının daha geniş olduğu söylenebilir. Cenevre Sözleşmesi'nde mülteci olma şartında aranan özellikler Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde geçerli değildir. Sözleşmede belirtilen hakların ihlal edilmesi durumunda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuru yapılmaktadır. Bu mahkemenin vermiş olduğu kararlar da ulusal mevzuatın şekillenmesinde oldukça önemli bir rol oynamaktadır⁶³.

Göçmen İşçilerin Hukuki Statüsü Hakkında Avrupa Sözleşmesi kapsamında yapılan işçi tanımlamasında, sınır işçileri; sanatçılar, deniz adamları, staj yapanlar, mevsimlik işçiler ve bir akit tarafın kendi ülkesi dışında üstlendiği ve tescil ettirdiği merkezden yürüttüğü istihdam ettiği diğer akit taraf vatandaşları olan işçiler biçiminde yer almaktadır. Sözleşmenin 8. Maddesinde göçmen işçilerin çalışma izinleri düzenlenmiştir. Bu maddeye göre “Her akit ülke, çalıştırmak için ülkesine gelen işçiye çalışma izni verecek ya da daha önceden verdiği iznin süresini uzatacaktır.” İznin uzatılması, dönemin şartlarına göre en az bir yıl olarak kabul edilmiştir. Aynı sözleşmenin 9. Maddesinde ise oturma izni düzenlenmiştir. Bu maddeye göre sözleşmede belirtilen hususlara uygun olarak ücretli işe giren göçmenlere aynı zamanda oturma izni de verilmesine karar verilmiştir. Bu izin çalışma süresi kadar uzatılabilecektir. Bu koşullara bağlı olarak verilen oturma izni kamu düzeni ve güvenliğinin korunması, genel ahlak sebepleri ile gereken tedbirlerin alınmaması durumunda geri alınabilir. Ülkeye kabul edilen göçmen işçiler ve ailelerine gerektiği kadar bilgi verilecek olup her türlü yardımın yapılacağı ise sözleşmenin 10. Maddesinde düzenlenmiştir⁶⁴.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi Birleşmiş Milletler bünyesinde 10 Aralık 1948 tarihinde kabul edilmiş olup sığınma hakkı beyannamede geçmektedir. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 14. Maddesinde “. Herkesin zulüm altında başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakkı” olduğundan söz edilmektedir. Bu maddeye göre zulme uğrayan herkesin diğer ülkelere sığınma talebinde bulunmaya ve o ülkede düzenlenen mülteci haklarına sahip olmaya hakkı

⁶³ Neslihan Özkerim Güner, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Mültecilerin Haklarının Korunmasındaki Rolü”, **Göç Araştırmaları Dergisi**, Cilt. 2, Sayı. 2, 2016 s. 216

⁶⁴ <https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/yonetmelikler/Sozlesmeler/Gocmen-Iscinin-Hukuki-Statüsü-Hakkında-Avrupa-Sozlesmesi.pdf> (Erişim Tarihi: 05.01.2023)

vardır. Aynı maddenin 2. kısmında ise ‘‘Gerçekten siyasal nitelik taşımayan suçlardan veya Birleşmiş Milletlerin amaç ve ülkelerine aykırı eylemlerden doğan kovuşturma durumunda bu haktan yararlanılamaz.’’ İfadesi yer almaktadır⁶⁵. Sığınma hakkına yer veren ilk beyanname olmasına karşın hukuken bir bağlayıcılığı olmadığı da bilinmektedir. Ayrıca mülteci ve sığınmacı kavramlarının net olarak tanımlanmadığı da görülmektedir. Bildirgeye göre sığınma hakkı, insani bir hak olarak nitelendirilmiştir.

Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 14 Aralık 1950 tarihinde kabul edilmiş, sözleşme 1 Ocak 1951 yılını esas alarak bu tarihten önceki olaylarda mültecileri kapsamaktadır. Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair 1967 tarihli protokol ile 1 Ocak 1951 tarihinden önce meydana gelmiş olaylar diye yapılan sınır kaldırılmıştır⁶⁶. Türkiye bu protokolü kabul etmiştir. Sözleşmede coğrafi sınırlama (Avrupa) beyanı hala devam etmektedir. Türkiye’nin sözleşme bağlamında Suriye’den gelenlere mülteci değil 2. Koruma sıfatı verdiği görülmektedir.

Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşmede, ‘‘Göçmen İşçi kavramı, vatandaşlık bağı ile bağlı olmadığı bir Devlette ücret ödenen bir faaliyette çalıştırılacak, çalıştırılmakta olan veya çalıştırılmış olan bir kişi’’ olarak tanımlanmaktadır⁶⁷. Bu sözleşme sadece yasal çalışan göçmenleri değil aynı zamanda kaçak olarak çalışan göçmenleride kapsamaktadır. Kaçak göçmenlerin de yasal olarak çalışan göçmen işçilerin olduğu gibi birtakım haklardan yararlanacağı kabul edilmiştir⁶⁸.

Sözleşmenin 5. Maddesine göre göçmen işçiler ve aileleri, ‘‘istihdam sağlayan devlete devletin kanunları ve taraf olduğu uluslararası antlaşmalar gereğince, ülkeye

⁶⁵ <https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/yonetmelikler/Sozlesmeler/Insan-Haklari-Evrensel-Bildirgesi.pdf> (Erişim Tarihi: 05.01.2023)

⁶⁶ <https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/yonetmelikler/Sozlesmeler/Multecilerin-Hukuki-Durumuna-Iliskin-Sozlesme.pdf> (Erişim Tarihi: 05.01.2023)

⁶⁷ <https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/yonetmelikler/Sozlesmeler/Tum-Gocmen-Iscilerin-ve-Aile-Fertlerinin-Haklarinin-Korunmasına-Dair-Uluslararası-Sozlesme.pdf> (Erişim Tarihi: 05.01.2023)

⁶⁸ Lale Ayhan İzmirli, ‘‘Tüm Göçmen İşçiler ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Sözleşme Çerçevesinde Göçmen Kadınlar’’, **2. Mediterranean International Congress on Social Sciences**, 2017, s. 638

girmek, oturmak ve kazanç getiren faaliyette bulunmak üzere izin verilmişse düzenli ve kayıtlı olarak değerlendirilir. 7. Maddeye göre bu sözleşmeye taraf olan devletler ‘‘kendi ülkeleri içerisinde yaşayan ya da yasal yetki alanına girmiş olan göçmen işçilere ve aile bireylerine, cinsiyet, ırk, din, dil, renk, inanç, siyasal görüş, etnik ve sosyal köken, vatandaşlık, yaş, ekonomik durum, mülkiyet, medeni durum, doğum veya diğer statüler gibi nedenlerden dolayı ayrımcılık yapmaksızın sözleşmede öngörülen haklara saygı duymayı üstlenmesi gerekmektedir.’’ Sözleşmenin 26. Maddesinde düzenli veya düzensiz bütün göçmen işçilerin hakları düzenlenmiştir⁶⁹.

2.1.3.2. Ulusal Mevzuat

Uluslararası alanda göç hareketlerinin artış göstermesiyle birlikte göç yönetimi konusunda çalışma yapılma ihtiyacı doğmuştur. Türkiye de göç yönetimi konusunda yabancılar ve göçmenlerle ilgili birtakım düzenlemelerde bulunmuştur. Özellikle 2011 yılı itibariyle meydana gelen göç krizine çözüm bulmak amacıyla 11.04.2013'te Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu yürürlüğe girmiştir. Kanunun amacı; yabancıların ülkemize girişleri, ülkemiz sınırları içerisinde kalmaları ve çıkışları ile koruma talebinde bulunanla yönelik yapılacak korumanın kapsamı, uygulamasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir⁷⁰.

Kanun 6 ana bölümden oluşmaktadır. Kanunun ilk bölümünde amaç, kapsam ve tanımlar ele alınmıştır. 2. Bölümde geri gönderme yasağı ele alınmış. Bu kanunun 4. Maddesine göre ‘‘kimse işkenceye, insanlık dışı, onur kırıcı ceza veya muameleye tutulacağı, hayatının ve hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere zorla gönderilemez.’’ İkinci bölümün ikinci kısmında ise vize ve Türkiye'ye giriş ele alınmıştır. Madde 7'de Türkiye'ye girişine izin verilmeyecek yabancılarla ilgili Madde 8'de uluslararası koruma başvurusuna ilişkin Madde 9'da ise Türkiye'ye giriş yasağı ile ilgili düzenleme yapılmıştır⁷¹.

⁶⁹ <https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/yonetmelikler/Sozlesmeler/Tum-Gocmen-Iscilerin-ve-Aile-Fertlerinin-Haklarinin-Korunmasina-Dair-Uluslararası-Sozlesme.pdf> (Erişim Tarihi: 05.01.2023)

⁷⁰ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf> (Erişim Tarihi: 05.01.2023)

⁷¹ A.g.e., (Erişim Tarihi: 12.01.2023)

Üçüncü bölümde vatansız kişilerin hakları düzenlenmiştir. Kanunun 50 Maddesine göre vatansız kişiler için vatansız kişi kimlik belgesi düzenlenir. Bu kimlik belgesine sahip olan kişiler kanunun 50. Maddesine göre ülke güvenliğini tehdit etmedikleri sürece sınır dışı edilmeleri yasaklanmıştır. Dördüncü bölümde sınır dışı etme durumu düzenlenmiştir⁷².

Kanunun üçüncü kısmının birinci bölümünde mülteci, şartlı mülteci ikincil koruma ve dördüncü bölümde geçici koruma tanımlarının yapıldığı görülmektedir. Madde 61 “Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir⁷³.”

2.2. Suriye ve Göç

Suriye ülkesinde 2011 yılından Esed rejiminin insanlara karşı uyguladığı şiddet neticesinde meydana gelen iç savaş sonrası, ülkemiz ve sınırı bulunan bölge ülkelere kitlesel göç hareketleri başlamıştır. Ülkemiz bu göçten en fazla etkilenen ülke olmuştur.

2.2.1. Arap Baharı ve Suriye

Arap Baharı kavramı anonim bir kavram olup Arap ülkelerindeki baskıcı, otoriter ve antidemokratik yönetimlere karşı gelen halk tarafından başlatılan protesto gösterileri sonucunda meydana gelen yönetim değişikliklerini ifade eden sürece denilmektedir⁷⁴. Tunus ülkesinin Sudi Buzid şehrinde, 2010 yılı içerisinde Muhammed

⁷² A.g.e., (Erişim Tarihi: 12.01.2023)

⁷³ A.g.e., (Erişim Tarihi: 12.01.2023)

⁷⁴ Gürkan Doğan ve Bülent Durgun, “Arap Baharı ve Libya: Tarihsel Süreç ve Demokratikleşme Kavramı Çerçevesinde Bir Değerlendirme”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı. 15, 2012, s. 62

Bouazizi isimli kişinin seyyar satıcılık yaparken güvenlik güçleri tarafından darp edilmesi, malzemelerine el konulması sonrasında, üniversiteli gencin valilik önünde kendisini yakmasıyla başlamıştır.

Sudi Buzid'in kendisini yakması, ülkede bulunan ve özgürlüğü savunan gençlerin sosyal medya aracılığıyla toplanıp toplu gösteriler yapmasıyla büyümüş ve ülkenin her bölgesinde gösteriler başlamıştır. Tunus'ta başlayan gösteriler özgürlük ve refah isteyen insanlar tarafından diğer Arap ülkelerinde de yapılmaya başlandı. Mısır'da da polisin rüşvet alırken görüntüsünü geçen kişinin polislerce dövülerek öldürülmesi bu ülkede protesto edilmiş ve devlet başkanı istifa etmek zorunda kalmıştır.

Arap Dünyasında bilinen ve gazetecilik yapan Abdulbari Atvan, halk hareketini anlatırken, protestoların Arap ülkeleri için umut olduğu, Mısır'da siyasi sonuç alınması, diğer Arap ülkelerinde halk hareketinin başlamasına veya artarak devam etmesine sebep olduğunu belirtmiştir⁷⁵.

Diğer Arap ülkesi olan Libya'da da halk daha çok özgürlük ve refah isteyerek protesto ve gösterilere başlamış, şiddetli çatışmalar yaşanmasından dolayı NATO müdahale ederek Ulusal Geçiş Konseyi önderliğindeki muhaliflere yönetimi devretmiş, devlet başkanı Kaddafi ise halk tarafından öldürülmüştür. İnsanların daha çok özgürlük istemeleri Cezayir ve Fas ülkelerinde de protesto edilmiş, liderlerin vatandaşlara anayasal değişikliklerle daha fazla hak vermesi olayları yatıştırmıştır.

Arap Baharıyla birlikte bölgedeki birçok ülke durumdan etkilenmiş, Bahreyn, Umman, Ürdün ve Yemen'de iç karışıklıklar çıkmış, protestolar ve eylemler baş göstermiştir. Halkın özgürlük talepleri, baskıcı yönetim şekline itiraz, sosyo-ekonomik durumlar bu hareketin başlamasında sebep olarak gösterilebilir. Bu halk hareketleri sonucunda sadece Libya'dan 365 bin kişi iç savaş nedeniyle göç etmek zorunda kalmıştır⁷⁶.

⁷⁵ Adem Palabıyık, 'Ortadoğu Hareketler/ Devrimleri ve Marksist Yaklaşımların Geleceği' **Emek ve Toplum Dergisi**, Cilt. 5, Sayı. 12, 2005, s. 186

⁷⁶ <https://www.unhcr.org/> Erişim Tarihi (09.01.2023)

Suriye ülkesinde olayların başlangıcına bakıldığında; Beşar Esed, 31 Ocak 2011 tarihinde Wall Street Journal gazetesine vermiş olduğu röportajda; Arap ülkelerinde başlayan halk hareketlerinin yeni bir çağa öncülük ettiğini, Arap idarecilerin halkın isteklerini daha fazla dikkate almaları gerektiği ileri sürmüştür⁷⁷.

Ülkenin güney kesiminde yer alan Dera kentinde yaşları küçük gençlerin, duvarlara Arapça “El şeab yurid iskat el nizam!” (Halk rejimin yıkılmasını istiyor!) yazması sebebiyle yakalanarak tutuklanmaları ile başlamış, tutuklu kaldıkları süreç içerisinde işkenceye maruz kalmaları Suriye’de proteste ve gösterileri başlatmıştır. Şam’da 15 Mart 2011’de başlayan gösteriler, çatışmalara dönüşmüş ve 20 Mart tarihinde kentteki Ömer Camii baskınında 9 kişi hayatını kaybetti. Ülkenin başında olan Beşar Esed, büyüyen isyanı ve diğer Arap ülkelerindeki yönetim değişikliklerini görmesinin ardından, gösterileri bastırmak için kolluk kuvvetlerince çok sert müdahaleler olmuştur. Ülkedeki bazı muhaliflerin ise Esed Rejiminden bir takım reform talepleri olmuştur. Bu talepler aşağıda belirtilmiştir:

1. Uzun yıllardır devam eden OHAL’in kaldırılması,
2. Yasama, yürütme ve yargının bağımsızlığı, bakanlıkların sivilleştirilmesi,
3. Ülkede gelir adaletsizliğinin kaldırılması, vatandaşlık tanımının gözden geçirilmesi, ülkede yaşayan ve kimliği olmayan Kürk kökenli şahıslara kimlik verilmesi,
4. İktidarda bulunan BAAS Partisinin yetkilerinin sınırlandırılması ve siyasi partiler yasasının yeniden düzenlenmesi,

Esed yönetimin, belirtilen reformlardan bazılarını yerine getirmeye çalışsa da istenilen düzeyde olmamıştır. Başkanlık seçimlerinin demokratik yapılacağı söylemleri, diğer Arap ülkelerindeki yönetim değişikliklerini dikkate alarak yerine sağlaştırmak amacıyla adımlar atmıştır. Nitekim, anayasa değişikliği ile 2028

⁷⁷ <https://www.wsj.com/> Erişim Tarihi (09.03.2023)

yılına kadar iktidarda kalmasını sağlayacak anayasa değişikliği meclisten geçirmesi olmuştur⁷⁸.

Ancak gösteri ve protestoların devam etmesi Esed rejiminin sert müdahalelerine sebep olmuş, ateşli silahlar kullanılarak iç savaşın başlamasına neden olmuştur. Suriye'deki bu hareketlenme iktidar değişikliğine sebep olmamış ancak büyük bir göçün başlangıcı olmuştur. Esed rejiminin iktidarda kalması ve değişmemesi, muhalefetin istediği değişimi gerçekleştirememesinin sebepleri arasında, BAAS partisinin güçlü olması, homojen nüfus yapısı, diğer etnik grupların rejime destek olması, İran ve Rusya gibi bölgede etkili olan ülkelerin rejimi desteklemeleri, muhaliflerin birliktelik sağlayamamalarıdır.

2.2.2. Suriye Ülkesinin Demografik Yapısı

Suriye Arap Cumhuriyeti devletinin yönetim değişikliğinin olmamasının temel sebebi ise ülkenin etnik yapısıdır. Arapların nüfusa oranı %60-70, Kürtlerin oranı %7-10, Süryani %5-6, Ermeni %3, Çerkez % 1, diğerleri (Iraklı, Filistinli) %23 civarındadır. Ülkenin nüfusu 2023 yılında 17.750.000 belirtilmiştir. Dini gruplar oranları ise; %74 Sünni, %12 Nusayri yani Arap alevileri, %10 Hristiyan ve %3 Dürzi olarak yer almaktadır⁷⁹. Ülke yönetimi uzun yıllardır Nusayri dini grubu tarafından yönetilmekte, önemli görevlere bu gruba mensup insanlar getirilmektedir. Diğer gruplara ise baskıcı rejim uygulanmaktadır.

2.2.3. Suriyelilerin Türkiye'ye Gelişi ve Türkiye'deki Statüleri

Suriye dışında diğer Arap ülkelerinde yönetimin değişmesi veya reform hareketlerinin gerçekleşmesi göç olayının gerçekleşmemesini sağlamıştır. Ancak Suriye'de bu durum iç çatışmalar sebebiyle ülkemiz başta olmak üzere birçok ülkeye Suriye'den göç hareketleri başlamıştır. Esed rejimi baskısının kısa sürede bitmeyeceği kanaati de ülkeden göçü hızlandırdığı ifade edilebilir.

⁷⁸ BİLGESAM, Bütün Boyutlarıyla Suriye Krizi ve Türkiye, Rapor No: 52, 2012

⁷⁹ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Suriye#:~:text=N%C3%BCfus,-%C3%BCfus%20tarih%C3%A7esi&text=Suriye%20etnik%20yap%C4%B1s%C4%B1%3A%20%25%2060%2D,ayr%C4%B1ca%20Filistinli%20ve%20Iraklı%C4%B1%20m%C3%BCteciler.> (Erişim Tarihi: 11.01.2023)

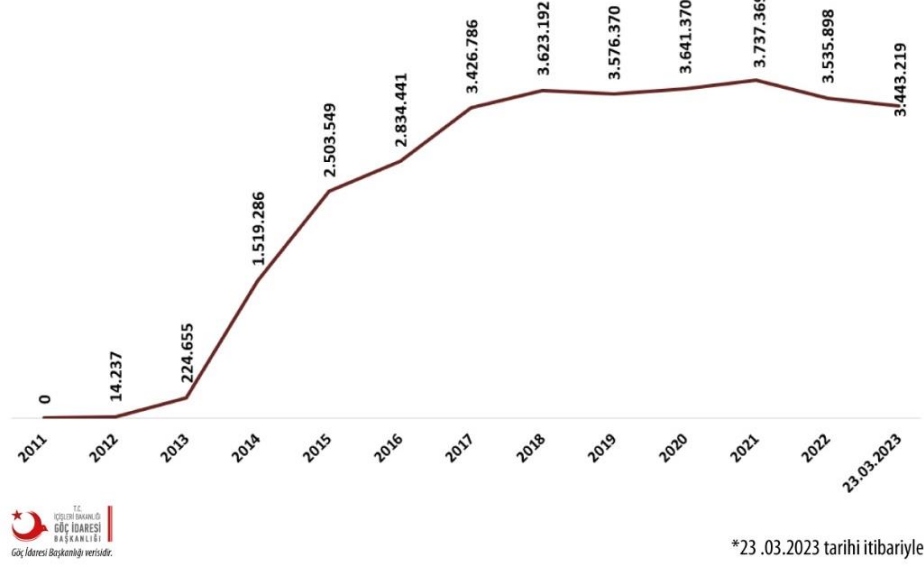
Suriye'den Türkiye'ye ilk göç hareketi, 29 Nisan 2011 tarihinde Hatay ili Reyhanlı ilçesindeki Cilvegözü Sınır Kapısı'ndan gerçekleşti. Gelen Suriyelilerin hepsine “Geçici Koruma Statüsü” verilmiştir. Geçici Koruma; kitlesel göç olaylarında göçe maruz kalan ülkenin acil çözümler bulmak amacıyla geliştirdiği koruma türüdür. Bireysel yada kitlesel olarak göçe maruz kalıp ülkemiz sınırlarına gelen veya sınırdan içeri giren sığınmacıları korumayı ifade eder. Suriyelileri de kapsamına alan Geçici Koruma Yönetmeliği, 22/10/2014 tarihli ve 29153 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne taraf olan ülkemiz, sözleşmeye “coğrafi sınırlama” çekincesi koyarak imzalamıştır. Sözleşmeye göre, Avrupa'dan gelen ve ilticada bulunanlara “mülteci” statüsü, Avrupa dışından gelenler ise “geçici koruma” statüsü ile kabul edilmektedir.

Suriye'de yaşanan siyasi iç karışıklık iç savaşa dönmesi milyonlarca Suriyelinin çatışmalardan ve şiddetten kurtulmak için ülke içerisinde yer değiştirdiği, yine milyonlarca insanın ise çevre ülke sınırlarına dayanmasına yol açmıştır. Ülkemize ise 3.443.219 kayıtlı Suriyeliye “Geçici Koruma statüsünde ev sahipliği yapmaktadır”⁸⁰. Geçici koruma, Suriyelilere kendi istekleri dışında gönderilmeme güvencesi ve koruması verir. 2012 yılından günümüze kadar ülkemize gelen Suriyeli sığınmacıların sayıları tabloda belirtilmiştir.

⁸⁰ <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> (Erişim Tarihi: 27.03.2023)

Tablo:1 Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2023)

Tablo-1 de belirtildiği üzere 2012 yılında 14.237 kişi Türkiye'ye giriş yapmışken bu sayı her geçen gün artarak devam etmiştir. 2023 yılına geldiğimizde ise sayının 3.443.219 kişiye ulaştığını görmekteyiz. Bu sayılar resmi rakamları yansıtmakta olup, ülkemize kaçak yollarla giren ve kayıt altına alınamayan Suriyeleri de eklediğimizde sayının 4 milyonun üzerinde olduğu düşünülmektedir.

2.2.4. Türkiye'deki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı

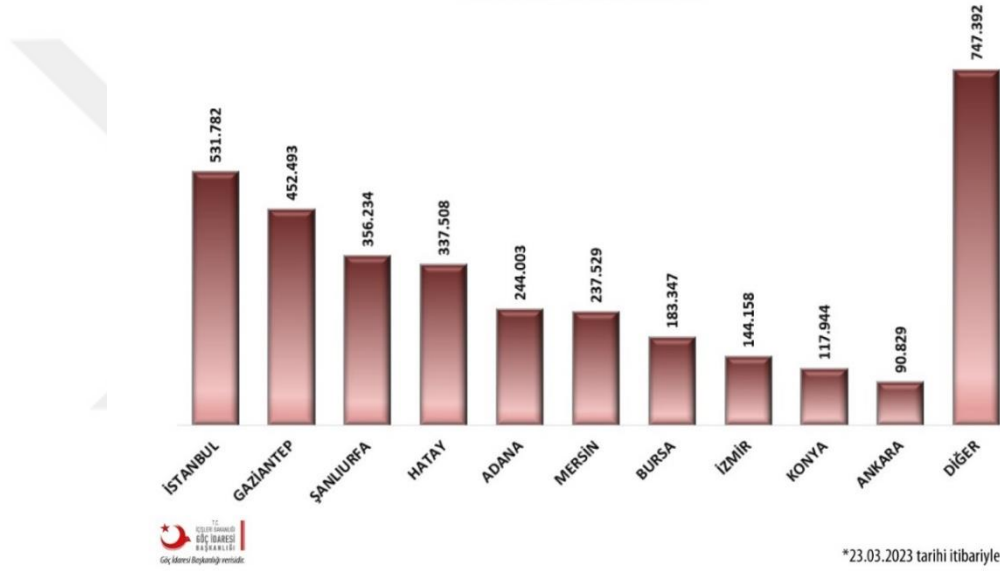
2011 yılında Ülkemize gelen Suriyeliler kamplarda yaşamaya başlaması ve sonrasında göç akınınun devam etmesiyle birlikte kampların bu sayıları karşılayamaması sonrasında Suriyeliler illerimize yönlendirilmişlerdir.

Ülkemizde bulunan 3.443.219 kişinin, illere göre dağılımında Tablo-2'de; İstanbul ilinde 531.282, Gaziantep ilinde 452.493, Hatay ilinde 337,508, Şanlıurfa ilinde 356.234, Adana ilinde 244.003, Mersin ilinde 237.529, Bursa ilinde 183.347, İzmir ilinde 144.158, Konya ilinde 117.994 ve Ankara ilinde 90.829 kayıtlı Suriyeli yaşamaktadır⁸¹. Mezkur illerde yaşayan Suriyelilerin ilin nüfusuna oranlarına

⁸¹ <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> (Erişim Tarihi:11.08.2023)

baktığımızda; Hatay ilinde %16,81, Gaziantep ilinde %17.52, Şanlıurfa ilinde %14,25, Mersin ilinde %11,16, Adana ilinde %9.73, Bursa ilinde %5.50, Konya ilinde %4.92, İzmir ilinde %3.15 olarak yansımaktadır. Suriyelilerin en az bulunduğu il ise 50 kişi olarak Hakkari ilinde bulunmaktadır. Yani Suriyelilerin olmadığı ilimiz bulunmamaktadır. Ülkemizin nüfusu 85.279.553 olduğu, tüm Suriyelilerin Ülkemiz nüfusuna oranı ise %4'dür⁸².

Tablo:2 Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin İlk 10 İle Göre Dağılımı

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2023)

2.2.5. Türkiye'nin Suriyelilere Yönelik Politikası

Ülkemizde göç politikasının belirlenmesi amacıyla, Cumhurbaşkanlığı sistemine geçilmesinin ardından, 703 sayılı KHK ile kaldırılan Göç Politikaları Kurulu, 13 Eylül 2018 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile "Göç Kurulu" isimi almıştır.

Göç Kurulu; "Türkiye'nin yabancılarla ilgili göç stratejilerini belirlemek, koordinasyonunu ve uygulanmasını takip etmekle görevli olup İçişleri Bakanının başkanlığında, İçişleri Bakanlığınca belirlenecek bakanlık ve kurum ve kuruluşların

⁸² <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> (Erişim Tarihi:28.03.2023)

temsilcilerinden oluşur. Kurul, İçişleri Bakanının çağrısı üzerine toplanır” hükmünü amirdir.

Esed rejimi ile ülkemizin karar vericileri arasında reformların uygulanması ve iç çatışmanın bitirilmesi noktasında görüşmeler gerçekleşmiş fakat bir sonuç alınmadığı gibi Türkiye-Suriye ilişkileri bozulmuştur. Türkiye, Esed rejimiyle ilişkileri koparmamak için Baas rejiminin vatandaşlarına yaptığı saldırılara çok sert açıklamalar yapmaktan ilk dönemde kaçınınsada şiddetin giderek artması Türkiye'nin tutumunu değiştirmesine yol açmıştır. Esed şiddetinin giderek artmasıyla beraber, dönemin ülkemiz Başbakanı Erdoğan uyarılarının şiddetini artırarak “Suriye’de olanları Türkiye'nin iç işleri olarak algıladıklarını belirtmiştir”⁸³. Yine bölgedeki DEAŞ terör örgütü faaliyetleri kapsamında batı bloku ülkeler ABD başta olmak üzere Fransa, İngiltere örgüte karşı ağır silahlarla saldırması, Rusya'nın Esed Rejimini destekleyerek ılımlı muhaliflere karşı saldırgan tutumu bölge halkının can güvenliğini ciddi tehlikeye sokmuş, bu saldırılardan dolayı evlerini terk edip ülkemize sığınan Suriyelilere, ülkemiz insancıl tutumunu göstererek kucak açmıştır.

Ülkemiz, 2011 yılından günümüze kadar Suriye ülkesindeki iç karışıklıktan dolayı bu ülkeyle olan tarihi, kültürel ve akrabalık bağı sebebiyle Suriyeli vatandaşlara “Açık Kapı” politikası izlemiştir. Türkiye bu insani kriz neticesinde oluşan göç dalgaları sebebiyle 10 kentte kurulan 26 geçici barınma merkezinde 256.971 Suriyeli yabancıya ev sahipliği yapmış, günümüzde ise Tablo-3'te gösterildiği gibi 7 ilde 9 geçici barınma merkezinde 66.380 Suriyeli geçici koruma kapsamında barınmaktadır⁸⁴.

⁸³ <https://www.amerikaninsesi.com/a/erdogan-suriye-ic-meselemiz-geregini-yapmak-durumundayiz-127078293/898713.html> (Erişim Tarihi: 28.03.2023)

⁸⁴ <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> (Erişim Tarihi: 27.03.2023)

Tablo:3 Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı, 7 İilde 9 Barınma Merkezi

İL	GBM ADI	GBM MEVCUDU	TOPLAM MEVCUT
ADANA (1)	Sarıçam	18.600	18.600
HATAY (3)	Altınözü	5.934	13.105
	Yayladağı	3.358	
	Apaydın	3.813	
KAHRAMANMARAŞ	Merkez	13.110	10.110
KİLİS	Elbeyli	8.096	8.096
OSMANİYE	Cevdetiye	11.359	11.359
Gaziantep	Nizip	1.536	1.536
Malatya	Beydağı	574	574
TOPLAM	66.380		
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ DIŞINDA BULUNAN SURIYELİ SAYISI		3.376.839	

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2023)

Suriyeli sığınmacıların, ülkemize yönelik göç dalgası geçici bir durum olarak algılansa da Suriye'deki iç çatışmalar, rejimin uyguladığı baskı ve şiddet, göç edenlerin sayısını sürekli olarak artırmış, bu durum ülkemizde uyum sorunuyla birlikte güvenlik meselesini de ortaya çıkarmıştır.

Ülkemizin, geçici koruma kapsamındaki Suriyelileri yönelik esas politikası, Esed rejiminin gitmesiyle birlikte Suriyelilerin ülkelerine geri döneceği varsayımına dayanır. Rejimin sona erme ihtimali veya ermemesine karşın, ülkemizin Suriyelilerin entegrasyonuna sağlayacak mekanizmalar kurması gerekir. Eğitim, sağlık, barınma, uyum sağlama gibi önemli kavramların sağlanması önem arz etmektedir. Entegrasyon sürecinde başta BMMYK olmak üzere uluslararası kuruluşların desteğinin alınması önem taşımaktadır⁸⁵.

⁸⁵ Suna Gülfer İhlamur Öner, "Türkiye'nin Suriyeli Mültecilere Yönelik Politikası", **Ortadoğu Dergisi**, Cilt. 6, Sayı. 61, 2014, s. 42-45

Türkiye'nin jeopolitik konumundan dolayı; Avrupa, Afrika ve Asya kıtalarına yakın olması, gelişmiş olan Avrupa bölgesine gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelerden düzensiz göç hareketlerinin olması ülkemizi bir köprü durumuna getirmektedir. Yine bölgelerdeki siyasi istikrarsızlık, güvenlik sorunları, ekonomik nedenler gibi sebeplerden dolayı da göç hareketleri görülmektedir. Ülkemizin özellikle Ortadoğu, Balkanlar ve Kafkasya bölgesinde yaşayan insanlarla geçmişten güzümüze olan tarihsel bağlar önümüzdeki yıllarda da ülkemize bu ve buna benzer kitlesel göç hareketleriyle baş başa kalacaktır. Bu nedenle, insan hakları temelli ve insani diplomasiyle uyumlu bir sığınmacı ve mülteci rejimi oluşturulması yönünde yeni adımların atılmasına ihtiyaç vardır⁸⁶.

Ülkemizde kalıcı göç politikalarının oluşturulması ve bu politikaların "sürdürülebilir" olması gerekir. Geçmiş yıllarda da ülkemiz benzer kitlesel göçe maruz kalmış ve deneyim kazanmıştır. Sürdürülebilir göç politikası oluşursa, bir çok ülkeye de rehberlik etmiş olur ve ülkemizin prestiji artar. Hali hazırda ülkemizde geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin eylem ve işlemlerinden sorumlu kurum İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğüdür. Sınır illerinde bulunan kamplarda kalan Suriyelilerin sorumluluğu ise AFAD tarafından yürütülmektedir.

Sayıları kayıtlı olmayanlarla birlikte düşünüldüğünde 4 milyonu aşan sığınmacıların insani ihtiyaçlarını karşılamak, vatandaşlarımızla uyum içerisinde yaşamaları sağlamak sürdürülebilir bir göç politikasının amaçlarından birisidir. Özellikler büyükşehirlerde yaşayan ve hayatını sürdürebilmesi için ülkemize uyum sağlamaları, dil başta olmak üzere eğitim gibi konularda eksiklikleri giderilmelidir. Çalışma ve barınma koşullarını iyileştirilmeli, aksi takdirde hayatlarını devam ettirebilmeleri için yasa dışı yollara başvurarak suçta karışılmaktadır.

Suriyeli sığınmacıların, ülkemizde birçok sorunla karşılaşmakta, bu sorunlardan eğitim ve uyum süreci ön plana çıkmaktadır. Yine özellikle okul çağında bulunmayan veya yetişkin bireylerin Türkçe okuma, yazma bilmemeleri ve yeteri kadar konuşamamaları da uyum sürecini etkilemektedir. Halen ülkemizde bulunan ve

⁸⁶ Öner, a.g.e, s. 42-45

eğitim seviyesi yüksek olan Suriyelilerin burada kalmaları, uyum sorununun çözümünde olumlu etki yaratacaktır.

Sığınmacıların iş hayatında olmaları, kamu kurum ve kuruluşlara, sivil toplum kuruluşlarına veya yardım kuruluşlarına bağlı kalmaksızın ihtiyaçlarını gidermelerine ve sosyal hayata daha hızlı adapte olmalarını sağlayacaktır. Diploma denkliklerinin bulunmaması sebebiyle özellikle niversite ve yüksek lisans mezunlarının, akademide, hastanelerde ya da okullarda mesleklerini icra edememeleri, yaşamlarını devam ettirebilmek için başka işlerde çalışmaları sorun yaratmaktadır⁸⁷.

⁸⁷ <http://www.appsaljazeera.com/interactive/turkiyedeki-suriyeliler/issizlik.html> (Erişim Tarihi: 04.01.2023)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KONYA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI ÖRNEĞİ

3.1. Sivil Toplum Kuruluşlarının Tanımı ve Tarihçesi

Sivil toplum, "bireyler veya gruplar tarafından gerçekleştirilen ve her türlü toplu sosyal faaliyet" olarak tanımlanmaktadır⁸⁸. Devletten ve özel sektörden ayrı olarak, ortak değerler içerisinde gönüllülük ve kendiliğinden örgütlenme şeklindedir. Sivil toplum kavramının üzerinde kafa yoran siyaset filozoflarından Hegel'e göre sivil toplum, pozitif bir alan olmamakla beraber, çözülmesi gereken çatışmaların olduğu sorunlu bir alandır. Bu bağlamda Hegel sivil toplumu, bireysel çıkarların çatıştığı, ailedeki sıcak ilişkilerin olmadığı çatışmalar alanı olarak tanımlamıştır. Gramsci, sivil toplumu alt yapısal bir alan yerine üst yapısal bir kurum olarak ele almıştır. Sivil toplumu bir egemen grubun bütün toplum üzerinde yürüttüğü kültürel hegemonya alanı olarak ifade etmiştir. Machiavelli ve Montesquie gibi düşünürler ise sivil toplumu; ara yapılar, ara kuruluşlar olarak algılamış ve bu şekilde ifade etmişlerdir. Durkheim, sivil toplumu ikincil yapılar olarak görürken, Weber ise sivil toplumun özerk yetkili kuruluşlar olduğunu vurgulamıştır⁸⁹.

Sivil toplum kuruluşlarının tanımına ilişkin birçok görüşe rastlamak mümkündür ancak en genel haliyle sivil toplum kuruluşları, "toplum yararına çalışan ve bu yönde kamuoyu oluşturan, kar amacı gütmeyen, sorunların çözümüne katkı sağlayarak çoğulculuk ve katılımcılık kültürünü geliştiren, demokratik işleyişe sahip, bürokratik donanımdan yoksun ve gönüllü olarak bir araya gelen bireylerden oluşan örgütlenmelerdir⁹⁰.

⁸⁸ Dunkerley, David ve Fudge Shane, **European Societies**, 2004, s. 237-254

⁸⁹ Önder Kutlu ve Sefa Usta, "AB Yolundaki Türkiye'de Sivil Toplum Kuruluşlarının Devlete Güven Tesisindeki Rolü" **Küresel Eşitlik Bildiriler Kitabı**, 2005, S. 197-208

⁹⁰ Mehmet Aslan ve Gazanfer Kaya, "1980 Sonrası Türkiye'de Siyasal Katılımda Sivil Toplum Kuruluşları" **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt. 5, Sayı. 1, s.213-223

Hükümet dışı kuruluşlar olarak da adlandırılan STK'lar, İngiltere'de "Gönüllü Kuruluşlar", ABD'de "Özel Gönüllü Kuruluşlar" farklı ülkelerde ise "Yurttaş Örgütleri" şeklinde adlandırılmaktadır. Bu kuruluşlar, sorunların çözümü noktasında siyasi aktörlerden bağımsız olarak hareket ederler.

Sivil toplum kavramının kullanımına bakıldığında ilk kez 1960 yılında Locke tarafından kullanıldığı görülmektedir⁹¹. Rousseau ve Hobbes sivil toplum kavramını doğa halinden çıkıp siyasi otorite ile nitelendirmiştir. Yine Hegel, sivil toplumu pozitif bir alan olmadığını çözülmesi gereken çatışmaların olduğu alan olarak görmüştür. 17. Yüzyılda sivil toplum devlet alanı olarak görülmeye başladığı dönem, 18. Yüzyıldan sonra değişerek sivil toplumun devletten ayrı bağımsız örgütlenmelere başladığı görülmüştür. Aydınlanma felsefesi ve burjuvazimin doğuşuyla sivil toplum, liberal düşüncede olduğu gibi birey ve toplulukların hak ve özgürlüklerinin bir alanı olarak devletten ayrılmıştır.

Sivil toplum kavramı, modern içeriğiyle ilk kez 1767'de Adam Ferguson'un "Sivil Toplum Üzerine Bir Deneme" adlı çalışmasında kullanılmıştır. Ferguson bu eserde, sivil toplumu daha çok barbarlığın karşıtı bir anlam içerecek biçimde medeniyetle ilgili olarak kullanmıştır. Burada sivil toplum kavramı ile vurgulanmak istenen amaç "şehir adabı"dır. Sivil toplumdaki sivilin kökü kent hayatının beraberinde getirdiği hakları ve yükümlülükleri ifade etmektedir⁹². Modernizmin kuruluş süreci olarak adlandırılabilir olan bu dönem, sivil toplumunda eski anlamının yerini bugün de kullanılan modern içeriğe bırakmasına şahit olmuştur. Siyasal, sosyal, düşünsel ve hukuki boyutlarda yaşanan kırılmalar sonucunda daha önce değinilen doğal hukuk

⁹¹ Ebru Özgen, İrem Aydoğdu ve Engin Yıldız, " Toplumsal Güven ve Sivil Toplum Kuruluşları: Eğitim, Sağlık, Çevre Kuruluşları Üzerine Bir Araştırma", **Karadeniz İletişim Araştırmaları Dergisi**, Cilt. 10, Sayı. 2, 2020, s.104

⁹² Mustafa Kemal Şan ve Mahmut Bilen, " Yoksulluk Sorunuyla Mücadelede Bir Strateji Olarak Sivil Toplum Kuruluşları: Deniz Feneri Örneği", **I. Ulusal Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi, Küresel Demokrasinin Gelişmesi ve Katılım Sağlanması Açısından Sivil Toplum Kuruluşları Bildiriler Kitabı**, 2004, s. 197-212

çerçevesinde tanımlanan devlet-sivil toplum özdeşliği yerini liberal değerler ve bireycilik çerçevesinde tanımlanan devlet-sivil toplum karşıtlığına bırakmıştır⁹³.

3.2. Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü ve Önemi

Sivil toplum kuruluşları idarenin bir parçası olmayıp çoğunluğun değil azınlığın temel hak ve özgürlüklerini savunan örgütlerdir. Ulusal ve uluslararası alanda devletin yetersiz kaldığı durumlarda ön plana çıkmaktadırlar. Sivil toplum kuruluşları, siyaseti yönlendiren önemli baskı gruplarından birisidir⁹⁴. Sivil toplum kuruluşları idarenin üzerindeki etkinliği sayesinde kentlerin daha çağdaş ve demokratik hale getirmektedir. Toplumun birlik, beraberlik, dayanışma ve paylaşma duygularının gelişmesine katkılar sunmaktadır. STK'ların rollerini; hedef alanı ve grubu belirlemek, sorunların tespiti ve çözümü için çalışmak, devletin eksik kaldığı konularda destek olmak şeklinde tanımlanabilir. İnsan haklarını savunmak, toplumda var olan sorunlara farkındalık yaratmak, insanlar arasındaki iyilik bağlarının güçlenmesini sağlamak gibi önemlere de sahiptir. Bireysellikten toplumsallığa geçişi sağlayan önemli bir aktördür.

Sivil toplum kuruluşlarının temel özellikleri; herhangi bir çıkar amacı olmayan, yapılan hizmet karşılığında ücret talep etmeyen, masraflarını gönüllülerin bağışlarıyla karşılayan, halkın yararını gözeterek karar almada esnek davranabilen ve faaliyetlerini devletin koyduğu yasalar çerçevesinde belirlemesidir.

Her meslek gruplarından gönüllülerin bulunması karşılaşılabilecekleri her ihtiyaca cevap verecek bir reaksiyonu içinde barındırmalarını sağlamıştır. STK'lar toplumun yönetime katılımlarını optimum düzeyde tutmayı hedefler. Toplum içi etkileşimin maksimum düzeye çıkmasına ve karar alma süreçlerinde tüm bireylerin aktif rol almalarına öncülük ederek toplum etkileşiminin mikro alandan makro alana yayılmasına katkı sağlamaktadır. Bu durum STK'ların şeffaf olmalarını, toplum tarafından benimsenmelerine etki eder.

⁹³ Lütfi Sunar, "Avrupalı Bir Kavram Olarak Sivil'in Oluşumu ve Avrupa Birliği'nin STK'lara Yardımları", **I. Ulusal Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi, Küresel Demokrasinin Gelişmesi ve Katılım Sağlanması Açısından Sivil Toplum Kuruluşları Bildiriler Kitabı**, 2004, s. 113-119

⁹⁴ Filiz Tufan Emimi, "Sivil Toplum Kuruluşlarının Politika Belirleme Sürecindeki Rolü: TÜSİAD Örneği", **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı. 36, 2013

Sosyal devletin sunduğu tüm hizmetlerde STK'ların aktif rol oynamaları bu alanlarda uzmanlaşma süreçlerinin kamu kurum ve kuruluşlarına nazaran daha hızlı olmuştur. İnsan odaklı hareket etmelerinin toplum ve dünya genelinde hoşgörülle karşılanmalarını sağlamış, insanların toplu yaşamlarında vazgeçilemez bir unsur haline gelmiştir. STK'ların sayıca fazla olmaları devletin insan hakları başta olmak üzere adalet, eğitim, sağlık, kadın hakları, hukuk gibi konularında gelişmesini sağlamıştır. Toplumsal sorunlara çözüm üretiminde ne kadar önemli rol üstlendikleri yadsınamaz bir gerçektir. STK'lar, vatandaşlık bilincinin gelişimine doğrudan katkı sağlayabilecek kuruluşlar olma özelliğine de sahiptir. Bu özelliğinden dolayı devletlerin önemle geliştirmesi, desteklemesi, katılımı özendirilmesi ve yasal altyapı oluşturması gereken yapılanmalardır. Sığınmacılara sunulan hizmet ve yardımların yeterli olmaması nedeniyle ulusal, yerel, uluslararası ve Suriyeli sivil toplum kuruluşları kendi hizmet alanlarında yararlı olmaya, sığınmacıların hayatında olumlu gelişmeler sağlamaya çalışmaktadır⁹⁵.

Ülkemizde faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları eğitim, sağlık, hukuk ve temel ihtiyaçlar başta olmak üzere birçok alanda kamu kurum ve kuruluşları ile iş birliğine giderek kendi gönüllüleri vasıtası ile sorunların yerinde, zamanında ve çözümü noktasında önemli roller üstlenmiştir. 15 Mart 2011 tarihine gelindiğinde ülkemize 911 km sınırı bulunan Suriye ülkesinde iç savaşın başlaması neticesinde ülkemize bir düzensiz göç dalgası başlamış ve bu sayı günden güne kontrol edilmesi güç hale gelmiştir.

Ülkemize gelen sığınmacılar başta İstanbul, Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa, Kilis, Adana, Mersin ve Konya gibi illere yerleşmeye ve hayatlarını buralarda buldukları imkanlar çerçevesinde idame ettirmeye çalışmışlardır. Konya'ya yerleşen sığınmacıların çoğu Suriye'nin Halep, Deyrizor ve Rakka illerinin kırsal kesiminde yaşayan eğitim düzeyi ve maddi geliri düşük kişilerden oluşması devletin yapacağı yardım miktarının ve temas etmesi gereken sığınmacı sayısının fazla olmasına neden olmuştur. Sığınmacıların Türkçe bilmemeleri ve devletin sunduğu yardımlara nasıl ulaşacaklarına dair bilgilerinin olmaması yardımların ulaşmasına engel olmuştur. Bu

⁹⁵ Gül Dilek Türk, "Türkiye'de Suriyeli Mültecilere Yönelik Sivil Toplum Kuruluşlarının Faaliyetlerine İlişkin Bir Değerlendirme", **Marmara İletişim Dergisi**, S. 25, 2016, s.148

noktada sivil toplum kuruluşları saha içinde olmaları ve içlerinde her meslek gruplarından gönüllülerin olması sığınmacılara en verimli nasıl yardım edileceğini tespit ederek çözüm planlarını sahaya yansıtmış ve bu tespitlerini gerekli kamu kurum ve kuruluşlarıyla paylaşarak devletin sığınmacılara yönelik pratik çözüm planlarına katkı sunarak devlet-STK iş birliğinde sivil toplum kuruluşlarının önemini ortaya çıkarmıştır. Devletin sığınmacılara yönelik planlamalarında toplantılara STK'ların davet edilerek fikir ve önerilerine başvurması, sivil toplum kuruluşlarının da toplumun her kesiminden olan bireyleri içinde barındırması, dolaylı olarak devletin yapacağı planlamalarda toplumun fikir ve önerilerini dikkate almasına katkı sağlamış ve devlet-halk ilişkilerinin güçlenmesinde STK'ların üstlendiği rolü göstermektedir.

STK'lar, Suriyeli sığınmacıların ihtiyaçlarının belirlenmesinde hızlı hareket etmiş ve bu ihtiyaçları karşılamış veya karşılanmasını sağlamışlardır. Saha hakimiyetlerinin yüksek olması STK'ların Konya'nın her yerinde yaşayan sığınmacılara ulaşmasını kolaylaştırmıştır. Sivil toplum kuruluşları toplumun bireysel hareketlerini birleştirerek el birliği ile Suriyeli sığınmacılara yapılacak yardımların koordineli ve ihtiyaç sahibi kişilere ulaşmasını sağlamış, toplum içine entegrasyonu, temel ihtiyaçlarının karşılanması ve savaş psikolojisini atlatmalarında önemli destekler vermiştir.

Suriye'de iç savaşın yaklaşık 12 yıl geçmesine rağmen ülkemiz ve sığınmacılar üzerindeki etkisi dikkate alındığında bazı STK'ların sığınmacılar üzerinde profesyonelleşmesini sağlamıştır. STK'lar savaşın ilk yıllarından itibaren Konya'da yaşayan sığınmacıların topluma adapte olmalarını, nitelikli eğitim almalarını, içinde yaşadığı kültürü tanımalarını, genç iş gücünün niteliklerine göre belirli iş kollarına yönlendirilerek ekonomiye katkı sunmaları ve yardım alacak düzeyden yardım edecek düzeye ulaşmalarını sağlamışlardır. Böylece topluma nitelikli bireylerin yetişmesinde rol oynayarak STK'ların yerel ve ulusal bazda önemlerini ortaya çıkarmış, toplum içinde dayanışma gücünün artırma noktasında önemli bir rol üstlenmiş ve gönüllü insanların bir araya gelmelerini sağlayarak toplum içi kaynaşmayı arttırmıştır.

2020 yılından itibaren dünya genelinde yaşanan ekonomik kriz ve ardından gelen pandemi süreci ile devletlerin mücadele etmesi gereken sorunların artmasına ve yerel alanda birtakım hizmetlerin aksamasına neden olmuştur. Bu süreçlerde toplumun tamamının etkilendiği işsizlik, sağlık sorunları, eğitim hizmetlerinin aksaması gibi durumlar karşısında sığınmacıların birçoğunun teknoloji üzerinden hizmetlere nasıl ulaşacaklarının bilmemeleri, okur yazarlığının olmaması, online olarak devletin sunduğu hizmetlere tam erişimlerine engel olmuştur. Pandemi sürecinde sokağa çıkma yasağı kararlarının alınmasıyla toplumda var olmaya çalışan sığınmacıların soyutlanma evresinin tekrar baş göstermesine ve yardıma muhtaç sığınmacı sayısının artmasına neden olmuştur. STK'ların çalışma deneyimleri, yardıma muhtaç sığınmacılar tarafından tanınmaları, ulaşılabilirliğinin kolay olması ve STK'ların yönetim organlarının bu durum karşısında hızlı reaksiyon göstererek alınan kararlar doğrultusunda süratle alana inilmesini ve ihtiyaçların karşılanmasını kolaylaştırmıştır. STK'ların devletin karşılayabileceği her türlü zorluklar karşısında sığınmacılara yönelik yapmış olduğu yardımlar, bilgilendirmeler ile tamamlayıcı rolü üstlendiği, ayrıca sığınmacılar arasında yapmış oldukları bilgilendirmeler sayesinde olası yayılacak asılsız duyuların neden olacağı kargaşaların da önüne geçmiştir. STK'lar her ne kadar yerel bazda hizmet sağlamış olsalarda ulusal alana yayılmış olmaları, sundukları hizmetler bir bütün olarak ele alındığında toplumun önemli kesimlerine ulaşmaları, küresel çapta hizmet sağlayan STK'lar ile iş birliği yapmaları, devletlerin temel görevlerini yerine getirmesinde önemli bir yardımcı rol üstlenmiştir.

Konya'da Suriyeli sığınmacılara yönelik sağlanan eğitim hizmetlerinde devletin sosyo-psikolojik destek konusuna katkı sağlayan STK'lar öğrencilere sosyo-psikolojik ve danışmanlık desteği sağlayarak öğrencilerin toplum içinde yaşadığı sorunları birinci ağızdan duymalarını sağlamış ve kalıcı çözümler üreterek sığınmacı öğrencilerin eğitim hayatlarının normal akışında seyretmesine sağlamıştır.

3.3. Ülkemizde ve Konya İlinde Sivil Toplum Kuruluşları

Türk toplumsal yapısının temel özelliği, bürokratik yönetim geleneğine dayanmasıdır. Bu yapıda, devlet seçkinleri sivil toplumu hesaba katmaya ve halkın yönetime katılımına olumsuz yaklaşma eğilimindedir⁹⁶. Bu gelenek, toplumu bir arada tutmanın ve bütünlüğü korumanın bir gerekliliği olarak görülmekle beraber bu durum, Osmanlı döneminden itibaren kuvvetli bir devlet ve zayıf bir sivil toplumun oluşmasına ve bu mirasın Cumhuriyet dönemine de aktarılmasına neden olmuştur⁹⁷. Dolayısıyla Osmanlı döneminden itibaren süregelen merkeziyetçi yapı içerisinde, Türkiye’de sivil toplum kuruluşlarının devlete karşı varlıklarını sürdürdükleri şeklinde bir algı mevcuttur⁹⁸.

1980’li yıllardan sonra ülkemizde sivil toplum kuruluşları gündeme gelmeye başlamış, Avrupa Birliği sürecinde önemi artarak gelişme sürecine girmiştir. AB uyum çalışmaları kapsamında, reform paketleri ile sivil toplum kuruluşları yapılanmalarının oluşturulmasını kolaylaştıran uygulamalar hayata geçirilmiştir. Özellikle dernek ve vakıflar yasasındaki olumlu değişiklikler sivil toplum kuruluşlarının gelişimine katkı sağlamıştır.

Ülkemizde sivil toplum kuruluşları gönüllülük esasına göre daha çok dernek ve vakıf olarak faaliyet gösterdikleri bilinmektedir. Kurulan dernek ve vakıfların bir çoğu sosyal veya hayır amaçlı derneklerden oluşmaktadır. Ülkemizde 2020 yılı esas alındığında, 121.720 dernek, 5.775 vakıf, 604 sendika, 3.003 oda ve 53.259 kooperatif olmak üzere 184.361 sivil toplum kuruluşları bulunmaktadır⁹⁹. Ancak gelişmiş ülkelerle karşılaştığımızda ülkemizdeki STK’ların sayısının az olduğu görülmektedir. Bu miktar Almanya’da 2 milyon 100 bin, Fransa’da 1 milyon 470 bin,

⁹⁶ Aytakin Yılmaz, “Türkiye’de Sivil Toplum ve Devlet”, **Yeni Türkiye Dergisi Sivil Toplum**, Sayı. 18, 1997, s. 86-97

⁹⁷ Şenol Durgun, “Türkiye’de Sivil Toplum ve Devlet”, **Yeni Türkiye Dergisi Sivil Toplum**, Sayı. 18, 1997, s. 218-223

⁹⁸ Sedat Azaklı, “Türkiye’de Sivil Toplum ve Devlet”, **Yeni Türkiye Dergisi Sivil Toplum**, Sayı. 18, 1997, s. 224-230

⁹⁹ <https://ilke.org.tr/sayisal-gostergelerle-sivil-toplum-kuruluslarinin-genel-gorunumu> (Erişim Tarihi: 11.06.2023)

ABD'de 1 milyon 200 bin olan dernek miktarıyla karşılaştırılmayacak kadar düşük bir miktardır¹⁰⁰.

Konya ilinde sivil toplum kuruluşları diğer illere kıyasla nüfus oranına göre fazla sayıda olduğu, günümüz itibariyle 2745 kuruluşun faaliyet gösterdiği bilinmektedir¹⁰¹. Özellikle sığınmacılara yönelik yardım dernekleri ve aşevleri ön plana çıkmaktadır. Konya'da sığınmacılara yönelik ayni ve nakdi yardım yapan dernek ve vakıfların yanı sıra uyum sürecine katkı sağlayarak meslek edindirme kursları, sağlık, eğitim, hukuki ve sosyo-psikolojik destek veren sivil toplum kuruluşları bulunmaktadır. Başlıca kuruluşlar arasında;

- Elbir Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
- Dost Eli Derneği,
- Cansuyu Derneği,
- Ribat İnsani Yardım Derneği,
- AY-DER,
- Mehir Vakfı,
- Hayır Kapısı Derneği,
- Hayra Hizmet Vakfı,
- İHH Konya Şubesi,
- SGDD-ASAM (Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği),
- Uluslararası Göç ve Dayanışma Derneği,
- Kızılay Toplum Merkezi,
- İki Doğu İki Batı Uluslararası Öğrenci Derneği yer almaktadır.

Sığınmacılara yönelik kuru gıda ve hazır yemek ihtiyaçlarını gidermek amacıyla; Ribat Aşevi, Ravza Eğitim Vakfı- İshak Sucu Aşevi, Mahmud Samini Sosyal Yardımlaşma Eğitim ve Kültür Derneği Aşevi, Türk Anadolu Vakfı Uluirmak

¹⁰⁰ Süleyman Özdemir, “Kar Gütmeyen Kuruluşlar (KGK) ve Sosyal Rehab’ın Sağlanmasında Artan Rolü”, İ.Ü. İktisat Fakültesi Sosyal Siyaset Konferansları, Sayı. 48, 2004, s.129-161

¹⁰¹ <https://www.siviltoplum.gov.tr/illere-ve-faaliyet-alanlarina-gore-dernekler> (ErişimTarihi: 11.06.2023)

Nuraniye Aşevi, Karatay Belediyesi Hasan Dudu Aşevi, Büyük Selçuklu Kültür ve Eğitim Vakfı Selçuklu Aşevi faaliyetlerine devam etmektedir.

Suriyeli sığınmacılarında Konya'yı tercih etmelerinin birçok sebebi bulunmaktadır. Konya halkının dindar, yardımsever ve misafirperver olduğu, güvenlik, huzur, iş, sağlık, eğitim, ulaşım gibi imkanların oldukça iyi olduğu yönündeki telkinleri kentin tercih edilmesinde belirleyici olmuştur¹⁰². İlerdeki sığınmacılar, Suriye'nin Halep kenti başta olmak üzere Şam ve Rakka kentlerinden gelmişlerdir. Halep ile Konya'nın benzer kültürel özelliklere sahip olması şehre göçü hızlandırmıştır. Yine Konya'nın İslami değerlere yatkın bir kent olarak bilinmesi tercih konusunda ön plana çıkarmıştır.

Sığınmacıların, 2011 yılından itibaren ülkemize gelmeye başlamasıyla birlikte Konya'ya da sığınmacıların geldiği, Suriye'deki iç çatışmaların uzaması ve kitlesel göç hareketlerinin hızlanmasıyla göç hareketliliği artmıştır. Konya'da bulunan Suriyeli misafirlerin yarısından fazlası Halep'ten gelenlerden oluşmaktadır¹⁰³. Kentteki misafirlerin büyük bir bölümü ilk olarak Konya'ya gelmiştir. Bunda, kente ilk gelen misafirlerin daha ziyade Halep'in kırsal alanında ikamet edenlerden oluşması ve kendi aşiret ve akrabalarına Konya'yı tavsiye etmesi önemli rol oynamıştır¹⁰⁴.

3.4. Araştırmanın Metodolojisi

Araştırmalar temel aldıkları bakış açısına göre nitel ve nicel araştırma olarak ikiye ayrılmaktadır. Nitel araştırma, disiplinler arası bütüncül bir bakış açısını esas alarak, araştırma problemini yorumlayıcı bir yaklaşımla incelemeyi benimseyen bir yöntemdir. Üzerinde araştırma yapılan olgu ve olaylar kendi bağlamında ele alınarak, insanların onlara yükledikleri anlamlar açısından yorumlanır¹⁰⁵.

¹⁰² Ahmet Koyuncu, "Kentın Yeni Misafirleri Suriyeliler", Çizgi Kitapevi Yayınları, Konya, 2014, s. 72

¹⁰³ Koyuncu, a.g.e., s. 61

¹⁰⁴ Koyuncu, a.g.e., s. 71

¹⁰⁵ Remzi Altunışık vd., "Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri", 6. Baskı, Sakarya Yayıncılık, Sakarya, 2010

Bu çalışmada; Konya ilinde sivil toplum kuruluşlarının sığınmacılara yönelik politikaları ve faaliyetlerinin anlaşılabilmesi amacıyla, sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemlerinden biri olan mülakat metodu uygulanmıştır. Nitel araştırmada örnekleme kullanmak amacıyla Konya’da faaliyet gösteren ve sığınmacılara yönelik politikalar üreten ve yardım eden sivil toplum kuruluşlarından Kızılay Toplum Merkezi, Elbir Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, İki Doğu İki Batı Uluslararası Öğrenci Derneği, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği bünyesinde Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, Dost Eli Derneği, İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı temsilcileri veya dernek başkanları ile yüz yüze görüşmelerde bulunarak 15 Mayıs 2023 ile 29 Mayıs 2023 tarihleri arasında mülakat yapılmış, sivil toplum kuruluşu yöneticilerine veya temsilcilerine 7 temel soru aşağıda sıralanmıştır:

1. Derneğinizi tanıtır mısınız? Ana faaliyet alanları nelerdir?
2. Derneğinizin sığınmacılara karşı sosyal, kültürel ve psikolojik çalışmaları nelerdir?
3. Derneğinizin sığınmacılara karşı ekonomik işlev yürütüyor mu? Çalışmalarınız nelerdir?
4. Derneğiniz çalışmalarında diğer kamu kurumlarıyla irtibata geçiyor mu? İrtibat kurduğunuzda sorunlar yaşıyor musunuz?
5. Dernek olarak göçle ilgili politikaların belirlenmesinde kamu kurumları tarafından sürece dahil ediliyor musunuz?
6. Derneğinizin göç ve sığınmacılara ilişkin politikaları ve faaliyetleri nelerdir? Nasıl belirliyorsunuz?
7. Göçle ilgili eklemek istediğiniz hangi hususlar bulunmaktadır?

3.5. Bulgular

Suriyeli sığınmacıların ülkemizde 81 ilde yaşamalarına rağmen belirli illerde yoğunlaşmalarının nedenleri ele alındığında kültürel yakınlık, iş gücü talebi, sağlık, barınma gibi etkilerin olduğu görülmüştür. Suriyeli sığınmacıların yoğun olarak yaşadığı Konya ilinde resmi olarak kayıtlı 117.994 Suriyeli sığınmacının bulunduğu bilinmektedir. Ayrıca bu sayının yanında illegal yollarla gelip kaçak ve kimliksiz bulunanlarla beraber bu sayı 130.000'i bulmaktadır. Çalışma alanının Konya olarak belirlenmesinde ilin demografik yapısı, kültürel alanda sığınmacılara yakınlığı, muhafazakâr ve yardımsever olması, yeni iş kolları, güvenlik, ulaşım ve büyükşehir olması, ayrıca sığınmacılara yönelik hizmet veren sivil toplum kuruluşlarının sayıca fazla olmasının da etkisi olduğu görülmüştür.

Bulgularda, ülkemizin göç yönetimi ve politikası ile sivil toplum kuruluşlarının sığınmacılara yönelik göç politikasındaki rolü ve önemi; Konya ilinde sivil toplum kuruluşlarının sığınmacılara yönelik politikaları ve faaliyetleri esas alınmıştır.

3.5.1 Derneğinizi tanıtır mısınız? Ana faaliyet alanları nelerdir?

Kızılay Toplum Merkezi Konya Şubesinde sorumlu düzeyde çalışan Mustafa Aytekin ile 18.05.2023 tarihinde toplum merkezi binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Kızılay Toplum Merkezi, Türk Kızılayının toplum temelli göç programlarının gerçekleştirilmesiyle oluşturulmuştur. 2011 yılında Suriye'de iş savaşın çıkması ve ülkemize sığınmacıların gelmeye başlaması, insani yardıma ihtiyacı doğurmuştur. Toplum merkezi 20 Ocak 2015 tarihinde kuruldu. Halen sığınmacıların yoğun yaşadığı kentlerde faaliyetlerine devam etmektedir. Sığınmacılar ile yerel halkın uyum içerisinde yaşama kültürünün oluşturulması asıl amaç olup, sosyo-ekonomik, psikolojik desteklerin verilmesi de hedeflenmektedir.

Kızılay Toplum Merkezi çalışmalarını 4 başlıkta ve bu başlıkların alt bileşenlerinde faaliyetlerini devam ettiriyor. Bunlar; Koruma Programı, Uyum Programı, Sosyo-ekonomik Güçlendirme Programı, Sağlık ve Psikososyal Destek

Programı şeklindedir. Toplum merkezi çalışanları yanında birçok gönüllü ile çalışmalarımızı yürütüyoruz. Çalışma grubu olarak 25 arkadaşımız var. Sosyal hizmetler mezunu ve sosyal çalışmacılar bu grubun içerisinde yer alıyor.

Elbir Yardımlaşma ve Dayanışma Dernek Başkanı Sinan Cırık ile 15.05.2023 tarihinde dernek binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Elbir Derneği, Suriye’de iç savaşın çıktığı 2011 yılında Suriyeli sığınmacıların Konya’ya gelmesiyle birlikte temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla faaliyetlerine başlamış olup, 2014 yılında ise resmi olarak faaliyete geçmiştir. Derneğin 40 üyesi ve 150’nin üzerinde içerisinde doktor, imam, öğretmen, esnaf, öğrenci, avukat gibi meslek gruplarından gönüllüler bulunmaktadır. Geçmiş yıllara göre derneğe üyelikten ziyade gönüllü olarak faaliyetlere katılmak isteyenlerde büyük bir artış var. Derneğin faaliyetlerini maddi ve manevi olarak ikiye ayırabiliriz. Temel ihtiyaç malzemelerin yanı sıra, giyim, ev eşyası, yakacak yardımı, kira yardımı, sağlık yardımı, eğitim yardımı, hukuki yardımlarda bulunuyoruz. Günümüz itibariyle 26.000 aile ile irtibat halindeyiz. Örnek vermek gerekirse, her hafta cumartesi günü, gönüllü avukatlar derneğimize gelerek sığınmacılara hukuki yardımda bulunurlar ve yapılması gerekenleri, iş ve işlemleri aktarırlar. Bu hizmetler karşılığında herhangi bir ücret talep edilmez.

İki Doğu İki Batı Uluslararası Öğrenci Dernek Başkanı Murat Arslan ile 25.05.2023 tarihinde dernek binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

İki Doğu İki Batı Derneği “Biz Bir Milletiz” sloganıyla yola çıkarak 2015 yılında Konya’da kurulmuş olup 55 dernek üyesi bulunmaktadır. Üyeler haricinde sayıları beş yüzü bulan birçok meslek grubundan gönüllüler yer almaktadır. Misafir öğrencilere yönelik Ülkemizde 69 ilde farklı isim adı altında ancak UDEF (Uluslararası Öğrenci Derneği Federasyonu) çatısı altında faaliyet yürütülmektedir. Derneğimiz de bu Federasyona bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

Derneğimizin faaliyet alanı başta sığınmacılar olmak üzere eğitim görmek amacıyla dünyanın dört bir yanından ülkemize gelen tüm yabancı uyruklu şahıslara dil, din, ırk, mezhep gözetmeksizin eğitim, gıda, hukuki ve psikoloji danışmanlık, barınma, İl Göç İdaresi Müdürlüğü'nden kimlik alma ve maddi yardım olmak üzere her türlü desteği vermeye çalışıyoruz. Ülkemizde Suriyeli öğrencilere yönelik devlet kuruluşu ve STK'lar bulunmasına rağmen öğrencilerin okul hayatlarına devam etmediği veya başarı oranlarının düşük olduğunun gözlemlenmesinin ardından bizler bu sorunlara çözüm bulma noktasında diğer derneklerden farklı olarak öğrencilerin eğitim hayatlarında karşılaştıkları zorluk ve sorunlara çözüm bularak onların eğitim hayatlarının başarı ile devam etmesini amaçlıyoruz. İlimizde bulunup derneğimize herhangi bir başvuruda bulunmayan öğrencilere temas ederek onların eğitim hayatlarına yardımcı olmaya yani derneğimiz sadece başvuru üzerine değil saha çalışması yaparak derneğimizden haberi olmayan veya başvuru yapmaya cesaret edememiş öğrencilere ulaşarak onlara yardımcı olmaya, ülkemiz ve dünya adına nitelikli birey yetiştirmek amacıyla çalışan bir sivil toplum kuruluşudur. Günümüz itibariyle Konya'da 1000-1200 Suriyeli öğrenciyle irtibat ve yakın ilişki halindeyiz.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfının Konya Ticaret Odası bünyesinde Mahir Eller projesi kapsamında proje sorumlusu Alparslan Soylu ile 22.05.2023 tarihinde Ticaret Odası içerisinde yer alan proje odasında yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) arasında protokol imzalanarak Türkiye'deki geçici koruma kapasında bulunan Suriyeli sığınmacıların Türkiye ekonomisine entegrasyonunu gerçekleştirmek amacıyla yapılan bir projedir. Konya'da da Ticaret Odası bünyesinde TEPAV 2018 yılından itibaren faaliyet yürütmektedir. Avrupa Birliği tarafından finanse edilen bu projede amaç, sığınmacıların meslek becerilerinin belgelendirilmesi suretiyle artırmaktır. Bu kapsamda Mahir Eller isimli proje ile sığınmacıların yoğun yaşadığı Konya başta olmak üzere 12 ilde sürdürülmektedir. Amaç sığınmacıların ekonomik ve sosyal hayattaki konumlarını güçlendirmek, Türkiye'de ekonomik büyümeye katkı sunmalarını kolaylaştırmaktır.

Proje kapsamında çalışan ve iş arayan sığınmacılar yararlanmaktadır. Mesleki yeterlilik belgesin verilen ve kursu başarı ile tamamlayan sığınmacılar, nitelikli iş gücü arayışında olan işverenler ile bir araya getirilmektedir. Yeterlilik belgesi sadece Türkiye de değil, AB ülkelerinde de geçerliği vardır. Kayıtlı iş gücüne dahil edilip sığınmacıların sosyal güvence ile en az asgari ücretle çalışmalarına imkan vermekte, yeterlilik belgesi çalışma izni almada büyük kolaylık sağlamaktadır.

Günümüz itibariyle Konya'da 3.000 sığınmacıya yeterlilik belgesi vermek amacıyla sınav yapıldı. Mesleki yeterliliğe sahip olduğu tespit edilen kişiler oryantasyona tabi tutulduktan sonra bu belge veriliyor.

Dost Eli Derneği üyesi Erol Sönmez ile 27.05.2023 tarihinde dernek binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Dost Eli Derneği, 2001 yılında Konya'da kurulmuş olup 76 dernek üyesi bulunmaktadır. Üyeler haricinde sayıları bini bulan bir çok meslek grubundan gönüllüler yer almaktadır. Derneğimizin faaliyet alanları ihtiyaç sahibi ailelere gıda, giyim, temizlik malzemeleri, sağlık, eğitim ve maddi yardımlar başlıklarında yürütüyoruz. 2004 yılında ise Gıda Bankacılığı Sistemini getirerek ihtiyaç sahibi insanlara daha hızlı hizmet vermeye başladık. Derneğimiz dil, din, ırk, mezhep gözetmeksizin yardıma muhtaç insanlara yardımlarda bulunuyor. Sığınmacıların Konya'ya gelmesiyle birlikte ilk günden günümüze kadar her türlü desteği vermeye çalışıyoruz.

Yardım talebinde bulunan sığınmacılar, derneğe başvurarak müracaat formları doldururlar, dernek çalışanları sığınmacıların adreslerine giderek tespitler yapar ve bu tespitler dernek yönetimi tarafından incelendikten sonra yardım yapılıp yapılmayacağı konusunda karar verilir. İkamet edenlerden çalışabilecek olan kişiler var ise iş bulma konusunda yardımcı olunur.

İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı Konya temsilcisi Halil İbrahim Kılınç ile 29.05.2023 tarihinde vakıf binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

İHH vakfı 1992 yılı Nisan ayında Bosna-Hersek 'de meydana gelen Bosna savaşının akabinde savaş mağdurlarına yardım amaçlı Almanya'da kuruldu. Bosna savaşında mağdur insanlara Türkiye'den de yardımlar gelmekteydi ve Almanya'da bulunan derneğimiz tarafından savaş bölgesine aktarılyordu. Ülkemizden Bosna'ya ve diğer yardıma muhtaç ülkelere bireysel ve devlet destekli birçok yardım yapılmaktaydı. Bu yapılan yardımların sistemsel bir bütünlüğü yoktu. Vakfımız bu yardımların sistemli bir şekilde yürütülmesi amacıyla 1995 yılında İstanbul'da resmi olarak kurulmuştur.

Konya şubesi olarak vakfımız çalışmalarını üyeler ve gönüllü çalışanlarımız tarafından yürütmektedir. İlimizde bulunan yerli ve yabancı dil, din, ırk ayrım gözetmeksizin yardıma muhtaç insanlara maddi ve nakdi her türlü yardımı yapmaktayız. Son yıllarda yardıma muhtaç insanların büyük çoğunluğunu ilimizde ki Suriyeli sığınmacılar oluşturmaktadır. Bu şahısların başvuruları alınarak yerinde araştırmalarla gerçekten yardıma muhtaç mı ne ihtiyacı var tespiti yapılarak karşılamaya çalışıyoruz.

3.5.2 Derneğinizin sığınmacılara karşı sosyal, kültürel ve psikolojik çalışmaları nelerdir?

Kızılay Toplum Merkezi Konya Şubesinde sorumlu düzeyde çalışan Mustafa Aytekin ile 18.05.2023 tarihinde toplum merkezi binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Kızılay Toplum Merkezinin asıl amaçlarından bir tanesi sosyo-psikolojik destek programı olduğundan, sığınmacılara yönelik etkili çalışmalar yürütüldüğünü düşünüyorum. Bu çalışmada kişilerin ruhsal ve fiziksel iyi oluşunu desteklemeyi, ruh sağlığı sorunlarını tedavi etmeyi ve toplum temelli sağlık müdahaleleri ile toplumun sağlık durumunu iyileştirmeyi amaçlıyoruz. Bu çalışmalardan sığınmacılar ücretsiz olarak faydalanmaktadır.

Konya ile birlikte toplam 12 ilde ruh sağlığı güçlendirme projesi yürütüyoruz. Proje kapsamında ruhsal bozuklukları tedavi etmeyi, ruh sağlığı hizmetlerine erişimi artırmayı ve zorlu durumlar yaşamış bireylerin sosyal ve psikolojik iyilik hallerinin

desteklenmesi amaçlanıyor. Konya'da toplum merkezinde psikiyatrist, klinik psikolog, çocuk gelişim uzmanı, psikiyatri hemşiresi ve tercümanlardan oluşan ekipler görev alıyor.

Uzmanlarımız tarafından toplum merkezinde sığınmacılara yönelik eğitim ve seminerler düzenliyoruz. Uzmanlarımız; kişilerin ve ailelerinin ruh sağlığı okuryazarlığı konusunda farkındalığı artırma, ruh sağlığı ve hizmetleri hakkında bilgilendirme, öz bakım, olumlu ebeveynlik ve çocuklarda davranış problemlerini tanıma gibi eğitimler veriliyor. Çocukların zihinsel gelişim aşamalarının takibi yapılıyor. Hasta, yaşlı veya özürlü sığınmacıların hane ziyareti yapılarak psikolojik destek veriliyor ve ihtiyaç olması halinde tedavisi yapılmaya çalışılıyor.

Kadınlara ve çocuklara yönelik yine farkındalık eğitimleri, sağlık okuryazarlığı, temel ilk yardım, psikolojik ilk yardım, erken teşhis, üreme sağlığı ve aşılama gibi konularda projeler geliştirilip eğitimler veriyoruz. Ayrıca sığınmacılara hukuki danışmanlık hizmetleri veriliyor.

Toplum Merkezi, sığınmacıların uyum süreçlerinin sağlanabilmesi, iş hayatında daha başarılı olabilmeleri amacıyla Türkçe A1-A2-B1-B2-C1 düzeyinde eğitimler veriliyor. Sosyal becerilerini geliştirmek için öz geçmiş hazırlama, mülakat teknikleri, kariyer planlama, ülkemizdeki iş yaşamı ve kültürü, iş kanunu ve sosyal haklar alanlarında sığınmacılara eğitimler veriliyor. Hem iş gücü piyasasına kolay entegre olmaları hem de ülkemize uyum süreçlerine katkı sağlıyor.

Elbir Yardımlaşma ve Dayanışma Dernek Başkanı Sinan Cırık ile 15.05.2023 tarihinde dernek binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Suriyeli sığınmacılarla sürekli iletişim ve etkileşim halindeyiz, günlük yaşamda karşılaştıkları her türlü sorunları ve sorularını bizlere yöneltiyorlar. Dernek olarak bizde çözüm odaklı yardımcı olmaya çalışıyoruz. Günlük hayatı kolaylaştıran ve uyum süreçlerini tamamlayabilmeleri için sürekli iletişim halindeyiz. Aile bireylerinin okulda, alışverişte, parkta, sokakta karşılaşılabilecekleri durumlar hakkında bilgilendiriyoruz, çocukların okullaşma oranının artması amacıyla ailelerle

görüŖüyoruz. Sığınmacıların sosyo-psikolojik anlamda kendilerini iyi hissetmeleri için belki de en önemli olan hususların başında temel ihtiyaçları ve uyum süreci gelmektedir. Bizde bu konularda derneğimizin aldığı kararlar ve ihtiyaçlar doğrultusunda yardımcı oluyoruz. Ailelerle sürekli iletişim halinde olmamızın bize sorunları görme ve çözüm arama noktasında yardımcı oluyor. Örneğin; psikolojik rahatsızlığı olan bir sığınmacı ile karşılaştığımızda hastaneden randevu almasına ve tedavinin gecikmeksizin yapılması konusunu takip ediyoruz. Eğer devlet hastanesinden randevu bulamaz isek yine gönüllü doktorlarımız aracılığıyla özel kliniklerden talepte bulunuyoruz. Yine sığınmacıların otizimli çocuklarının rehabilitasyonu noktasında aileleri bilgilendirip ilgili kurumlarla irtibatlandırıp yönlendiriyoruz. Kamu kurum ve kuruluşlarında işlerini halletmeleri noktasında yönlendirmelerde bulunarak kısa zamanda hayatların olağan akışını sağlamaya çalışıyoruz. Böylece kurumlarımızda iş yükünden kurtuluyorlar.

Derneğimiz, sığınmacı kadınlara yönelik dernek binası içiğinde gönüllü öğretmenler aracılığıyla Türkçe konuşma, yazma, kültürel örf ve adetler, ülkemizin gelenekleri ve görenekleri hakkında derslerimiz oluyor. Örneğin; dernekte gönüllü öğretmenlerden eğitim desteği alan çocuklar ilköğretime başladıklarında okulla hiç yabancılık çekmiyor, okuma ve yazmayı daha çabuk öğreniyor, Türk vatandaşlarımızın çocukları ile uyum süreci hızlı bir şekilde gerçekleşiyor. Yine Halk Eğitim Müdürlüğü ile koordineli olarak kadınlara iş ve meslek öğretmek için dersler düzenliyoruz. Anne veya babası olmayan çocukları pikniklere götürüyor ve Konya'nın tarihi ve turistik yerlerine geziler düzenliyoruz.

İki Doğu İki Batı Uluslararası Öğrenci Dernek Başkanı Murat Arslan ile 25.05.2023 tarihinde dernek binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Derneğimiz Sosyo-psikolojik olarak etkileşim halinde olduğumuz Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları toplumu tanıma ve toplum içinde kendilerine bir yer edinmesine çok önem veriyoruz. Bu durum ilimize yeni gelen öğrencilerde oldukça sık karşılaştığımız bir sorun halinde. Derneğimiz bu sorunlara hızlı bir şekilde çözüm odaklı çalışmaktadır. Örnek olarak, Suriyeli öğrencilerin devlet kurumlarındaki

işlemlerini nasıl yapacaklarına dair bilgisi bulunmadığından derneğimiz öğrencilere nasıl yapacaklarına dair bilgilendirmeler yapar ve refakatçi sağlayarak yapacakları işlemlerinde yardımcı oluyoruz. Ev kiralayacak öğrencilerden memur kefil talep ediliyor, Suriyeli bir öğrenci için oldukça zor bir durumdur ancak derneğimiz gerekli şartları sağlayarak barınma ihtiyaçlarını karşılıyor. Kimsesi olmayan öğrencilerimiz hastalandığında refakatçi ihtiyaçları olduğu zaman gönüllü öğrencilerimizden veya derneğimizde görevli arkadaşlarımızdan birini göndererek bu sorunlara çözüm buluyoruz. Öğrencinin yalnız kalmasının önüne geçerek psikolojik olarak kendilerini iyi hissetmesini ve kısa sürede eğitim hayatlarına odaklanmalarını sağlıyoruz.

Dernek olarak ciddi bir şekilde kültürel işlev yüklediğimizi düşünmüyoruz. Bu kapsamdaki faaliyetlerimiz çok az. Bizim amacımız Suriyeli öğrencilerin kendi kültürlerini veya dillerini unutmaları değil daha çok farklı kültürler tanıyarak birer kültür uzmanı olmalarını hayata bakış açılarını çeşitlendirip geleceğine dair planlarını somutlaştırarak hayata en iyi şekilde hazırlanmalarını sağlamak ve toplum için nitelikli birey yetiştirmektir. Ancak zaman zaman öğrencilerimiz kendi aralarında bir etkinlik yapma isteklerine karşı nasıl yapacaklarına dair yol gösterme, eksik oldukları noktalarda destek çıkma gibi faaliyetlerimiz var. Öğrencilerimizin kültürel etkinlik talepleri olduğu zamanlarda diğer STK'lar ile iş birliği yapmalarına aracılık ediyoruz. Öğrencilerimiz vatan özlemlerini dile getiriyorlar. Bizlerde Suriye'de savaşın son bulduktan sonra imarı için gerekli kurumlar kurulduğunda mühendislere, doktorlara, öğretmenlere vb. meslek sahibi kişileri ihtiyaç olacağını ve burada önemli görevler alacakları noktasında motive ederek bir gün doğdukları toprakların vatanları olacağını genellikle onlara söylüyoruz.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfının Konya Ticaret Odası bünyesinde Mahir Eller projesi kapsamında proje sorumlusu Alparslan Soylu ile 22.05.2023 tarihinde Ticaret Odası içerisinde yer alan proje odasında yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

TEPAV'ın yürüttüğü Mahir Eller projesi sığınmacılara bir çok katkı ve hizmet vermektedir. Sosyal hayata entegrasyonunu kolaylaştırmakla birlikte yasal haklarını öğrenme, Türkçe dil kurslarına katılma fırsatları sağlama, meslek edindirme

kurslarına erişim, ekonomik ve sosyal hayattaki konumunu güçlendirme imkanı vermektedir. Proje kapsamında verilen kurslarda sığınmacılarda görülen eksiklikleri gidermeye çalışıyoruz. Örneğin; sığınmacı imza atmanın ne anlama geldiğini veya kendisine ait imzasının olmadığını belirtiyor. Eğitimlerle bu eksiklikleri gideriyoruz.

Dost Eli Derneği üyesi Erol Sönmez ile 27.05.2023 tarihinde dernek binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Derneğimiz, sığınmacıların Konya'ya gelmesiyle birlikte temel ihtiyaçlarının giderilmesi için yardımlar yapmaktadır. Sığınmacıların sosyalleşmesi, şehre uyum sağlayabilmesi, vatandaşlarımızla birlikte uyum içerisinde yaşayabilmesi amacıyla birçok faaliyetlerde bulunuluyor. Derneğimiz Millî Eğitim Bakanlığı ile yaptığı protokolle çocukların dini eğitimi, Türkçe konuşma ve yazma öğrenebilmeleri amacıyla eğitimler düzenliyor, Konya'da bulunan gençlik merkezleri ile irtibata geçerek kendi dillerinde de eğitim almalarına yardımcı olunmaya devam edilmektedir.

İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı Konya temsilcisi Halil İbrahim Kılınç ile 29.05.2023 tarihinde vakıf binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Derneğimiz Suriye'de ki savaş sebebiyle ilimize her şeyini bırakarak gelen sığınmacıların öncelikli maddi ihtiyaçlarını karşılamaktayız. Bu yardımların ulaştırılması akabinde büyük çoğunluğu Suriye'nin kırsal kesiminden gelmesi şehre ayak uydurması açısından gönüllü şahıslarca günlük yaşam hakkında bilgilendirme yapılmaktadır. Sosyal ve eğitim konularında vakfımızın herhangi bir faaliyeti bulunmamaktadır ancak potansiyelimizin yüksek olmasından dolayı çok fazla sığınmacıyla iletişimiz bulunmaktadır ve sosyal-psikolojik yardım talep ettikleri durumunda bu ihtiyacı karşılayan dernek ve devlet kurumlarına yönlendirme yapmaktayız.

3.5.3 Derneğinizin sığınmacılara karşı ekonomik işlev yürütüyor mu? Çalışmalarınız nelerdir?

Kızılay Toplum Merkezi Konya Şubesinde sorumlu düzeyde çalışan Mustafa Aytekin ile 18.05.2023 tarihinde toplum merkezi binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Toplum merkezi olarak, sığınmacıların ekonomik olarak kendi kendilerine yetebilmeleri ve ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri amacıyla sosyoekonomik güçlendirme programları yapıyoruz. Sığınmacıların istihdam edilmeleri, dil yeterliliklerinin sağlanması, girişimci olarak iş yeri açmak isteyenlerin desteklenmesi amaçlanıyor. İstihdam oluşturmak için işverenlerin ihtiyaçları doğrultusunda uygun görülen sığınmacıların yönlendirilmesi, yeterlilik eğitiminin kaldırılması sağlanıyor. Buradaki temel amaçlardan birisi de sığınmacının kayıtlı çalışmasının sağlanması, iş piyasasında kalıcılığının artırılması, vatandaşlarımızla uyum içerisinde çalışma hayatına devam etmesidir.

İstihdamı kolaylaştırmak için Türkçe ve sosyal beceri geliştirme eğitimleri ve çalışma izni danışmanlık hizmetleri veriyoruz. Meslek edindirme kurslarında eğitim gören sığınmacı kadınların iş hayatında yer alabilmeleri için ekipman desteği ve ürettiklerinin satılabilmesi için dijital pazarlama eğitimleri veriyoruz. Hem üretim gerçekleşip ülke ekonomisine katkı sağlıyor hem de iş hayatında çalışarak yardım almadan ayakta kalıyor.

Elbir Yardımlaşma ve Dayanışma Dernek Başkanı Sinan Cırık ile 15.05.2023 tarihinde dernek binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Derneğimiz sığınmacılara her ne kadar temel ihtiyaçlarını ve diğer ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik politikalar yürütse de, ihtiyaç sahibi aileye yardım etmeden önce ailede çalışabilecek birey varsa bu kişinin vasfına göre gerek Ticaret Odası, gerekse de işverenlerle direk irtibat kurarak iş bulmaları ve hayatlarına yardım almadan devam etmelerini sağlamaya çalışıyoruz. İşveren ile işçiyi bir araya getirip ülkemizin ekonomisine katkıda bulunuyoruz hemde işçi kazandığı parayla ailesinin

geçimini kendisi sağlıyor. Örneğin, Konya'da işveren derneğimizle irtibata geçerek sanayide çalışacak elektrikçi, kaynakçı, ayakkabıcı, oto tamirci, terzi gibi birçok meslek grubundan ihtiyaçların olduğunu belirtiyorlar, dernek olarak Konya'da binlerce sığınmacıyı iş bulmaları konusunda yardımcı olduk. Hem ülkemiz, esnafımız kazandı hemde aile yardım almadan hayatlarını devam ettirebilecek kazanç sağlamaya başladı. Bizim dernek olarak asıl politikamız da budur.

İki Doğu İki Batı Uluslararası Öğrenci Dernek Başkanı Murat Arslan ile 25.05.2023 tarihinde dernek binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Derneğimiz her ne kadar eğitim üzerine odaklı olarak çalışsa da Suriyeli öğrencilerimizden kimsesi olmayan veya ailesinden maddi destek alamayanlara burs imkanı veya part time olarak iş imkanı sağlayarak maddi destek vermeye çalışıyoruz. Kiralık evlerde kalan öğrencilerimizden bazılarının dönem dönem kira ödemeyecek durumları olduğundan derneğimiz o öğrencinin kira, fatura ve gıda gibi ihtiyaçlarını karşılıyor. Bu sorunlar öğrencinin eğitim hayatının sekteye uğramasına neden olduğu için biz bu durumun önüne geçerek eğitim hayatlarını kolaylaşmasını sağlıyoruz. Her ne kadar eğitim odaklı çalışan bir dernek olsak da özellikle pandemi döneminde yaşanan sorunlarda gıda ve maddi yardım sağladık.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfının Konya Ticaret Odası bünyesinde Mahir Eller projesi kapsamında proje sorumlusu Alparslan Soylu ile 22.05.2023 tarihinde Ticaret Odası içerisinde yer alan proje odasında yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Bu proje sığınmacıların ekonomik özgürlüklerini kazanmaları yanında, kayıtlı olarak çalıştıklarından sigorta primleri, fazla çalışma ücretleri, bankalardan hesap açma, kazanılan paranın kayıt altına alınmasına olanak sağlıyor. İşveren açısından ise ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gücüne ulaşabilme, AB birliği tarafından işçi başına verilen aylık 290 Euro teşvik priminden yararlanma, işyerinde meydana gelebilecek iş kazalarında işçinin ve işverenin güvence altında olması gibi birçok faydası vardır.

Dost Eli Derneği üyesi Erol Sönmez ile 27.05.2023 tarihinde dernek binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Derneğimiz, sığınmacıların iş sahibi olması amacıyla Konya'daki işveren temsilcileri başta olmak üzere esnaflarla sürekli iletişim halindedir. İşverenler ihtiyaç duydukları meslek guruplarını veya vasıfsız işçi sayılarını söyleyerek yardım talep ederler. Dernek olarak işçi ile işvereni bir araya getirerek sığınmacıların iş bulmalarına yardımcı oluyoruz. Yine sığınmacı kadınların meslek öğrenmeleri amacıyla dikiş atölyeleri derneğimiz tarafından kuruldu. Burada eğitim alan kadınlar sonraki aşamada üretmeye başladılar ve meslek sahibi oldular. Dernek olarak yardımların yanında daha da önemseydiğimiz husus meslek sahibi olmaları ve ekonomik olarak kendi ayakları üzerinde durmalarını sağlamaktır.

İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı Konya temsilcisi Halil İbrahim Kılınç ile 29.05.2023 tarihinde vakıf binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

İlimizde yaşayan Suriye sığınmacıların maddi ihtiyaçları karşılandıktan sonra artık zamanla kendi ortamlarını kurarak belli bir tecrübeye ulaşıyorlar. Kendi iş yerlerini kurmak isteyenlere iş yeri temin etme, çalışmak isteyenleri tecrübe oldukları iş sahasına yönlendirmelerde bulunuyoruz. Derneğimiz ülkemizde olduğu gibi ilimizde de yardım kuruluşları içerisinde reklamı olan ve potansiyelli bir kuruluş olduğundan dolayı ilimizdeki sanayici ve iş verenlerce aranarak iş arayan sığınmacıları buluşturuyoruz. Ayrıca hiçbir iş tecrübesi ve çalışma hayatı bulunmayan sığınmacıların meslek sahibi olma taleplerini tarafımızca gerekli kurum ve kuruluşlarla irtibat kurarak yönlendirme yapıyoruz. Ayrıca savaş zamanı ilimize gelerek yardım ettiğimiz sığınmacılardan belirli iş kollarına atılıp bu iş kolunda başarı sağlayıp maddi kazancı yükselerek ülke ekonomisine katkı sağlayarak artık derneğimize yardım etmeye başlayan sığınmacılarında olduğuna şahit olmaktayız.

3.5.4 Derneğiniz çalışmalarında diğer kamu kurumlarıyla irtibata geçiyor mu? İrtibat kurduğunuzda sorunlar yaşıyor musunuz?

Kızılay Toplum Merkezi Konya Şubesinde sorumlu düzeyde çalışan Mustafa Aytekin ile 18.05.2023 tarihinde toplum merkezi binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Sığınmacıların, iş gücü ihtiyaçları doğrultusunda, Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Göç İdaresi Müdürlüğü, Ticaret ve Sanayi Odası, İşkur ve diğer sivil toplum kuruluşları ile sürekli iletişim halindeyiz. Yine yerel düzeyde girişimcilik üzerine, üniversitelerle, sivil toplum kuruluşlarıyla irtibat kurulup eğitimler verilebiliyor.

Milli Eğitim Bakanlığı ve müdürlükleri ile okula gitmeyen sığınmacıların aileleri ile görüşmelerde bulunuyoruz. Gitmemesinin sebepleri varsa bu sebepleri ortadan kaldırma yoluna gidiyoruz. Çocuk işçi veya çocuklara yönelik bir şiddet konusu tespit edilirse kolluk kuvvetleri ile paylaşılıyor.

Elbir Yardımlaşma ve Dayanışma Dernek Başkanı Sinan Cırık ile 15.05.2023 tarihinde dernek binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Konya'daki tüm kamu kurum ve kuruluşlar ile üst düzey yöneticileri ile sürekli iletişim halindeyiz. Konya Büyükşehir Belediyesi, diğer ilçe belediyeleri ile protokoller imzaladık. Belediyelerimiz yardımda bulunacakları sığınmacılar hakkında derneğimizden bilgi talebinde bulunurlar. Dernek olarak sığınmacının yardımı ihtiyacı olup olmadığı konusunda rapor yazılıp belediyeler ile paylaşılır. Yine Valiliğimiz bünyesinde veya İl Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından yapılan toplantılara katılarak sığınmacılar hakkında politikalarımız anlatıp bilgi paylaşımında bulunulur. Koordineli çalışılarak sığınmacıların ihtiyaçlarını kısa zamanda giderilmeye çalışılır.

Kamu kurumları ile prosedürler veya kanuni düzenlemelerden dolayı sorunlar yaşanmaktadır. Dernek olarak sığınmacıların zor koşullarda hayatını devam ettirebilmeleri, derneğimizin insani olaylara yaklaşması, kurumlarında olması gerektiği gibi kanun ve yönetmeliklere göre hareket etmesi, sığınmacılara yapılacak

yardımlar ve sığınmacıların kamu kurum ve kuruluşlarında yaşadığı sorunlar ortaya çıkıyor. Yada Birleşmiş Milletlerden gelen maddi yardım ve araç yardımı var, derneğimize direk olarak bu yardımlar aktarılamıyor, Büyükşehir Belediyesi ile BM arasında protokol yapılarak yardımlar belediyeye orda da bize tutanakla gelmesi sağlanıyor. Bu iş ve işlemler uzun sürüyor ve hizmetleri geciktiriyor.

İki Doğu İki Batı Uluslararası Öğrenci Dernek Başkanı Murat Arslan ile 25.05.2023 tarihinde dernek binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Konya'daki tüm kamu kurum ve kuruluşlar ile iletişim halinde faaliyet gösteriyoruz. Suriyeli öğrencilerimizin İl Göç İdaresi Müdürlüğü'ndeki kimlik alma, yol izin belgesi gibi işlemlerde kısmen sorunlar yaşıyoruz. Bu sorunları dernek olarak çözme noktasında İl Göç İdaresi Müdürlüğü ile sürekli diyalog halindeyiz ve en kısa sürede çözüme ulaştırmak için çabalıyoruz. Bu işlemler uzun sürdüğünde istemsizce öğrencinin eğitim hayatına küçükte olsa etkileri bulunuyor.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfının Konya Ticaret Odası bünyesinde Mahir Eller projesi kapsamında proje sorumlusu Alparslan Soylu ile 22.05.2023 tarihinde Ticaret Odası içerisinde yer alan proje odasında yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Vakıf olarak, Konya'da tüm kamu kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve iletişim halindeyiz. Özellikle İl Göç İdaresi Müdürlüğü ve Milli Eğitim Müdürlüğünü söyleyebilirim. Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde okullarda ve halk eğitim merkezlerinde sınavlar, anket çalışmaları ve eğitimler yapıyoruz. Projemizi tanıtırken ve büyük kitlelere ulaşmak amacıyla kurum ziyaretleri yaparak proje hakkında bilgilendirmelerde bulunduk. Yine diğer sivil toplum kuruluşları ile de iletişim halindeyiz ve sığınmacılara yönelik politikalar hakkında değerlendirmelerde bulunuyoruz.

Dost Eli Derneği üyesi Erol Sönmez ile 27.05.2023 tarihinde dernek binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Dernek olarak kamu kurum ve kuruluşları ile sürekli iletişim halindeyiz. Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından belirli aralıklarla sığınmacıların sorunları ve çözümünü konularında toplantılara katılırız. Kurumlarla iletişim kurmakta veya sorunlarımızı dile getirmekte sorun yaşamıyoruz.

İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı Konya temsilcisi Halil İbrahim Kılınç ile 29.05.2023 tarihinde vakıf binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Derneğimiz diğer kamu kurumu ve kuruluşlarıyla irtibat kurmakta ve gerekli bilgi alışverişi yapmaktadır. Özellikle valilik, kaymakamlık ve belediyelerin yardım faaliyetleri yürüten kısımlarıyla irtibat kurularak yardım talebinde bulunan sığınmacıların eksik bilgi ve evrakları karşılıklı olarak paylaşmakta, aynı kişiye yardım yapılıp yapılmadığı teyit edilmektedir. Hatta aynı kişinin ayrı ayrı yardım kuruluşlarına giderek bunu geçim kapısı gibi kullanıp suiistimal etmeye çalışanların önüne geçmek için banka hesap numaraları da kurumlarla paylaşarak araştırılmaktadır.

İlimiz Göç İdaresi ile derneğimiz irtibat kurmakta, sığınmacıların talepleri ve Göç İdaresindeki varsa sıkıntıları paylaşılmaktadır. Derneğimize gelerek İl Göç İdaresindeki iş ve işlemlerle ilgili örneğin yabancı kimlik kartı çıkarma, adres bildirim, yol ve çalışma izin belgesi, bunlar için randevu nasıl alınır vb. talepte bulunan sığınmacıların işlerini çözmek üzere irtibat kurularak gerekli idari yardım ve yol gösterme yapılmaktadır. Bunların karşılanması derneğimize olumlu olarak tabi ki fayda sağlamakta, derneğimize ilgi, güven ve şükranları artırmaktadır.

3.5.5 Derneğiniz göçle ilgili politikaların belirlenmesinde kamu kurumları tarafından sürece dahil ediliyor musunuz?

Kızılay Toplum Merkezi Konya Şubesinde sorumlu düzeyde çalışan Mustafa Aytekin ile 18.05.2023 tarihinde toplum merkezi binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Konya'da Valilik veya İl Göç İdaresi tarafından yapılan toplantı ve seminerlere düzenli olarak katılıyoruz. Düşünce ve görüşlerimizi dile getiriyoruz. Kurumlar ve sivil toplum kuruluşları ile koordineli çalışmalarda bulunuyoruz.

Elbir Yardımlaşma ve Dayanışma Dernek Başkanı Sinan Cırık ile 15.05.2023 tarihinde dernek binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Kamu kurum ve kuruluşları, sığınmacılar konulu toplantılara derneğimiz davet ediyorlar. Yapılması gerekenler noktasında görüş alışverişinde bulunuluyor. Dernek olarak da eksik gördüğümüz ya da tavsiyede bulunabileceğimiz görüşleri ifade ediyoruz.

İki Doğu İki Batı Uluslararası Öğrenci Dernek Başkanı Murat Arslan ile 25.05.2023 tarihinde dernek binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

İlimizde yapılan sığınmacıları ilgilendiren toplantılara derneğimiz davet ediyorlar. İlgili kamu kurum ve kuruluşları görüş alışverişinde bulunuyoruz. Derneğimizin tespit etmiş olduğu sorun ve aksaklıkları bildiriyoruz. Toplantılarda ortak bir çözüm noktası bulunması için görüşlerimizi rahatlıkla ifade edebiliyoruz.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfının Konya Ticaret Odası bünyesinde Mahir Eller projesi kapsamında proje sorumlusu Alparslan Soylu ile 22.05.2023 tarihinde Ticaret Odası içerisinde yer alan proje odasında yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Kamu kurum ve kuruluşlar ile STK'lar yapılan toplantı ve ziyaretlerde sığınmacılara yönelik meslek edindirme ve işveren ile işçiyi bir araya getirme, istihdama ve üretime katkı sağlamak için fikirlerimizi söylüyoruz.

Dost Eli Derneği üyesi Erol Sönmez ile 27.05.2023 tarihinde dernek binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Kamu kurumları ile görüşmelerde bulunuyoruz, sığınmacıların sorunları ve çözüm önerilerimizi söylüyoruz. Kurumların politikaları belirlerken dikkate aldıklarını düşünüyorum.

İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı Konya temsilcisi Halil İbrahim Kılınç ile 29.05.2023 tarihinde vakıf binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Derneğimizin ilimizde yardımda bulunduğu geniş bir sığınmacı kitlesi bulunduğu için Valilik ve İl Göç Müdürlüğü tarafından organize edilen toplantılara dahil edilmekte, sürecin sıkıntıları, çözüm yolları gibi konular sahada bulunduğumuzdan dolayı net gördüğümüzden gerekli alınacak önlemler dile getirilmektedir.

3.5.6 Dernek olarak göç ve sığınmacılara ilişkin politikaları ve faaliyetleri nelerdir? Nasıl belirliyorsunuz?

Kızılay Toplum Merkezi Konya Şubesinde sorumlu düzeyde çalışan Mustafa Aytekin ile 18.05.2023 tarihinde toplum merkezi binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Kızılay Toplum Merkezi sığınmacıların nüfusunun yoğun olduğu illerde faaliyetlerine devam etmektedir. Yerel düzeyde olmadığından politikalar merkezden belirleniyor. Toplum temelli projeler, insani yardım çalışmaları, ulusal ve uluslararası birçok kuruluştan maddi destek görmektedir. Örneğin; Avrupa Birliği, Uluslararası Kızıllaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu, Unicef, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletlere bağlı örgütler gibi birçok uluslararası kuruluş destek veriyor.

Elbir Yardımlaşma ve Dayanışma Dernek Başkanı Sinan Cırık ile 15.05.2023 tarihinde dernek binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Dernek yönetimimiz düzenli olarak toplantılar gerçekleştirerek durum değerlendirmesinde bulunuyoruz. İhtiyaçlarımızı ve yardıma ihtiyacı olan sığınmacıları belirleyerek maddi ve manevi yardımlarımızı yapıyoruz. Sığınmacıların

ihtiyaçlarını giderirken önceki sorularda belirttiğim gibi iş bulmalarına da yardım ederek hayatlarını devam ettirmelerine yardımcı oluyoruz. Hem ülkemizin kalkınmasına, üretimin artmasına, işverenin işçi ihtiyacının giderilmesine yardımcı oluyoruz.

İki Doğu İki Batı Uluslararası Öğrenci Dernek Başkanı Murat Arslan ile 25.05.2023 tarihinde dernek binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Derneğimiz yukarıda da belirttiğimiz üzere Eğitim odaklı çalışan UDEF (Uluslararası Öğrenci Derneği Federasyonu) çatısı altında faaliyet gösterdiğinden temel planlamalar federasyon tarafından bizlere bildirilir ve bizlerde bu çizilen temel planlamaları ilimizde faaliyete nasıl geçireceğimize ilişkin yönetim kurulu ile istişare ederek politikamızı belirleyici kararlar alıyoruz.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfının Konya Ticaret Odası bünyesinde Mahir Eller projesi kapsamında proje sorumlusu Alparslan Soylu ile 22.05.2023 tarihinde Ticaret Odası içerisinde yer alan proje odasında yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

TEPAV olarak Konya'da çok daha fazla sığınmacıya ulaşarak, mesleki yeterlilik belgesi vermek suretiyle Türk vatandaşları ile uyum içerisinde hayatlarına devam etmeleri, Ülkemiz ekonomisine entegrasyonunu sağlayarak, işçi/işveren buluşmasını gerçekleştirmektir. Böylelikle sığınmacılar ekonomik ve sosyal hayattaki konumlarını güçlendireceklerdir.

Dost Eli Derneği üyesi Erol Sönmez ile 27.05.2023 tarihinde dernek binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Valilik veya İl Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından zaman zaman toplantılar yapılır ve sığınmacıların sorunları, çözüm önerileri ve taleplerinin karşılanması noktasında görüşmelerde bulunuyor. Toplantıları diğer STK'larda katılıyor. Taleplerimizi, görüşlerimizi ve önerilerimizi ilgili kuruma ileterek uyum içerisinde

çalışmalarını yürütüyoruz. Sığınmacılara ve diğer yabancılara daha iyi hizmet vermek amacıyla dernek binamızı fiziki alanını büyütmek için çalışmalarımız var.

İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı Konya temsilcisi Halil İbrahim Kılınç ile 29.05.2023 tarihinde vakıf binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltlen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Derneğimiz maddi bir yardım kuruluşu olduğundan politikamız ihtiyaç sahibi her kişiye ulaşmak ve ihtiyacını azami ölçüde gidermektir. Sebebi ne olursu olsun ülkemize bir şekilde gelen ve hayatını idame ettirmeye çalışan insanların maddi ve manevi ihtiyaçlarını üstlenerek ülkemizin imaj ve yardım sever oluşunu göstermektir. Bunu yaparken adaletli ve her kişiye ulaşma politikası içerisinde yürütmeye çalışmakta ve bu şekilde faaliyetimizi belirliyoruz.

3.5.7 Göçle ilgili eklemek istediğiniz hangi hususlar bulunmaktadır?

Kızılay Toplum Merkezi Konya Şubesinde sorumlu düzeyde çalışan Mustafa Aytekin ile 18.05.2023 tarihinde toplum merkezi binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltlen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Sığınmacılar ile yerel halkın bir arada yaşama kültürlerinin gelişmesini ve güçlendirmek amacıyla çalışmalar yürütüyoruz. Kaynaştırma atölyeleri, birlikte yaşama kültürünü oluşturmaya çalışıyoruz. Uyum sürece sorunları azaltmak için önemli bir etken bizim için. Toplumumuzda sığınmacılara yönelik ön yargıları en aza indirmeye çalışıyoruz. Halk eğitim ve müftülük ile çalışmalarda bulunuyoruz. Bir nevi sosyal arabuluculuk eğitimi veriyoruz. Toplumda doğru bilinen önyargıları ve söylentileri sebebiyet veren yanlışlar üzerine eğitim veriyoruz. Konya'da 137 okul müdürüne bu konularda eğitim verdik.

Toplumumuzun bilinçlendirilmesi, sığınmacıların eğitilmesi, toplum liderleri ve kanaat önderlerinin de sürece dahil edilerek sosyal uyumun gerçekleşmesi, ön yargılardan kurtulmak, korku, endişe ve panik içerisinde olan sığınmacıların bu davranışlarını azaltmak ya da ortadan kaldırmak için sosyal uyumu çok önemsiyoruz.

Elbir Yardımlaşma ve Dayanışma Dernek Başkanı Sinan Cırık ile 15.05.2023 tarihinde dernek binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Sivil toplum kuruluşları, sığınmacıların ihtiyaçlarının belirlenmesi, giderilmesi ve uyum süreçlerinin sağlanması noktasında hayati öneme sahiptir. Derneğimizin sürekli alanda olması, sığınmacı aileler ile iletişim içerisinde bulunmamız sorunların tespiti ve çözümü noktasında bize yardımcı oluyor. Sığınmacıların ülkemize uyum sağlamaları çok önem arz etmektedir. Vatandaşlarımızla sığınmacılar arasında meydana gelebilecek olaylar ve provakatif faaliyetler ülkemize zarar verecektir. Uyum sürecinin hızlanması içinde dernek olarak Konya'da faaliyetlerimiz devam etmektedir.

İki Doğu İki Batı Uluslararası Öğrenci Dernek Başkanı Murat Arslan ile 25.05.2023 tarihinde dernek binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Derneğimiz diğer derneklerden farklı olarak eğitim odaklı çalışıyor. Bizler bu noktada STK'ların eksik olduklarını tespit ederek yolca çıktık. Ülkemize gelen Suriyeli öğrencilerin temel yaşam yardımı her ne kadar önemli ise geleceklerine dair ön görüleri olmadıklarından bu alanda destek olmaya ve geleceklerine dair planlamalar yapmalarına destek olmaya çalışıyoruz. Bu öğrencilerin sorun ve sıkıntılarını yerinde tespit etme, çözüm bulma ve faaliyete geçirme konusunda STK'lar önemli görevler üstleniyor. Ancak kamu kurumlarının belirli bir bürokrasiye tabi oldukları için çözüm noktasında geç hareket etmelerine neden oluyor. STK'lar bu konuda daha hızlı hareket ediyor. STK'ların proje bazlı çalışmalarının daha fazla desteklenmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfının Konya Ticaret Odası bünyesinde Mahir Eller projesi kapsamında proje sorumlusu Alparslan Soylu ile 22.05.2023 tarihinde Ticaret Odası içerisinde yer alan proje odasında yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Sığınmacıların hayatlarını devam ettirebilmeleri, ekonomik özgürlüklerini kazanmaları, sosyal hayata tutunabilmeleri ve ülkemiz vatandaşları ile uyum içerisinde yaşayabilmeleri için nitelikli iş gücü sahibi olmaları, Türkçe dilini konuşabilmeleri ve yazmaları entegrasyonu sağlama açısından olumlu sonuçlar doğuracaktır.

Dost Eli Derneği üyesi Erol Sönmez ile 27.05.2023 tarihinde dernek binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

Suriye'den gelen sığınmacılar ile ilgili olarak biz STK'lar olarak üzerimize düşeni yapıyoruz ancak eksik kaldığımız durumlarda olabiliyor, bu konuda devletimizin de desteğiyle bu sıkıntıları aşacağımıza inanıyorum. Ayrıca yapılan yardımların mükerrer olmaması içinde STK'ların veri tabanlarına ulaşması kimin yardım alıp almadığı bilgisine de ihtiyaç duymaktayız.

İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı Konya temsilcisi Halil İbrahim Kılınç ile 29.05.2023 tarihinde vakıf binası içerisinde yapılan mülakatta yöneltilen bu soru karşısında şunları ifade etmiştir;

İlimizin muhafazakâr yapısı ve sanayi iş kolunun fazlaca gelişmesi sığınmacıların her zaman burayı çoğunlukla tercih etme sebebi olduğu bilinmektedir. STK'lar olarak bu göçün lehimize çevrilebilmesi açısından maddi yardımlar yanında halkımız ile sığınmacıların bütüncül ve barışçıl bir şekilde hayat sürmelerinde daha aktif olması, kültürel çatışmayı ortadan kaldırmaya dayalı eğitim ve programlarla daha çok insana ulaşmaya çalışmamız gerekir. Hatta bunu STK'lar olarak planlı ve programlı şekilde tek bir sistemde devlet kontrolünde yapılması, ülkemiz ve milli menfaatler açısından olumlu yanları artacağından şüphemiz yoktur.

Genel Değerlendirme

Durum Tespiti

- Türkiye'deki geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin gelecekteki konumlarını, ülkede kalıp kalmayacaklarını ve hangi koşullarda yaşayacaklarını belirsizliği,
- Uyum sorunları, Suriyeli sığınmacılar ile vatandaşlar arasında gerginlikler ve provakatif eylemlere dönüşmekte, vatandaşlarımızla Suriyeli şahıslar arasında meydana gelen bir olayın, Ülkenin diğer bölgelerini de etkilemesi,
- Suriyelilerin illerimizde belirli mahallelerde ikamet etmeleri, işyerlerinin aynı sokak ve cadde üzerinde olması, vatandaşlarımız açısından Suriye mahallesi, Suriye Sokağı gibi ayırt edici etki yaratması ve entegrasyonu zorlaştırması,
- Sivil toplum kuruluşları kendi aralarında koordineyi sağlayamaması, her örgütün çalışma alanını ve politikasını kendi belirlemesi, mükerrer yardımların yapılması,
- Sivil toplum kuruluşları, kamu kurumları ile rutin toplantılar gerçekleştirmesi, kamu kurumlarının politikalarının belirlenmesinde kuruluşların etkin rol alamaması,
- Sığınmacıların kimlik alma, yol izni, ikamet izni gibi işlemlerinde sivil toplum kuruluşlarının kamu kurumlarıyla iletişime geçmesi durumunda yeterli bilgi alamaması,
- Sivil toplum kuruluşlarının, ekonomik sorunlar yaşaması, gelirlerinin büyük bir kısmını bağışlardan sağladıklarından dolayı, özellikle 2023 yılında ülkemizde meydana gelen depremden dolayı yardımların o bölgeye kaydırılması sebebiyle Konya'da temel ihtiyaçlar noktasında ekonomik sorun yaşadıkları,
- Sivil toplum kuruluşlarının, uluslararası kuruluşlardan ve fonlardan yardım alamamaları ve karşılıklarına çıkan hukuki sorunlar,
- Sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları ve politikaları hakkında sığınmacıların yeterli bilgiye sahip olmamaları,

- Sivil toplum kuruluşlarının yardımlarının büyük kısmı temel ihtiyaç malzemelerinden oluşması, yerel halk ile uyum süreci, meslek edindirme, iş bulma veya işyeri açma, ülkemiz kanunları hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibi olma gibi konularda eksikliklerin yaşanması,
- Sivil toplum kuruluşlarının fiziksel, mekânsal ve teknolojik olarak yeterli düzeyde bulunmaması, örgüt çalışanları veya araçlarının yetersiz olması,
- Sivil toplum kuruluşlarının kamu kaynaklarından yararlanamaması,
- Sivil toplum kuruluşlarının sığınmacılara yönelik göç politikalarının yerel düzeyde kaldığı,

Çözüm Önerileri

- Sığınmacılara yönelik kalıcı bir göç politikası oluşturulmalı,
- Uyum sürecinin sağlanabilmesi amacıyla, kamu kurumları, STK'lar ve tüm birleşenler birlikte hareket etmeli, sorunların belirlenmesi amacıyla kapsamlı bir alan çalışması yapıp raporlar hazırlanmalı, sorunların çözümü ve politikaların oluşturulmasında bütüncül katılım gösterilmeli, toplumsal olayların veya vatandaşlarımızla sığınmacılar arasında meydana gelebilecek provakatif olayların önüne geçebilmek amacıyla her iki toplumunda doğru bilgilendirilmesi sağlanmalı, toplumumuzun bilinçlendirilmesi, sığınmacıların eğitilmesi, toplum liderleri ve kanaat önderlerinin de sürece dahil edilerek sosyal uyumun gerçekleşmesi, ön yargılardan kurtulmak, korku, endişe ve panik içerisinde olan sığınmacıların bu davranışlarını azaltmak yada ortadan kaldırmak için sosyal uyumu ve yerel halk ile birlikte yaşama kültürü oluşturulmalı,
- Sığınmacıların ikametlerinin şehrin belirli bir bölgesine değil, genele yayılması, Arapça tabela ve levhalara sınırlama getirilmesi, Arapçanın yanında Türkçe açıklamasının da yer alması, Konya'da sığınmacıların yoğun olarak yaşadığı; Sahibiata, Şem-i Tebrizi, Şükran ve Aydoğdu gibi mahallelerde, Suriyeli mahalle olgusunun değiştirilerek birlikte yaşama kültürünün oluşturulması,
- Sığınmacıların temel ihtiyaç malzemeleri, uyum süreci, meslek edindirme, eğitim, sağlık, hukuki yardım, psikolojik destek gibi faaliyetlerde sivil toplum kuruluşlarının ferdi hareket etmemeli, Konya'da sığınmacılara yönelik politikaların belirlenmesi amacıyla İl Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından yapılan toplantılarda, STK'ların çözüm ve önerilerinin kamu kurum ve kuruluşlar tarafından daha dikkate alınması, ayrıca toplantılarda STK'lar arasında koordinasyonunun sağlanması amacıyla politika belirlenerek yazılı hale getirilmesi,
- Sivil toplum kuruluşları, sığınmacılara yönelik politikalarını gerçekleştirirken, kamu kurum ve kuruluşları ile bilgi paylaşımının sağlanması amacıyla protokol yapıp iş ve işlemlerin hızlanmasının sağlanması,

- Sivil toplum kuruluşlarının gelirlerinin arttırılması amacıyla proje destekli çalışmaların teşvik edilerek arttırılması, Uluslararası yardım kuruluşlarından aynı ve nakdi yardımın STK'lara ulaşması önündeki prosedürlerin kolaylaştırılması, STK'lara kamu veya yerel yönetimlerden kaynak oluşturulması,
- Sivil toplum kuruluşlarının politikaları, projeli çalışmaları hakkında sosyal medya, tv kanalları, kamu kurumları, mahalle muhtarlıkları, STK'lar içerisindeki gönüllüler aracılığıyla geniş kitlelere ulaşarak bilgilendirmeler yapılmalı,
- Sivil toplum kuruluşları temel ihtiyaç yardımların yanında, uyum süreci, entegrasyon, eğitim, meslek edindirme gibi desteklerinin sağlanarak sığınmacının kendi ayakları üzerinde durabilmesi, örgütlere ve kamuya olan bağımlılığının azaltılması için çalışmaların arttırılması,
- Sivil toplum kuruluşları, kendi aralarında koordinasyonu sağlayarak aynı kişilere yapılan mükerrer yardımların önüne geçilmesi, insani yardım kuruluşlarını bir arada toplayan yeni bir yapının oluşturulabileceği,
- Sivil toplum kuruluşlarının fiziksel, mekânsal ve teknolojik alt yapısına kamunun desteğinin arttırılması, yerel yönetimlerce araç ve ekipman ihtiyaçlarının karşılanması, sığınmacılara yönelik seminer, toplantı, kültürel etkinliklerin gibi faaliyetlerde desteğini arttırması,
- Sığınmacılara yönelik politikalar üreten sivil toplum kuruluşları Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bütçesinden kaynak aktarılabilceği,
- Sivil toplum kuruluşlarının yerel düzeyde yaptığı toplantılarda alınan kararlar, görüş ve önerilerin ulusal ve uluslararası platformlarda da tartışılması, sığınmacılara yönelik ulusal politikaların belirlemede, alan hakimiyeti olan ve yerele inen sivil toplum kuruluşlarının görüşlerinin daha fazla önemsenmesi.

SONUÇ

Ülkemiz geçmişten günümüze kadar birçok göç hareketi ile karşılaşmıştır. Cumhuriyet döneminde nüfusumuzun arttırılması yönünde bir politika izlenmiş, Türk kültürüne sahip olunması esas alınmıştır. 1950’li yıllarda Bulgaristan tarafından gelen göçmenlere kucak açılmış ve Türk soyundan gelmeleri politikası yürütülmüştür. 2011 yılında ise Arap baharının etkisiyle demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğü gibi kavramların geri kaldığı Arap coğrafyasında, temel hak ve özgürlükleri içeren toplumsal gösteri ve protestolar artmış ve Suriye’nin de içerisinde bulunduğu birçok ülke etkilenmiştir. Suriye’de iç çatışmaların artmasından dolayı kitlesel göç hareketleri başlayarak, ülkemiz başta olmak üzere çevre ülkelere yoğun göçler başlamıştır. Günümüz itibariyle ülkemizde 3.443.219, Konya’da ise 117.994 kayıtlı sığınmacı bulunmaktadır.

Ülkemiz Suriyelilere karşı açık kapı politikası izlemiş, tarihsel, kültürel ve akrabalık bağları nedeniyle kapılarını açmıştır. En önemli etken ise insanı tutumudur. Milyonlarca Suriyeli sığınmacının; eğitim, istihdam, barınma, sağlık, güvenlik, uyum gibi temel ihtiyaçlarının yanında temel hak ve özgürlüklerden yararlanabilmesi, kanunları özümsemesi ve uyması için sürdürülebilir göç politikasına ihtiyaç vardır. 2013 yılında Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurularak göç kurulu oluşturulmuş ve Suriyelilerin neredeyse tüm işlemleri bu kurum tarafından yapılmaktadır. Suriye’den göç edenler yasal düzenleme ile “Geçici Koruma” kapsamına almıştır.

Sığınmacıların, 2011 yılından itibaren ülkemizde sayılarının giderek artması ve tüm illerimizde ikamet etmeleri, kamu kurum ve kuruluşlarının vereceği hizmetlerin aksamasına ya da yetersiz kalmasına sebebiyet vermektedir. Bu noktada sivil toplum kuruluşlarının önemi ortaya çıkmakta, sorunların yerel düzeyde tespiti ve çözümünde belirleyici olmaktadır.

Sivil toplum; toplum yaşamındaki etnik, kültürel, dinsel, ideolojik, ekonomik farklılaşma, farklılaşmış alanlarda politika üretebilecek toplumsal örgütlenmenin kurulması, gönüllü birliktelik, sosyal grupların devletin yönlendirmesine maruz kalmadan kendi politikalarını belirleyebilme inisiyatifine sahip olmaları ve baskı mekanizması oluşturma gibi koşulların sağlanması ile sağlıklı bir şekilde gelişme

olanağına sahip olabilmektedir. Bu koşullara, devlet mülkiyetinin minimum düzeyde olması, açık piyasa ekonomisinin olması, toplumsal katılım mekanizmalarının olması, bürokrasinin çok güçlü olmaması ve kesintisiz bir demokrasinin varlığı söz konusudur.

Sivil toplum kuruluşları idarenin bir parçası olmayıp çoğunluğun değil azınlığın temel hak ve özgürlüklerini savunan örgütlerdir. Ulusal ve uluslararası alanda devletin yetersiz kaldığı durumlarda ön plana çıkmakta olup siyaseti yönlendiren önemli baskı gruplarından birisidir. STK'ların rollerini; hedef alanı ve grubu belirlemek, sorunların tespiti ve çözümü için çalışmak, devletin eksik kaldığı konularda destek olmak şeklinde tanımlanabilir. İnsan haklarını savunmak, toplumda var olan sorunlara farkındalık yaratmak, insanlar arasındaki iyilik bağlarının güçlenmesini sağlamak gibi önemlere de sahiptir. Bireysellikten toplumsallığa geçişi sağlayan önemli bir aktördür.

STK'lar arası diyalog, kamu kurum ve kuruluşları ile iş birliği, toplumun STK'lar aracılığıyla karar almaya katılımının arttırılması ve bu düzenlemenin ülke geneline yayılması devletin yapacağı planlamaların daha realist ve kabul görmesine katkı sağlayacaktır. Sivil toplum kuruluşları yerinde yapılması gereken hizmetlerin devletin yetersiz kaldığı durumlarda bu görevi üstlenerek hizmetlerin aksamamasını sağlar.

STK'lar birey hareketlerini toplum hareketine dönüştürerek güç birliğinin oluşmasına, devletin karar alma noktasında halkın söz sahibi olmalarına, baskı gruplarının oluşmasına ve vatandaşlık bilincinin gelişmesine katkı sağlar. Demokratik toplumların vazgeçilemez bir parçası haline gelen sivil toplum kuruluşları temel hak ve hürriyetlerinin korunmasına, vatandaşlık ödevlerinin yerine getirilmesine, farklı görüşlerin bir araya gelerek ortak akıl oluşturmaya, toplumsal huzurun sağlanmasına, benci düşüncenin minimize edilmesine, demokrasinin korunmasına ve toplumsal refahın artması için yapılacak çalışmalarda rol olmasında önemli görevler üstlenmişlerdir.

Sığınmacıların Konya'yı tercih etmelerinin sebebine bakıldığında; dini ve kültürel yakınlık, yardımsever ve misafirperver olması, güvenlik, huzur, iş, sağlık, eğitim, ulaşım gibi imkanların gelişmişliği kentin seçilmesinde belirleyici olmuştur.

Sığınmacıların ilk geldiği dönemde yardımların temel ihtiyaçlarla sınırlı kalması ve düzensiz olması STK'ların Konya'da artmasına ya da var olanların büyümesine katkı sağlamıştır.

Konya'da yaşayan 117.994 Suriyeli sığınmacının topluma entegrasyonu, eğitimi ve sığınmacının yeteneğine göre iş bulması gibi konularda STK'lar öne çıkmıştır. STK'lar sığınmacıların içinden geldikleri toplumun kültürü tanıma ve verilecek eğitimin sığınmacı tarafından benimsenmesi için kültürlerini harmanlayarak çalışmalar yapması sığınmacıların katılımını üst seviyelere çıkarmayı başarmışlardır.

Konya'da sivil toplum kuruluşları, temel ihtiyaçların (Gıda, giyim, kömür, ev eşyası, kira yardımı) giderilmesinin yanında, sığınmacılar üzerine geliştirdikleri projeler ile meslek edindirme kursları, Türkçe dil kursları, okul çağında olup okula gitmeyen çocukların tespit edilerek okula gitmelerinin sağlanması, yerel toplum ile birlikte uyum içerisinde yaşama kültürünün geliştirilmesi, psiko-sosyal destek, çocukların zihinsel gelişimi takibi, psikolojik destek, sosyal hayata adapte olma, ülkemizdeki iş yaşamı ve kültürü hakkında bilgi edinme, sosyal haklar, istihdam yerleri bulma, kadına yönelik şiddetle mücadele, hukuki danışmanlık, sığınmacılara yönelik ön yargıların giderilmesi amacıyla seminerler düzenlenmesi, meslek edindirme kursları ile üretime katkıda bulunup sığınmacının kendini ve ailesini idame ettirebilmesini sağlama gibi bir çok alanda faaliyet göstererek sosyo-psikolojik, ekonomik ve kültürel işlev yüklendiği tespit edilmiştir.

Konya'daki STK'ların, kamu kurum ve kuruluşlar ile sürekli iletişim halinde olduğu, sorunların belirlenmesi ve çözümü konusunda bilgi paylaşımında bulunduğu, özellikle İl Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından organize edilen toplantılara, sığınmacılara yönelik politikaları olan sivil toplum kuruluşlarının bir araya geldikleri anlaşılmıştır. Sivil toplum kuruluşlarının sığınmacılar üzerine önemimizdeki dönemlerde politikalarına ilişkin olarak yerel düzeyde çalışmalarının olduğu, ancak bu politikaların kısa vadeli olduğu gözlemlenmiştir.

Küreselleşmeyle birlikte ülkemiz sürekli göç hareketliliğine maruz kaldığı bilinmektedir. Kitlesele göç hareketleri ülkelerin ve kentlerin yönetimini zorlaştırmakta ve yeni kurumsal arayışlara itmektedir. Konya ili de göç hareketliliğinden etkilenen

önemli bir ilimizdir. Göçle birlikte yeni hizmet alanları ortaya çıkmış, sivil toplum kuruluşlarının da çalışma alanları genişlemiştir. Sığınmacıların, can ve mal güvenliğinden dolayı Suriye'den göç ederek Konya'ya gelmeleri, aradan 12 yıl geçmesine rağmen ilde yaşamaya devam etmek zorunda kalmaları, yerleşik hayata geçmeleri kentlerde birçok ihtiyaçların doğmasına ve uzun vadeli politikaların belirlenmesine sebebiyet vermektedir. Bu noktada sivil toplum kuruluşlarından özellikle insani yardım yapan kuruluşların sayısında Konya'da belirgin bir şekilde artış vardır. Her ne kadar eksiklikler ve kurumlar arasında koordinasyonsuzluk yaşansa da sivil toplum kuruluşlarının Konya ilinde sığınmacılara yönelik vazgeçilemez hizmetlerinin olduğu, önümüzdeki dönemlerde de farklı alanlarda sığınmacılara katkı sağlayacağı anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

- AĞIR**, Osman ve Murat Sezik; “Suriye’den Türkiye’ye Yaşanan Göç Dalgasından Kaynaklanan Güvenlik Sorunları”, **Birey ve Toplum**, Cilt. 5, Sayı. 9, 2015, ss. 95-124.
- AKGÜR**, Zeynep Göçe; “Türkiye’de Kırsal Kesimden Kente Göç ve Bölgeler Arası Dengesizlik”, **T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları**, Ankara, 1970, s. 41.
- AKSOY**, Zeynep ; “ Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt. 5, Sayı. 20, 2012, s. 292-303.
- AKSOY**, Metin, Salih Akkanat, Nihat Yılmaz ve Seda Özsoy, “ Türkiye’de Düzensiz Göç Olgusu:6458 Sayılı Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Bağlamında Gümüşhane Örneği” **Global Journal of Economics and Business Studies**, Cilt. 6, Sayı. 12, 2017, s. 89-99.
- AKTEL**, Mehmet ve Ümmühan Kaygısız; “Türkiye’de Göç Yönetimi”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt. 23, Sayı. 2, 2018, ss. 579-604.
- ALTUNDEĞER**, Nurettin ve M.Ertuğrul Yılmaz; “İç Savaştan Bölgesel İstikrarsızlığa: Suriye Krizinin Türkiye’ye Faturası”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt. 21, Sayı. 1, 2016, ss. 289-301.
- ALTUNIŞIK**, Remzi; “**Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri**”, 6. Baskı, Sakarya Yayıncılık, Sakarya, 2010.
- ASLAN**, Hasan; “Uluslararası Mevsimlik Tarım Göçü: Artvin Örneği”, **Yüksek Lisans Tezi**, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli, 2018, s.11.
- ASLAN**, Mehmet ve Gazanfer Kaya, “1980 Sonrası Türkiye’de Siyasal Katılımda Sivil Toplum Kuruluşları” **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt. 5, Sayı. 1, s.213-223.
- ASLAN**, Zehra; “19. Yüzyıldan Günümüze Türkiye’ye Yapılan Göçler, Göçmenlik ve Sosyal Uyum”, **Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı Yayınları**, Ankara, 2022, s.63.
- AŞKIN**, Elif Özlem, Rüştü Yayar ve Zafer Oktay; “Kırsal Göçün Ekonometrik Analizi: Yeşilyurt İlçesi Örneği”, **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt. 14, Sayı. 2, Sivas, 2013, s.233.
- AZAKLI**, Sedat; “Türkiye’de Sivil Toplum ve Devlet”, **Yeni Türkiye Dergisi Sivil Toplum**, Sayı. 18, 1997, s. 224-230.
- BABAHANOĞLU**, Veysel ve Erhan Örselli ; “Türkiye’nin Göç Yönetimi ve Göç Politikalarının Gelişimi: Bir Kamu Politikası Analizi”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt. 9, Sayı. 43, 2016, ss. 2063-2072.
- ÇAĞLAYAN**, Savaş; “Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi,” **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı. 17, Muğla, 2016, s.1-25.
- ÇAKIR**, Emrah; “Birleşmiş Milletler Göç Kuruluşu (IOM)’nun Türkiye’nin Göç Yönetiminde Etkisi”, **Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ve Siyaset Bilimi Ana Bilim Dalı**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2020, s.14.
- ÇAVUŞOĞLU**, Halim; “Yugoslavya-Makedonya Topraklarından Türkiye’ye Göçler ve Nedenleri”, **Bilgi**, Cilt. 41, 2007, ss. 123-154.

- COŞKUN**, Cansu ; “Göçmen Olgusu ve Kültürel Uyum: Suriyeli Kadın Göçmenler Üzerine Ampirik Bir Çalışma”, **Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2022, s. 16.
- DEDEOĞLU**, Saniye; “Tarımsal Üretimde Göçmen İşçiler: Yoksulluk Nöbetinden Yoksulların Rekabetine” **Kalkınma Atölyesi**, Altan Matbaası, Ankara, 2018, S. 41.
- DEMİRHAN**, Yılmaz ve Seyfettin ASLAN; “Türkiye’nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi”, **Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt. 5, Sayı. 1, 2015, ss. 23-62.
- DENİZ**, Orhan; “Uluslararası Göçler ve Türkiye’ye Yansıması: Sığınmacılar, Mülteciler ve Yasadışı Göçmenler”, **Çantay Yayınevi**, İstanbul, 2009, s.9.
- DUNKERLEY**, David ve Fudge Shane, **European Societies**, 2004, s. 237-254.
- DURGUN**, Şenol; “Türkiye’de Sivil Toplum ve Devlet”, **Yeni Türkiye Dergisi Sivil Toplum**, Sayı. 18, 1997, s. 218-223.
- DOĞAN**, Gürkan ve Bülent Durgun; “Arap Baharı ve Libya: Tarihsel Süreç ve Demokratikleşme Kavramı Çerçevesinde Bir Değerlendirme”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı. 15, 2012, ss. 61- 90.
- DOĞAN**, Mahir; “Türkiye’de İç Göç: Aile Bağlamında”, **Atlas Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt. 1, Sayı. 10, 2022, s. 64-72.
- EMİNİ**, Filiz Tufan; “Sivil Toplum Kuruluşlarının Politika Belirleme Sürecindeki Rolü: TÜSİAD Örneği”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı. 36, 2013
- ERTAN**, Kıvılcım Akkoyunlu ve Birol Ertan; “Türkiye’nin Göç Politikası”, **Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü**, Cilt. 1, Sayı. 2, 2017, ss. 7-39.
- GÜLEÇ**, Cansu; “Avrupa Birliği’nin Göç Politikaları ve Türkiye’ye Yansımaları”, **Tesam Akademi Dergisi**, Cilt. 2, Sayı. 2, 2015.
- GÜLLÜPİNAR** Fuat; “Göç Olgusunun Ekonomi-Politigi ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme”, **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı.4, Yalova, 2012, s. 62.
- GÜNAY**, Enver Dilek Atılgan ve Emine Serin; “Dünya’da ve Türkiye’de Göç Yönetimi”, **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt. 7, Sayı. 2, 2017 ss. 37-60.
- GÜNER**, Neslihan Özkerim; “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin Mültecilerin Haklarının Korunmasındaki Rolü”, **Göç Araştırmaları Dergisi**, Cilt. 2, Sayı. 2, 2016 ss. 212-241.
- GÜNEY**, Gülay Örmeci ve Sibel Cengiz; “Göç Göçmen Politikaları ve Türkiye’de İşgücü Piyasalarında Prekaryalaşma”, **İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi**, Cilt. 8, Sayı.20, 2023, s. 236-249.
- GÜZEL**, Handan Dinç; “Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Göçmenlerin Sorunları ve Suriyeli Göçmenlere Yönelik Kamu Politikaları”, **İstanbul Medeniyet Üniversitesi**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2021, s. 7.
- İNAN**, Canan Emek; “Türkiye’de Göç Politikaları: İskân Kanunları Üzerinden Bir İnceleme”, **Göç Araştırmaları Dergisi**, Cilt. 2, Sayı. 3, 2016, ss. 10-33.
- İNCE**, Celal; “Göç Kuramları ve Suriye Göçü Üzerine Bir Değerlendirme”, **Uluslararası Toplum Araştırmalar Dergisi**, Cilt. 11, Sayı. 9, 2019, s. 2601.

- İZMİRLİ**, Lale Ayhan; “Tüm Göçmen İşçiler ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Sözleşme Çerçevesinde Göçmen Kadınlar”, **2. Mediterranean International Congress on Social Sciences**, 2017.
- KOÇAK**, Yüksel ve Elvan Terzi, “Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri”, **Kafkas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt. 3, Sayı.3, Kars, 2012, s.170.
- KAHRAMAN** Selçuk ve Şaban Tanyıcı; “Türkiye’de Suriyeli Sığınmacılar Örneğinde Çok Düzeyli Göç Yönetişimi” **Tesam Akademi Dergisi**, Cilt. 5, Sayı. 1, 2018, ss. 235-280.
- KARASU**, Mithat Arman; “Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Kentlerde Neden Oldukları Güvenlik Riskleri”, **Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt. 36, Sayı.2, 2018, ss.51-73.
- KOYUNCU**, Ahmet; “**Kentin Yeni Misafirleri Suriyeliler**”, Çizgi Kitapevi Yayınları, Konya, 2014, s. 72.
- KUTLU**, Önder ve Sefa Usta, “AB Yolundaki Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Devlete Güven Tesisindeki Rolü” **Küresel Eşitlik Bildiriler Kitabı**, 2005, S. 197-208.
- LEE**, Everett S. ; “A theory of migration”, **Demography**, Sayı. 3, 1966, ss. 47-57.
- LEE**, Everett; “A theory of migration”, **Demography**, Sayı. 3, 1966, s. 50.
- MUTLUER**, Mustafa; “Uluslararası Göçler ve Türkiye”, **Çantay Kitabevi**, İstanbul, 2003.
- ORSAM**, Küresel Göç ve Avrupa Birliği ile Türkiye’nin Göç Politikalarının Gelişimi, Rapor No: 22, 2012.
- ÖNER**, Suna Gülfer İhlamur “Türkiye’nin Suriyeli Mültecilere Yönelik Politikası”, **Ortadoğu Dergisi**, Cilt. 6, Sayı. 61, 2014, ss. 42-45.
- ÖRSELLİ**, Erhan ve Veysel Babahanoğlu; “Türkiye’nin Göç Yönetimi ve Göç Politikalarının Gelişimi: Bir Kamu Politikası Analizi”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt. 9, Sayı. 43, 2016, ss. 2063-2072.
- ÖZGEN**, Özgen, İrem Aydoğdu ve Engincan Yıldız, “ Toplumsal Güven ve Sivil Toplum Kuruluşları: Eğitim, Sağlık, Çevre Kuruluşları Üzerine Bir Araştırma”, **Karadeniz İletişim Araştırmaları Dergisi**, Cilt. 10, Sayı. 2, 2020, s.104
- ÖZDEMİR**, Süleyman; “Kar Gütmeyen Kuruluşlar (KGK) ve Sosyal Rehafın Sağlanmasında Artan Rolü”, **İ.Ü. İktisat Fakültesi Sosyal Siyaset Konferansları**, Sayı. 48, 2004, ss.129-161.
- ÖZER**, Yeşim; ‘ ‘Türk Kamu Yönetiminde Yeni Bir Çalışma Alanı Olarak Uluslararası Göç: Yasalaşma ve İdari Yapılanma Sürecinin Değerlendirilmesi’’, **İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Sayı. 45, 2011, ss. 73-88.
- ÖZTÜRK**, Musa, Mustafa Kırca, “Kahramanmaraş Merkezli Depremler Sonrası İçin Akademik Öneriler”, **Özgür Yayınları**, 2023, s. 56
- PALABIYIK**, Adem; “Ortadoğu Hareketleri/Devrimleri ve Marksist Yaklaşımların Geleceği”, **HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi**, Cilt. 5, Sayı. 11, 2016, ss. 185-207.
- PETERSEN**, W., “A General Typology of Migration, American Sociological Review” 1958, s. 256-259.
- PINAR**, Mehmet; “1950-1951 Bulgaristan’dan Türkiye’ye Göçler ve Demokrat Parti’nin Göçmen Politikası”, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Cilt. 30, Sayı. 89, 2017, ss. 61-94.

- RAVENSTEIN**, Ernst Georg; “ The Laws of migration. Journal of the Statistical Society of London”, Cilt. 48, Sayı. 2, 1885, ss. 167-235.
- SUNAR**, Lütfi; “Avrupalı Bir Kavram Olarak Sivil'in Oluşumu ve Avrupa Birliği'nin STK'lara Yardımları”, **I. Ulusal Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi, Küresel Demokrasinin Gelişmesi ve Katılım Sağlanması Açısından Sivil Toplum Kuruluşları Bildiriler Kitabı**, 2004, ss. 113-119.
- ŞAN**, Mustafa Kemal ve Mahmut Bilen, “Yoksulluk Sorunuyla Mücadelede Bir Strateji Olarak Sivil Toplum Kuruluşları: Deniz Feneri Örneği”, **I. Ulusal Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi, Küresel Demokrasinin Gelişmesi ve Katılım Sağlanması Açısından Sivil Toplum Kuruluşları Bildiriler Kitabı**, 2004, ss. 197-212.
- ŞEN**, Asiye Bekarca ve Cem Vural; “Suriye İç Savaşında Göç ve Kadın”, **Yaratıcı Drama Dergisi**, Cilt. 9, Sayı. 17, 2014, ss. 29-40.
- ŞİMŞEK**, Doğuş; “Göç politikaları ve insan güvenliği: Türkiye'deki Suriyeliler Örneği”, **Toplum ve Bilim**, Cilt. 140, 2017, ss. 11-26.
- ŞİMŞEK**, Doğuş; “Mülteci Entegrasyonu, Göç Politikaları Ve Sosyal Sınıf: Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler Örneği”, **Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi**, Cilt. 40, Sayı. 2, 2018, ss. 367-39.
- TAŞÇI**, Faruk; “ Bir Sosyal Politika Sorunu Olarak Göç. Kamu-İş İş Hukuku”, **İktisat Dergisi**, Cilt.10, 2009, ss. 186-187.
- TAŞTAN**, Coşkun; “ Uluslararası Kitlesele Göçler ve Türkiye'deki Suriyeliler, 1. Uluslararası Göç Ve Güvenlik Konferansı Sonuç Raporu”, **Polis Akademisi Yayınları**, 2016, s.11.
- TÜMERTEKİN**, Erol ve Nazmiye Özgüç, “Beşeri Coğrafya; İnsan, Kültür, Mekan”, **Çantay Yayınları**, İstanbul, 2004, s. 313.
- TÜRK**, Gül Dilek, “Türkiye'de Suriyeli Mültecilere Yönelik Sivil Toplum Kuruluşlarının Faaliyetlerine İlişkin Bir Değerlendirme”, **Marmara İletişim Dergisi**, S. 25, 2016, s.148.
- YALÇIN**, Oğuzhan; “Türkiye'de Göç ve Güvenlik İlişkisi: Suriye Göçü Örneği”, **İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yüksek Lisans Tezi, Malatya, 2021, s.18.
- YALÇIN**, Cemal; “ Göç Sosyolojisi”, **Anı Yayınevi**, Cilt.1, Ankara, 2004.
- YILMAZ**, Aytekin; “Türkiye'de Sivil Toplum ve Devlet”, **Yeni Türkiye Dergisi Sivil Toplum**, Sayı. 18, 1997, ss. 86-97.
- YILMAZ**, Abdurrahman; “ Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri”, **Electronic Turkish Studies**, Cilt. 9, Sayı. 2, 2014, ss. 1685-1705.
- <http://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1994-Yonetmeligi.pdf> Erişim Tarihi: 12.01.2023)
- <https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/Yayinlar/2021-PERFORMANS/2021PerformansProgram.pdf> (Erişim Tarihi: 05.12.2023)
- https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/YillikGocRaporlari/2016_yiik_goc_raporu_haziran.pdf (Erişim Tarihi: 05.12.2022)
- https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/YillikGocRaporlari/2016_yiik_goc_raporu_haziran.pdf (Erişim Tarihi: 17.12.2022)
- <https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/yonetmelikler/Sozlesmeler/Gocmen-Iscinin-Hukuki-Statusu-Hakkinda-Avrupa-Sozlesmesi.pdf> (Erişim Tarihi: 05.01.2023)

<https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/yonetmelikler/Sozlesmeler/Insan-Haklari-Evrensel-Bildirgesi.pdf> (Erişim Tarihi: 05.01.2023)

<https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/yonetmelikler/Sozlesmeler/Multecilerin-Hukuki-Durumuna-Iliskin-Sozlesme.pdf> (Erişim Tarihi: 05.01.2023)

<https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/yonetmelikler/Sozlesmeler/Tum-Gocmen-Iscilerin-ve-Aile-Fertlerinin-Haklarinin-Korunmasına-Dair-Uluslararası-Sozlesme.pdf> (Erişim Tarihi: 05.01.2023)

<https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/yonetmelikler/Sozlesmeler/Tum-Gocmen-Iscilerin-ve-Aile-Fertlerinin-Haklarinin-Korunmasına-Dair-Uluslararası-Sozlesme.pdf> (Erişim Tarihi: 05.01.2023)

<https://www.kizilay.org.tr/neler-yapiyoruz/goc-ve-multeci-hizmetleri> (Erişim Tarihi: 17.12.2022)

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf> (Erişim Tarihi: 20.12.2022)

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf> (Erişim Tarihi: 05.01.2022)

<https://www.unhcr.org/> Erişim Tarihi (09.01.2023)

<https://www.wsj.com/> Erişim Tarihi (09.03.2023)

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Suriye#:~:text=N%C3%BCfus,-N%C3%BCfus%20tarih%C3%A7esi&text=Suriye%20etnik%20yap%C4%B1s%C4%B1%3A%20%25%2060%2D,ayr%C4%B1ca%20Filistinli%20ve%20Irakl%C4%B1%20m%C3%BClteciler.> (Erişim Tarihi: 02.06.2021)

<https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> (Erişim Tarihi: 27.03.2023)

<http://www.appsaljazeera.com/interactive/turkiyedeki-suriyeliler/issizlik.html> (Erişim Tarihi: 04.01.2023)

<https://sozluk.gov.tr> Erişim Tarihi (23.03.2023)

<https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> (Erişim Tarihi:23.03.2023)

<https://ilke.org.tr/sayisal-gostergelerle-sivil-toplum-kuruluslarinin-genel-gorunumu> (Erişim Tarihi: 11.06.2023)

<https://www.siviltoplum.gov.tr/illere-ve-faaliyet-alanlarına-gore-dernekler> (Erişim Tarihi: 11.06.2023)

EKLER LİSTESİ

EK-1 Mülakat Soruları

- 1-Derneğinizi tanıtır mısınız? Ana faaliyet alanları nelerdir?
- 2-Derneğinizin sığınmacılara karşı sosyal, kültürel ve psikolojik çalışmaları nelerdir?
- 3-Derneğinizin sığınmacılara karşı ekonomik işlev yürütüyor mu? Çalışmalarınız nelerdir?
- 4-Derneğiniz çalışmalarında diğer kamu kurumlarıyla irtibata geçiyor mu? İrtibat kurduğunuzda sorunlar yaşıyor musunuz?
- 5-Dernek olarak göçle ilgili politikaların belirlenmesinde kamu kurumları tarafından sürece dahil ediliyor musunuz?
- 6-Derneğinizin göç ve sığınmacılara ilişkin politikaları ve faaliyetleri nelerdir? Nasıl belirliyorsunuz?
- 7-Göçle ilgili eklemek istediğiniz hangi hususlar bulunmaktadır?

Ek-2 Mülakat Yapılan Kuruluşlar ve Kişiler

- 1-Kızılay Toplum Merkezi, Mustafa Aytekin
- 2-Elbir Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Sinan Cırık
- 3-İki Doğu İki Batı Uluslararası Öğrenci Derneği, Murat Arslan
- 4-Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, Alparslan Soylu
- 5-Dost Eli Derneği, Erol Sönmez
- 6-İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı, Halil İbrahim Kılınç